

WILLIAM SHAKESPEARE

TROILAS IR KRESIDA

Vertė
SAULIUS REPEČKA

VEIKĖJAI

PRIAMAS, Trojos karalius

Jo sūnūs:

HEKTORAS

TROILAS

PARIS

DEIFOBAS

HELENAS

MARGARELONAS, nesantuokinis Priamo sūnus

Trojos vadai:

ENĖJAS

ANTENORAS

KALCHAS, Trojos žynys, graikų šalininkas

PANDARAS, Kresidos dėdė

AGAMEMNONAS, graikų karvedys

MENELAJAS, jo brolis

Graikų vadai:

ACHILAS

AJAKSAS

ULISAS

NESTORAS

DIOMEDAS

PATROKLAS

TERSITAS, subjaurotas, nepadorus graikas

ALEKSANDRAS, Kresidos tarnas

TROILO tarnas

PARIO tarnas

DIOMEDO tarnas

ELENA, Menelajo žmona

ANDROMACHĖ, Hektoro žmona

KASANDRA, Priamo duktė, pranašė

KRESIDA, Kalcho duktė

Trojos ir graikų kareiviai, tarnai

Veiksmo vieta – Troja ir graikų stovykla

Jeina žvangantis šarvais Prologas

PROLOGAS

Štai plyti Troja. Į Atėnų uostą
Išdidūs ir užrūstinti valdovai
Iš Graikijos salų laivyną gausų
Sutraukė, apginklavo ir kovon
Išplaukia šešiasdešimt devyni
Karūnom vainikuoti princai
Iš įlankos Atėnų jie pasuko
Į Frigiją prisiekę galą Trojai,
Kurios pily iš Menelajo pagrobta
Žmona su palaidūnu Pariu miega.
Štai karo priežastis – tai Elena.
Jie plaukia į Tenedo salą. Ir laivai
Krantan įgrimzdę meta karo krovą.
Dar mūšio neragavę, graikai žvalūs
Laukuos Dardano stato stovyklas
Erdvias, o Trojos sūnūs sklėsčiais
Ir sankabom sunkiom sutvirtins
Tuoį Priamo miesto šešerius vartus:
Dardano, Timbrijos, Helijaus ir Četo,
Trojėnų ir Antenoridų. Auga nekantra,
Ji kaitina ir graikų, ir trojėnų kraują
Pakvipo jau karu. Ir aš, Prologas,
Čia atėjau sužvanginęs šarvais,
Kaip mūsų temai dera, jums, žiūrovai,
Pranešt, – nors plunksna autoriaus nelinkęs
Pasitikėt, taip pat ir aktoriaus balsu, –
Kad mūsų pjesė, peršokus pirmųjų
Kautynių sumaištį ir šlovę

Prasideda nuo vidurio ir tęsia tai,
Ką jums bylos vaidinimo veiksmai.
Pritarkit ar pasmerkit, kaip patinka,
Kovų audroj ir šio, ir to nutinka.

PIRMAS VEIKSMAS

I SCENA

*Troja. Priešais Priamo rūmus.
Įeina Pandaras ir Troilas*

TROILAS

Kur mano tarnas? Vėl nusiginkluosiu.
Ir ko gi man už Trojos sienų kautis –
Žiauriausias mūšis mano sieloj verda!
Lai tas, kas valdo savo širdį, veržias
Kovon, deja, Troilas galios šios neturi.

PANDARAS

Ar baigsit pagaliau tą giesmę?

TROILAS

Galingi graikai ir, be to, sumanūs,
Jiems įprastas nuožmumas ir narsa,
O aš už moters ašarą silpnesnis,
Už įmygį slopesnis, mulkių mulkis,

Mažiau narsus negu mergelė naktį
Ar tuščią galvį paikas vaikas.

PANDARAS

Na, apie tai jau sočiai prikalbėjau. Daugiau nesikišiu ir nė piršto nepajudinsiu. Tas, kuris geidžia pyrago, turi kantriai palaukti, kol bus sumalti miltai.

TROILAS

Ar aš nelaukiau?

PANDARAS

Taip, laukei, kol bus sumalti miltai, bet reikia dar palaukti, kol juos išsijos.

TROILAS

Ar aš nelaukiau?

PANDARAS

Taip, laukei, kol juos išsijos; bet reikia dar palaukti, kol užrūgs tešla.

TROILAS

Ir šito kantriai laukiau.

PANDARAS

Taip, laukei rūgimo; bet dar reikia iškočioti tešlą, suminkyti pyragą, prikaitinti krosnį ir iškepti. Be to, dar būtina palaukti, kol pyragas atvės, antraip nusvils lūpas.

TROILAS

Pati kantrybė, nors ji deivių deivė būtų,
Sunkiau pakeltų tokią kančią už mane.
Kai prie karališko aš Priamo stalo sėdžiu
Ir mano svajose iškyla Kresida žavi,
Svajų šių neveju šalin, o išdavikas!

PANDARAS

Na, vakar vakare ji buvo žavesnė nei kada nors anksčiau, už visas moteris dailesnė.

TROILAS

Aš ketinau tau pasakyti – man baugu
Kad mano širdgėlos nepastebėtų tėvas
Ar Hektoras. Kaip sykais audroje
Sušvinta saulė – taip šypsniu dangstau
Aš sielvartą; bet liūdesys linksmumo
Nepermuš – kaip medus kartumo.

PANDARAS

O, jei jos plaukai nebūtų kiek tamsesni nei Elenos, ką čia ir kalbėti, šių moterų nė neatskirtum. Bet ji man giminaitė, todėl, žinoma, negaliu jos girti, bet ak, kaip norėčiau, kad kas nors būtų girdėjęs ją vakar šnekant... Nemenkinsiu tavo sesers Kasandros sąmojo, bet...

TROILAS

Ar negirdi, Pandarai, tau sakau, Pandarai,
Paskendo mano viltys, neskaičiuok
Kiek sieksnių jos į gilumą nugrimzdo.

Kartoju tau, – beprotiškai Kresidą myliu,
O tu man vis kalbi: „Ji nuostabi“.
Į opą sopulingą man širdį žeri
Jos veidą, plaukus, eiseną ir balsą;
Ir nešykšti jai pagyrų vaikių.
O, jos ranka balta kaip gulbė,
Švelnesnė net už gulbinėlės pūką,
Ir jis, palyginti su Kresidos ranka,
Atrodytų šiurkštus lyg delnas
Nuvargusio artojo. Šitaip man kalbi,
Vos tik užsimenu, kad aš ją myliu;
Tačiau tokia šneka tartum durklu
Man dar labiau draskai žaizdas, užuot
Mėginęs jas nuskausmint balzamu.

PANDARAS

Kalbu tik tiesą.

TROILAS

Bet jos visos nepasakai.

PANDARAS

Prisiekiu. Daugiau nesikišiu. Lai būna ji tokia, kokia yra: jeigu graži, tai tuo jai geriau, o jeigu ne, tai priemonės pasigražinti jai visada bus po ranka.

TROILAS

Nepyk, Pandarai, ką čia paistai?

PANDARAS

Štai kaip man atlyginta už mano triūsą: netekau jos prielankumo, netekau tavo prielankumo; loksčiau kaip šunelis tarp judviejų, ir še tau padėka.

TROILAS

Pandarai, ar pyksti? Ar piktas ant manęs?

PANDARAS

Matai, ji man giminaitė, todėl negaliu tvirtinti, kad ji graži kaip Elena. Jei mūsų nesietų giminystė, sakyčiau, kad net pasninkaudama penktadienį ji ne prastesnė už pasipuošusią Eleną sekmadienį, bet kas man rūpi? Kas man, lai ji būna net tamsiaveidė maurė, man vienas ir tas pats.

TROILAS

Ar aš neigiu, kad ji graži?

PANDARAS

O man vis tiek, ar neigi, ar neneigi. Ji kvailė, kad neišvyko su tėvu, geriau keliautų pas graikus, taip jai ir pasakysiu, kai kitąsyk susitiksiu. Pakaks, į šitą reikalą nebesikišiu ir nieko nenoriu žinoti.

TROILAS

Pandarai...

PANDARAS

Ir neįkalbinėk.

TROILAS

Mielas Pandarai!

PANDARAS

Meldžiu, nebekalbėk man apie tai; kaip atradau, taip ir paliksiu, ir baigta šneka.

Išėina. Pasigirsta kovos trimitas.

TROILAS

Nutilkite, riksmi ir baikit klaiką,
Abipus staugiantys kvailiai. Graži
Išties turėtų būti Elena,
Jei ją kasdien nurausvinat krauju.
Nenoriu kautis dėl tokios dingsties –
Ji pernelyg menka dėl mano kardo.
Tačiau Pandaras... Baudžiate, dievai!
Kaip dar, be jo, prieisiu prie Kresidos?
Jis įžeidus ir nepalenkiamas tiek pat,
Kiek išdidžioji Kresida šalta.
Sakyk man, Apolonai, Dafnės garbei,
Kas toji Kresida? O aš? Pandaras?
Namai jos – Indija; ji – pataluos lyg perlas.
Tarp jos ir mūsų Iliono – vandenynas,
Aš leidžiuos kaip pirklys kelionėn,
Pandas – man vedlys, viltis ir laivas.

Aidi kovos trimitas. Pasirodo Enėjas

ENĖJAS

Troilai, tu! Kodėl ne mūšy?

TROILAS

Todėl, kad čia aš. Atsakas kaip moters,
Ir nesiginčysiu – kaip moteris elgiuos.
Kas naujo šiandien mūšyje, Enėjau?

ENĖJAS

Paris grįžo sužeistas.

TROILAS

Ir kas jį sužeidė, Enėjau?

ENĖJAS

Troilai, Menelajas.

TROILAS

Nuleido kraujo Pariui. Ak, juokai,
Kad Menelajas pakuteno jį savais ragais.

Kovos trimitai

ENĖJAS

Klausyk, varžybos šiandien užmiesty neprastos.

TROILAS

Jei norai lemtų, būtų ne prastesnės namuose.

Bet apie užmiestį – ar ten vyksti?

ENĖJAS

Kiek įkabindamas skubu.

TROILAS

Tai vykime kartu.

Abu išeina

PIRMAS VEIKSMAS

2 SCENA

Troja. Gatvė.

Įeina Kresida ir jos tarnas Aleksandras.

KRESIDA

Sakyk, kas ten praėjo?

ALEKSANDRAS

Hekabė, karalienė, ir Elena.

KRESIDA

O kur jos skuba?

ALEKSANDRAS

Rytinio bokšto link –
Atsiveria iš jo aukštybių slėnis –
Ir mūsų vaizdas. Hektoras, nors visad
Garsėja kantrumu, įtūžęs šiandien
Ir Andromachę išbarė, ginklanešiui sušėrė.
O pats lengvai apsiginklavęs lyg stropus
Artojas dar prieš saulei tekant
Išjojo į kautynių lauką – šičia gėlės
Rasa raudojo it nujausdamos, ko laukt
Iš Hektoro rūstybės.

KRESIDA

Ir kas jį taip supykde?

ALEKSANDRAS

Pasklido gandas – graikų gretose esąs
Trojiečių kraujo Hektoro sūnėnas,
Vardu Ajaksas.

KRESIDA

Na, ir kas iš to?

ALEKSANDRAS

Jis, kalbama, kaip mūras vyras.

Iš kojų tokio neišversi.

KRESIDA

Bet juk neišversi ir kitų vyrų, nebent šie būtų girti, leisgyviai ar neturėtų pačių kojų.

ALEKSANDRAS

Šis vyras, ponias, iš daugelio žvėrių perėmė jų ypatybes: jis narsus kaip liūtas, šiurkštus kaip lokys, lėtas kaip dramblys, tai žmogus, kurio būdą gamta taip sumaišė, kad jo narsa pavirto paikyste, o paikystė sumišo su nuovoka. Nėra tokios dorybės, kurios krislo jame neįžvelgtum, kaip ir nėra tokios ydos, kurios dėmė jo netemdytų. Jis apsiniaukia be jokios priežasties ir džiūgauja, kai reikia krimstis. Jam viskas duota, bet taip ne į vietas sudėta, kad jis – lyg podagros kamuojamasis Briarėjus: rankų daug, o iš jų jokios naudos, arba žlibis Argas: akių daugybė, o nieko neregį.

KRESIDA

Bet man šis žmogus kelia tik šypseną, kaipgi jis galėjo supykdyti Hektorą?

ALEKSANDRAS

Žmonės šneka, kad vakar mūsų jis kovėsi su Hektoru ir partrenkė jį ant žemės, o šis pasijuto toks paniekintas ir įžeistas, kad nuo tol nei valgo, nei miega.

Jeina Pandaras

KRESIDA

Kas ten ateina?

ALEKSANDRAS

Tai jūsų dėdė Pandaras, ponio.

KRESIDA

Hektoras – narsus karys.

ALEKSANDRAS

Narsiausias pasaulyje, ponio.

PANDARAS

Apie ką kalba? Apie ką kalba?

KRESIDA

Labas rytas, dėdė Pandarai.

PANDARAS

Labas rytas, dukterėčia Kresida. Apie ką šnekat? Labas rytas, Aleksandrai. Kaip laikaisi, dukterėčia? Kada buvai Iljone?

KRESIDA

Šįryt, dėdė.

PANDARAS

Apie ką gi judu šnekučiavotės, kai atėjau? Ar Hektoras jau buvo apsiginklavęs ir išvykęs, kai atėjai į Iljoną? O Elena turbūt dar vartės lovoj?

KRESIDA

Hektoro jau nebuvo, o Elena tebemiegojo.

PANDARAS

Matgi, Hektoras anksti pakirdo.

KRESIDA

Kaip tik ir kalbėjome, koks buvo įpykęs.

PANDARAS

Argi jis buvo įpykęs?

KRESIDA

Štai jis taip sako.

PANDARAS

Na taip, tiesa, buvo. Žinau ir priežastį. Patikėkit, šiandien jis visus priešus lyg dalgiu išguldys. O ir Troilas nuo jo neatsiliks, tegu jie pasisaugo Troilo, galvą dedu.

KRESIDA

Ką, jis irgi įniršęs?

PANDARAS

Kas, Troilas? Jis dar šaunesnis už Hektorą.

KRESIDA

O Jupiteri! Jų ir lyginti negalima.

PANDARAS

Ką, negalima lyginti Troilo ir Hektoro? Ar jau pažįsti žmogų, vos jį pamačiusi?

KRESIDA

O jeigu jau esu jį mačiusi? Ir pažinojau anksčiau?

PANDARAS

Na, sakau, Troilas yra Troilas.

KRESIDA

Ir aš taip pat sakau, jis, žinoma, ne Hektoras.

PANDARAS

Be abejo, tam tikru atžvilgiu ir Hektoras – ne Troilas.

KRESIDA

Tai tiesa, kalbant apie abu: kiekvienas jų yra patys savimi.

PANDARAS

Savimi! Deja, vargšas Troilas! Ak, kad jis būtų savimi!

KRESIDA

Bet juk jis ir yra savimi.

PANDARAS

Jei tai būtų tiesa, galėčiau net Indijon pėsčias nueiti.

KRESIDA

Vis vien jis ne Hektoras.

PANDARAS

Jis yra pats savimi? Ne, nėra. Norėčiau, kad būtų. Na, dievai aukštybėse regi, laikas ir gydo, ir žeidžia. Ak, Troilas, Troilas! O kad mano širdis plaktų jos krūtinėj! Ne, Hektoras niekuo ne geresnis už Troilą.

KRESIDA

Na, atleiskit.

PANDARAS

Jis vyresnis.

KRESIDA

Na, jau atleiskit.

PANDARAS

Anas dar labai jaunas. O ką gi pasakysi, kai jis bus Hektoro amžiaus. Hektoras ir dabar jam nusileidžia sumanumu.

KRESIDA

O jam ir nereikia svetimo sumanumo, savojo per akis.

PANDARAS

Ir kitų teigiamų savybių stokoja.

KRESIDA

Nesvarbu.

PANDARAS

Ir grožiu neprilygsta.

KRESIDA

O jam grožio ir nereikia, jis geras toks, koks yra.

PANDARAS

Tu nieko nenusimanai, dukterėčia! Net Elena anądien tvirtino, kad Troilas dėl rusvo veido, šito neneigiu, na net ne rusvo...

KRESIDA

Ne rusvo, bet rusvo.

PANDARAS

Na, tiesą sakant, ir rusvo, ir ne rusvo.

KRESIDA

Tiesą sakant, ir teisybė, ir neteisybė.

PANDARAS

Ji gyrė jo veido spalvą, sakydama, kad ji gražesnė nei Pario.

KRESIDA

Na, Pario veidui skaistumo netrūksta.

PANDARAS

Teisybė.

KRESIDA

Vadinasi, Troilo veidas pernelyg jau skaistus. Jeigu ji išgyrė jį, tai jo veido spalva gražesnė už Pario, vieno veidas skaistus, o kito – dar skaistesnis, tiesiog per daug ugingai išliaupsino gražią veido spalvą. Elena tokia auksaburnė, kad išgirtų ir Troilo varinę nosį.

PANDARAS

Prisiekiu, mano galva, Elenai jis patinka labiau nei Paris.

KRESIDA

Tuomet ji tikriausia lengvabūdė graikė.

PANDARAS

Taip, esu tikras, kad jis jai patinka. Anądien priėjo prie jo – tas stovi skliautuotoj lango nišoj, nors, žinai, jo pasmakrėj vos tris ar keturis plaukelius terasi.

KRESIDA

Tikrai, nereikia nė aritmetikos, kad juos be vargo suskaičiuotum.

PANDARAS

Taip, jis labai jaunas, bet ir dabar jau trim svarais daugiau už brolį Hektorą nučiuptų.

KRESIDA

Toks jaunas, o jau tokios ilgos rankos ką nors nučiupti?

PANDARAS

Bet Elena jam tikrai neabejinga, štai tau įrodymas: mačiau, kaip ji priėjo ir savo baltą ranka paglostė jo skeltą smakrą.

KRESIDA

O Junona gailestinga, kas gi jį suskaldė?

PANDARAS

Nagi, ar nepastebėjai duobutės jo smakre? Mano galva, visoj Frigijoje nerasi kito tokio vyro, kuris taip šauniai šypsotųsi.

KRESIDA

O, jis šypsosi kaip tikras bebaimis!

PANDARAS

Argi nesakiau?

KRESIDA

O taip, lyg debesis rudenį!

PANDARAS

Na jau žinai! O kad Elena jam tikrai neabejinga, štai tau įrodymas...

KRESIDA

Jei ji sumanys įrodyti, įrodymų priremtas Troilas pasielgs kaip vyras...

PANDARAS

Troilas! Jam ji rūpi ne daugiau už pašvinkusį kiaušį.

KRESIDA

Na, jei pašvinkęs kiaušis tiek pat mielas, kiek ir tuščias kiaušas, galima ir dar nespėjusio išsirist viščiuko paskanaut.

PANDARAS

Netveriu juoku prisiminęs, kaip ji pakuteno jam pasmakrę. O jos rankos baltos, nuostabios, turiu pripažinti.

KRESIDA

Pripažįsti nekankinamas.

PANDARAS

Ir žinai, įsigudrino rasti ant jo smakro baltą plaukelį.

KRESIDA

Vaje, vargšas smakras! Daugeliui karpų labiau pasisekė.

PANDARAS

Bet kiek juoko buvo – karalienei Hekabei net ašaros iš akių pabiro.

KRESIDA

Ak, ašaros kaip girkos?

PANDARAS

Ir Kasandra juokėsi.

KRESIDA

Bet josios akis turbūt kaitino ne tokia kaitri liepsna, ašaros jai juk neužvirė ir nepradėjo risti lauk didelės kaip girkos?

PANDARAS

Ir Hektoras juokėsi.

KRESIDA

Ir iš ko gi visi taip juokėsi?

PANDARAS

Aiškų daiktą, ogi iš to balto plaukelio, kurį Elena rado ant Troilo smakro.

KRESIDA

Jeigu tas plaukelis būtų buvęs žalias, aš irgi būčiau pasijuokusi.

PANDARAS

Jie juokėsi ne tiek iš to plaukelio, kiek iš Troilo sąmojingo atsako.

KRESIDA

Ir ką gi jis atsakė?

PANDARAS

Ji sako: „Štai, ant tavo smakro penkiasdešimt du plaukeliai, ir vienas jų baltas“.

KRESIDA

Tai jos žodžiai.

PANDARAS

Teisybė, be jokių žodžių. O jis sako: „Penkiasdešimt du plaukai, ir vienas baltas. Tas baltasis – tai mano tėvas, o visi kiti – jo sūnūs“. Ak, Jupiteri! – sušunka ji. – kuris gi iš tų plaukų mano vyras Paris?“ „Tas dvišakas, – atsako jis. – Išrauk jį ir atiduok Pariui.“ Visi pratrūko kvatotis! Elena smarkiai nuraudo, o Paris baisiai įširdo, bet visi kiti kvatojosi net neužsičiaupdami

KRESIDA

Tai bent mes užsičiaupkim, nes jau ilgai burnas aušinam.

PANDARAS

Žodžiu, dukterėčia, vakar aš tau kai ką pasakiau. Pagalvok apie tai.

KRESIDA

Aš ir galvoju.

PANDARAS

Galvą guldaui, tai tiesa, jis lies dėl tavęs ašaras, kaip dangus verkia balandį.

KRESIDA

O aš jo ašarų palaistytą išdygsiu kaip dilgėlę gegužę.

Trimitai skelbia atsitraukimą.

PANDARAS

Klausyk! Jie grįžta iš mūšio. Paėjėkim į šalį ir pažiūrėkim, kaip jie paržygiuoja į Iljoną. Meldžiu tavęs, mieloji mano dukterėčia, gražioji Kresida.

KRESIDA

Kaip pageidauti.

PANDARAS

Čia, čia, čia puiki vieta, iš čia geriausiai matysime. Aš tau išvardysiu visus, jiems einant pro šalį, bet Troilą ypač įsidėmėk.

Praeina Enėjas.

KRESIDA

Nekalbėk taip garsiai.

PANDARAS

Tai Enėjas. Argi jis ne šaunus vyras? Tai vienas iš Trojos žiedų, patikėk manim. Bet įsidėmėk Troilą, tuoj jį pamatysi.

Praeina Antenorą.

KRESIDA

Kas tai?

PANDARAS

Tai Antenorą. Jis, pasakysiu tau, turi aštrų protą ir karys neblogas. Viena įžvalgiausių Trojos galvų, vyras iš stuomens ir iš liemens. Kada gi pasirodys Troilas? Tuoju tau jį parodysiu. Jei mane pamatys, linktelės man galva.

KRESIDA

Ak, ar tave pamatęs jis tik palinguoja galvą?

PANDARAS

Pamatysi.

KRESIDA

Jei taip, lieka palinguoti galva ir kitiems.

Praeina Hektoras.

PANDARAS

Tai Hektoras, taip, taip, žiūrėk, tai bent vyrutis! Pirmyn, Hektorai! Štai kur šaunus vyras, dukterėčia. O šaunuoli Hektorai! Tik pažvelk, kaip jis atrodo. Kokia veido išraiška! Argi ne šaunus vyras?

KRESIDA

Ak, tikras šaunuolis!

PANDARAS

Ar ne tiesa? Tiesiog širdis džiaugiasi. Pažvelk, kokios kirčių žymės ant jo šalmo! Tik pažiūrėk, ar matai? Štai ten. Čia tau ne juokai, kirsta iš peties. Nepaneigsi, kaip sakoma, tos žymės kalba pačios už save.

KRESIDA

O jos tikrai nuo kardų?

PANDARAS

Nuo kardu! Kad ir ne nuo jų, jam nesvarbu, tegu pats velnias jį užpuola, Hektorui vienas ir tas pats. Kaip Dievą myliu, širdis džiaugiasi. O štai eina Paris, štai eina Paris.

Praeina Paris.

Pažvelk, dukterėčia, argi ne žavingas vyras? Na, šaunuolis, ir tiek. Kas sakė, kad jį šiandien sužeidė? Jis sveikas. Na, Elena tikrai apsidžiaugs, cha. Kaip norėčiau dabar pamatyti Troilą! Tuoju išvysi Troilą.

Praeina Helenas.

KRESIDA

O šitas kas?

PANDARAS

Tai Helenas. Įdomu, kurgi Troilas? Tai Helenas. Jo šiandien turbūt nebuvo mūsų. Tai Helenas.

KRESIDA

O Helenas moka kautis, dėde?

PANDARAS

Helenas! Ne. Taip, jis kautųsi visai neprastai. Įdomu, kurgi Troilas? Klausyk, ar girdi, kaip žmonės šaukia „Troilai“? Helenas mat žynys.

KRESIDA

O kas ten per niekingas tipas?

Praeina Troilas.

PANDARAS

Kur? Tenai? Deifobas. Tai Troilas. Štai kur vyras, dukterėčia. Hm... Narsusis Troilas, kariaunos pažiba!

KRESIDA

Tyliau, kaip tau ne gėda, tyliau!

PANDARAS

Įsidėmėk jį ir atsimink. O narsusis Troilas! Gerai įsižiūrėk į jį, dukterėčia, pažvelk, koks kruvinas jo kardas, o šalmas dar smarkiau sukapotas nei Hektoro, o koks žvilgsnis, o kokia eisena! Koks puikus jaunuolis! Jam dar nėra nė dvidešimt trejų. Žygiuok, Troilai, žygiuok pirmyn. Jei turėčiau seserį graciją ar dukterį dievaitę, pasiūlyčiau jam į nuotakas. O koks puikus vyras! Paris? Paris – nepraustaburnis, palyginti su juo, ir, patikėk manim, jei Elena galėtų Parį išmainyti į Troilą, net akies nepagailėtų magaryčiom.

Praeina paprasti kareiviai.

KRESIDA

Štai ir daugiau karių ateina.

PANDARAS

Tai asilai, kvailiai ir bukapročiai, pelai ir sėlenos, pelai ir sėlenos! Buza po kepsnio! Galėčiau iki mirties Troilu gėrėtis. Nebėr čia ko žiūrėti, nebėr čia ko žiūrėti, ereliai jau praskrido. Dabar tik varnai ir kuosas, varnai ir kuosas! Mieliau sutikčiau būti toks vyras kaip Troilas negu toks kaip Agamemnonas su visa Graikija už nugaros.

KRESIDA

Graikai turi Achilą, jis šaunesnis už Troilą.

PANDARAS

Achilas? Vežikas, nešikas, tikras kupranugaris!

KRESIDA

Na, na.

PANDARAS

Na, na! Ar turi nors truputį protelio? Ar turi akis? Ar žinai, kas yra tikras vyras? Argi nesupranti, kad kilmė, grožis, dailus kūnas, iškalba, vyriškumas, išprusimas, dosnumas, dorybingumas, jaunystė, pažiūrų platumas ir panašūs dalykai puošia vyrą, kaip pipirai ir druska pagardina valgį?

KRESIDA

Na taip, vyras – kaip pyrago įdaras, bet kas tada iš tokio vyriškumo?

PANDARAS

Kas tu per moteris! Niekas nežino, kurlink tu pasuksi.

KRESIDA

Aš pasisuku nugara, kad apsaugočiau pilvą, pasitelkiu sąmojų, kad neišduočiau savo gudrybių, paslaptinę, kad apsaugočiau savo dorumą, užsidedu kaukę, kad apsaugočiau grožį, o tu turi apsaugoti visa tai, kad ir kur pasukčiau, mane saugo tūkstančiai sargų.

PANDARAS

Paminėk nors vieną.

KRESIDA

Ne, su tavim aš būsiu atsargi, tai ir bus vienas svarbiausių mano sargų. Jei nesugebėsiu išsisukti nuo smūgio, galėsiu apsisaugoti, kad neišplepėtum, kaip jį gavau, o jei nebus kam išsipūsti, nereikės ir sargo.

PANDARAS

Tu tokia kaip visos moterys!

Įeina Troilo pažas.

PAŽAS

Pone, mano šeimininkas nori tučtuojau su jumis pasikalbėti.

PANDARAS

Kur?

PAŽAS

Jūsų namuose, jis kaip tik nusivelka šarvus.

PANDARAS

Mielas berniuk, pasakyk jam, kad aš ateinu.

Pažas išeina.

Ar tik jis nesužeistas? Sudie, dukterėčia.

KRESIDA

Lik sveikas, dėde.

PANDARAS

Aš netrukus grįšiu, dukterėčia.

KRESIDA

Su lauktuvėm, dėde?

PANDARAS

Taip, su Troilo dovana.

KRESIDA

Toji dovana man bus tik įrodymas, kad tu sąvadautojas.

Pandaras išeina.

Kiek meilės žodžių, dovanų ir liaupsių
Dėl draugo, priesaikų skambiausių.
Bet į Troilą žvelgdama vis vien regiu
Daugiau nei tūkstančiuos Pandaro pažadų.
Tačiau, atmink, merginos – angelai tik tiek,
Kiek pastangų kainuoja jas pasiekt.
Ir geidžiamosioms nepamiršti dera,
Kad vyrams tai, kas gauta, nebegera.
Į galvą įsidėk ir nenusvilk nagų –

Karščiausia meilė kurstoma geismu.
Kaip mano meilės dėsnis rodo:
Kas prašo – tarnas, o pasiekęs – ponas.
Todėl, kai man širdin aistra įniks,
Jos mano akyse nė pėdsako neliks.

Išeina.

TREČIA SCENA

Pirmas veiksmas

Graikų stovykla. Priešais – Agamemnono palapinė.

Skamba iškilmingas trimitas. Įeina Agamemnonas, Nestoras, Ulisas, Diomedas, Menelajas ir kiti

AGAMEMNONAS

Valdovai,
Koks sielvartas nugelsvino jums skruostus?
Didžiųjų siekių, įkvėptų vilties,
Šioj žemėj neretai didybė bliūkšta.
Ir kliūtys, negandos gadina kraują
Narsiausių žygių, bėdos – lyg gumbai,
Iškilę susidūrus medžio syvams,
Apnikę sveiką pušį ir pažeidę plaušą,
Liguistai perkreipę kamieną tiesų.
Ar mums, valdovai, didelė naujiena,
Kad žodžio netęsėjom ir lig šiol,
Po apgulties ilgos, dar stūkso Troja?

Kiek mename, kiekvienas žygis,
Nukrypdavo nuo tikslo ir niekais
Nueidavo mūs lūkesčius nuvylęs,
Ir bliukšdavo lyg išnaros planai.
Kodėl gi tad nūnai, valdovai,
Sutinkate niūriais veidais mūs triūsą
Ir nesėkme vadinat tai, kuo jus
Jupiteris seniai mėgina, tvirtą ryžtą
Tarp vyrų trokšdamas išvyst.
Tačiau ir geležis fortūnos nutvieksa
Skaisčiausiai žvilga: baugšas ir narsuolis,
Išminčius ir kvailys, mokslinčius ir beraštis,
Galiūnas ir bejėgis padermės tos pat
Tuomet atrodo. Bet sumos ji nuožmiai
Sparnais audros – tuoj lekia į šalis šapai.
Tvaru ir nepamainoma yra tik tai,
Kas turi svorį ir vidinę vertę.

NESTORAS

Prieš tavo dieviškąjį sostą stojęs,
O didis Agamemnonai, šiems žodžiams
Ir Nestoras pritars. Tiktai varge
Išbandoma žmogaus vertė. Kol jūroj
Ramu, menkų valtelių tundai drąsiai
Per jos krūtinę kantrią plauko
Šalia daug didesnių laivų. Bet vos
Pasiutvaikis Borėjas švelniąją Tetidę
Užrūstina – kaipmat, žiūrėk,
Per kalnus vandenų sau kelią skinas
Galiūnas laivas tarp dviejų stichijų
Šuoliuoja lyg Persėjo žirgas. Kur tada

Trapus akiplėša luotelis, drįsęs
Lygiuotis su didybe? Gal į uostą
Suskubo pasislėpt ar nugurkė Neptūnas?
Taip pat ir viesuluos fortūnos skirias
Tikra narsa ir sumeluota. Grėsmei
Ištirpus prošvaistėj, bandoj baisėsnis
Gylis nei tigras. Bet užkaukus vėtrai
Ir ažuolus gumbuotus žemėn lenkiant,
Tuoį slepias musės ir gyliai. Drąsa –
Prieš šėlsmą susiremt šėlsmu, rūsties
Likimo nepabūgus atsiliepti jam
Toku pačiu nuožmiu stūgsmu.

ULISAS

Agamemnonai,
Didysis vade, ramsti Graikijos ir prote,
Kariaunos mūsų įkvėpėjau ir širdie,
Sutelkusi visų mintis ir norus,
Štai ką Ulisas nori pasakyti:
(*Agamemnonui*) Šlovės verti ir taiklūs tavo žodžiai,
Karaliau prakilniausio sosto,
(*Nestorui*) Kaip ir tavieji, garbingiausias ilgaamži.
Šiai kalbai, Agamemnonai, vieta
Žibėti žilvoryj, kurį delnuos viršun
Iškėlė Graikija. O Nestoro – sutvikst
Sidabro raidėm. Patirties balsu –
Lyg ašimi, kuri padanges suka, –
Jis graikų krūtines sujungė. Bet
Tavęs, galiūne, ir tavęs, išminčiau,
Prašau, kad išklausytumėt Uliso.

AGAMEMNONAS

Kalbėk, Itakės karvedy. Tik norim,
Kad tavo lūpos pliurpalų dykų
Neskiestų, kaip, patyrėm, būna,
Kai žabtus praveria šlykštus Tersitas.
Mums mielas sąmojis, sklandumas, protas.

ULISAS

Seniai jau būtų subyrėjus Troja
Ir kardas rankos Hektoro raudotų,
Jei nekamuotų bėdos šios:
Nepaisoma drausmės ir pavaldumo.
Žiūrėkite, kiek graikų palapinių
Laukuos tuščių – tiek rietenų tuščių.
Jei karo pajėgos nebus kaip avilys,
Paklūstantis vieningai valiai,
Ar laukti mums medaus? Jei bravūra
Menkystų gožia nuopelnus ir rangus?
Patsai dangus, planetos, mūsų žemė
Paklūsta rangui, pirmenybei, formai,
Ir paiso vietos, priežasties, tvarkos,
Tiek papročių, tiek pareigos – kaip dera.
Todėl tauri garbinga saulė soste
Pakilus virš visų skliaute didžiam
Pataiso gydančia akim planetų
Paklydimus ir mus visus pasiekia,
Gerus ir blogus, lyg karaliaus raštas.
Bet vos planetos sumišai pasklinda
Be kelio klaidžiot, kokios rykštės
Apninka, kyla sumaištis ir dejos,

Riaumoja jūra, žemė dreba
Ir siaučia viesulai! Užpuola klaikas
Ir negandom karčiom kankina, rauna
Vienybės ir rimties pasėtą medį!
Kai griūva pavaldumo pamatai,
O jis lyg laiptai, vedantys aukštybėn,
Sumanymai bevaisiai liks. Kaip dar
Kitaip bendrijoms ir mokykloms būt,
Meistrų brolijoms, kaip klestėt prekybai
Tarp jūrų. Kaipgi teisei rasti
Pirmagimio, godot senatvę, laurus,
Karūną, jeigu pavaldumo nėra?
Pašalink rangus, šias stygas išderink,
Ir štai tau suirutė! Tuoju daiktai
Išvirs priešybėm savo. Virš krantų
Vanduo aukštai iškels krūtinę
Ir žemės rutulys pavirs į liūną.
Kaip stabą siaurapročiai jėgą garbins,
Sūnus beširdis tėvui gyvastį atims,
Galia taps teise, gėris ir piktybė –
Jų ginče amžinam tiesos dirva –
Liks tik vardai. Teisybė irgi.
Kai viską lemia vien jėga, jina
Pagimdo geismą, geismas – apetitą,
O šis tarytum išbadėjęs vilkas,
Priputęs tiek jėgos ir geismo,
Niekuo, deja, savęs nebepasotins
Ir pats save prarys. O Agamemnonai,
Chaosas šis, užgniaužus pavaldumą,
Aklavietėje gimė.
Nežiūrint pavaldumo kelias vienas –
Tik leistis apačion, užuot pakilus.

Į karo vadą žvelgia iš viršaus
Žemesnis vadeiva, į šį – žemiau
Stovįs, į tą žemesnis – virtinė ilga.
Pagiežos vyresniajam pavyzdys
Pavydo karštine užsiundė mus,
Išėdė kraują tokios varžytuvės.
Ant kojų tebestovi Troja
Dėl šios ligos– ne savo jėgomis:
Silpnybė mūsų jai tvirtybės teikia.

NESTORAS

Štai išmintingai atskleidė Ulisas,
Kokia negalė mūs jėgas pakirto.

AGAMEMNONAS

Nustatęs prigimtį ligos, Ulisai,
Pasiūlyk jai ir vaistą

ULISAS

Achilas didis, liaupsėmis iškeltas
Kaip mūs kariaunos dešinė ir atrama,
Liūliuojamas skambių tuščių gyry,
Perdėm išpuiko, savo palapinėj
Iš mūsų šaipos, o su juo – Patroklas
Per dieną tingiai lovoje išdribęs
Nešvankiai pirštais bado.
Mus mėgdžioja paikai šmeižūnas,
Skėtriojasi – neva spektaklį rodo,
Didysis Agamemnonai. O kartais

Apsimeta aukščiausią skeptrą tavo
Turįs ir stybrina tartum artistas,
Tiek išdidus, kiek kojos tiesios,
Mielai dudena dialogą tuščią,
Patenkintas po sceną žirglinėja.
Taip apgailėtinaididybę tavo
Sumenkina ir iškreipia. Lyg varpas
Įskilęs ausį prakulia šneka,
Kurios Tifonas ir šimtu liežuvių
Smarkiau išpūsti nevalios. Nuo tų
Suplėkusių niekų Achilas dičkis
Kvatoja, raitos patale ir ploja,
„Tikriausias Agamemnonas!“ – užgieda. –
Dabar man Nestorą parodyk
Ir barzdą glostinėk lyg nusiteikęs
Išrėžti kalbą.“ Nors įžvelgtum
Didesnio panašumo tarp Vulkano
Ir sutuoktinės jo, vis viena kliegia
Achilas pusdievis: „Puiku! Regiu
Tikriausią Nestorą. Dabar, Patrokilai,
Man pavaizduok jį prieš nakties ataką.“
Tada išjuokiamos senatvės kliaudos,
Jis spjaudos niršdamas ir kosti,
Kai pirštams jo rambiams nieku gyvu
Nenori varžtas antveidžio paklust.
Stebėdamas šį triuką mūs herojus
Iš juoko geibsta: „Ak, pakaks, Patrokilai!
Arba užvilsk šarvus! Kitaip nusprogsiu!“
Gabumai mūsų, prigimtis ir bruožai,
Bendri ir asmeniniai nuopelnai, planai,
Įsakymai ir žygiai, įžvalgumas,
Kovon šaukimas ir paliaubų ragas,

Sėkmė ir nesėkmė, tikra ar tariama,
Aniems – tik priežastis papaikint galvas.

NESTORAS

Taip, pavyzdys šitos poros, kurią,
Pasak Uliso, pagyrom tauta iškėlė,
Kaip užkratas pasklido, ir Ajaksas
Savavaliaut pradėjo, nosim užriesta
Padangę remia, lyg Achilas pučias
Ir tūno palapinėj kaip anas.
Vienybę skaldo, peikia karo eigą,
Drąsus kaip pranašas, Tersitą, vergą,
Kurio tulžis – lyg šmeižto kalykla,
Su žemėm lenkia sumaišyt mus liežuviau,
Sumenkint ir suteršti mūsų vardą,
Nors šį ir taip grėsmė užtemdė.

ULISAS

Jiems mūsų taktika – iš baimės kilus,
Jų galva, išmintis kare bergždžia,
Numatymas – niekai, jie pripažįsta
Vien rankų jėgą. O saikingas protas,
Kuris, atėjus metui, sprendžia,
Kiek rankų smogs ir priešo galią
Įvertina pasvėręs rūpestingai,
Nevertas jiems nė piršto mosto.
Jie tai vadina popieriaus karu,
Kautynėm lovos. Taigi sieną
Šiurkščiu smūgiu išverčiantį taraną

Išaukština labiau už jo kūrėją
Ir tuos, kurie su nuovoka skvarbia
Tiksliai judėti jį priverčia.

NESTORAS

Jei būtų jų valia, Achilo žirgas
Tetidei užtaisytų tumulą sūnų.

Pasigirsta trimitas

AGAMEMNONAS

Trimitas? Kas ten, Menelajau?

MENELAJAS

Iš Trojos.

Įeina Enėjas

AGAMEMNONAS

Ko atėjai prie mūsų palapinės?

ENĖJAS

Ar čia buveinė Agamemnono?

AGAMEMNONAS

Taip, šičia.

ENĖJAS

Ar aš, pasiuntinys ir princas,
Galiu karaliui perduot pranešimą?

AGAMEMNONAS

Kalbėk drąsiau nei pats Achilas
Ir graikų karvedžiai, viena valia
Išrinkę Agamemnoną vadu.

ENĖJAS

Pasitikėta ir laiduota kilniai.
Tačiau kaip svetimšaliui atpažint
Valdovą didįjį tarp mirtingųjų?

AGAMEMNONAS

Kaip?

ENĖJAS

Taip, klausiu, kad nulenksčiau galvą
Ir skruostai man nuraustų droviai,
Tartum Auroros, kai vėsiom akim
Ji pasitinka jaunikaitį Febą.
Kur vykdo savo valią dievas šis?

Kur Agamemnonas, žmonių vedlys?

AGAMEMNONAS

Trojietis šitas tyčiojas iš mūsų,
Arba visi jie – lipšnūs kavalieriai.

ENĖJAS

Galantiški ir lipšnūs, kai laisvi,
Be ginklų, taikoje – lyg angelai.
O kaip kareiviai – jūtūžio pilni,
Gera ginkluoti ir, Jupiterio valia,
Tvirčiausi karžygiai. Bet ša, Enėjau,
Sučiaupęs lūpas patylėk, trojieti.
Iš pagyrų ne kažin kiek garbės,
Jei tas, kas girias, pagyrų norės.
Tačiau, jei priešas priverstas pagirt,
Šią šlovę kiekvienam linkiu patirt.

AGAMEMNONAS

Trojieti, ar esi vardu Enėjas?

ENĖJAS

Taip, graike, tu teisus.

AGAMEMNONAS

Ir ko čia atvykai, sakyk?

ENĖJAS

Atleisk, bet pasakysiu tai tik Agamemnonui.

AGAMEMNONAS

Kalbėtis su trojiečiais vienas jis nelinkęs.

ENĖJAS

Ir aš ne tam iš Trojos atvykau,
Kad vienu du su juo kuždėčiau.
Pirma trimitą šį išgirs jo ausys
Ir dėmesys nubus. Tada kalbėsiu.

AGAMEMNONAS

Kalbėki atvirai kaip vėjas.
Ne murkso, Agamemnonas, prigulęs.
Žinok, trojieti, jis dabar budrus
Ir pats šituos žodžius tau taria.

ENĖJAS

Skambėk, trimite, garsiai,
Lai skrodžia vario skardas šias snūdžias
Palapines, tegu kiekvienas graikas,
Išgirs, ką Troja atvirai paskelbs.
Skamba trimitas.

Didysis Agamemnonai, už Troją
Kovoja princas, Hektoras vardu,

Jis Priamo vaikas. Jam paliaubos
Šios nykios ir prailgusios įgriso.
Jis liepė man trimitą imt ir skelbt:
„Karaliai, princai, jeigu bus tarp graikų
Narsuolių toks, kuriam garbė svarbiau
Už atilsį, šlovė –už baimę žūti,
Kuriam bailumo nėra, tikrai – narsa,
Kuris merginai numylėtai žarsto
Ne priesaikas dykas, o žygiais gerbia,
Ir pasiryžęs grožį jos įrodyt
Kitu ginklu nei josios – jam šie žodžiai.
Ir graikams, ir trojiečiams regint
Įtikins Hektoras, kiek jėgos duos,
Kad jo dama gražesnė, protingesnė,
Skaistesnė nei kada pažino graikas.
Rytoj pusiaukelėj tarp Trojos sienų
Ir jūsų palapinių kvies trimitas
Į kovą savo meilės vertą graiką.
Jei toks ateis, jį Hektoras pagerbs,
Jei ne, sugrįš į Troją ir pagarsins,
Kad graikės, saulėj nudegtais veidais,
Ir ieties atplaišos nevertos.“ Tiek.

AGAMEMNONAS

Bus perduota, Enėjau, mūs meilužiams.
Jei nėra vienam toks ūpas nesukirbs,
Telioka namuose, o mes – kariai.
Tačiau karys, kuris nėra mylėjęs
Ar nemylės – bails ir ne kitaip.
Tasai, kuris pažino meilę, drįs
Pamokyt Hektorą. Jei ne – aš tas karys.

NETORAS

Ir Nestorą jam paminėk – jisai,
Kai Hektoro senelis krūtį žindė,
Jau buvo vyras. Jeigu ir nebus
Tarp graikų kario užmojo ugninio,
Kuris už savo mylimąją stotų,
Po antveidžiu paslėpsiu žilą barzdą,
Nuvytusias rankas šarvais pridengsiu,
Lai Hektoras sužino – mano meilė
Dailesnė buvo negu jo senelė,
Visų tyriausia. Žydinčių jėgų
Karšinčiui nebaugu, įrodysiu krauju.

ENĖJAS

Neduok, dangau, jaunystei taip nuvyst!

ULISAS

Amen!

AGAMEMNONAS

Enėjau, noriu tau paspausti ranką,
Pirmiausia prašom mūsų palapinėn.
Tegu Achilas šios žinios išklauso,
Paskui kiekvieno graikų vado ausį
Jinai pasieks. O patį kviečiam
Pasivaišint pas kilniaširdį priešą.

Išėina visi, išskyrus Ulią ir Nestorą.

ULISAS

Nestorai!

NESTORAS

Ką, Uliai?

ULISAS

Man užgimė nauja mintis, padėk
Apvilkt jai deramą drabužį.

NETORAS

Kokia ji?

ULISAS

Štai kokia:

Nuo buko pleišto skyla kietas kelmas.
Achilo puikenybė tiek išsirpo,
Kad metas derlių imt. Antraip
Plačiai paskleidus blogio sėklas
Ji mus visus užgoš.

NESTORAS

Ką siūlai mums daryt?

ULISAS

Šis iššūkis, kurį visiems mums siunčia
Šaunuolis Hektoras neva bendrai,
Iš tikro skirtas vien Achilui.

NESTORAS

Tiesa. Jo tikslas aiškus – ir šneka,
Kurios esmė iš raidės kiekvienos
Matyt. Be vargo net Achilas,
Nors jo galva, kaip regi Apolonas,
Dyka lyg Sachara, ir tas nuvoks,
Pasukęs smegeninę greit, kad jam
Šis Hektoro kvietimas skirtas.

ULISAS

Ir jis šį iššūkį priims, manai?

NESTORAS

Tikrai derėtų. Kas gi kitas,
Jei ne Achilas, Hektorui užtrauks
Nešlovę? Nors kova bus menama,
Jinai prikaustys daugelį akių.
Trojiečiai mūs brangiausią vardą
Taip bando savo skoniu išrankiu.
Ulisai, patikėk, šis piktas planas
Nelauktą atgarsį sukels, nes vienas –
Nevykęs ar sėkmingas – pavyzdys

Bus primestas ir visai tautai.
Šioje užuominoj gali įžvelgt,
Kaip mezgas iš pavidalo nekalto
Didžiulis gaivalas, lyg iš smulkių
Skyrelių randas veikalas didžiulis.
Juk aišku, kad tasai, kas susirems
Su Hektoru, bus mūsų išrinktasis.
O išrinkimas šis visų valia –
Jau nuopelnas savaime. Toks žmogus –
Išgrynintų tautos dorybių kūnas.
Bet jeigu dvikovą jis pralaimės,
Bus paskata puikiausia priešams
Laimėtojo vainiką pasisavint
Jo rankose – galia ne ką mažesnė
Negu gausybėje lankų ir kardų,
Kurie šių mosto laukia.

ULISAS

Atleiski man už tokią kalbą.
Kaip tik dėl to Achilui nederėtų
Su Hektoru kovoti. Lyg pirkliai
Pirma pasiūlykim prasčiausią prekę –
O gal nupirks? Jei ne, tai atsargoj
Laikytos spindesys tik dar labiau
Išryškins josios vertę. Nesutikim,
Kad Hektoras kovotų prieš Achilą.
Ir mūsų gėda, ir garbė priklauso
Nuo to, kurį išrinksim iš dviejų.

NESTORAS

Neberegiu senom akim. Kas tiedu?

ULISAS

Šlovės, kuri Achilui tektų, jeigu
Nebūtų šis išpuikęs, mums visiems
Pakaktų. Betgi nosis užriesta...
Geriau jau svilti Afrikos kaitroj
Nei paniekoj jo žvilgsnio pašaipaus –
Mat nugalėtojas. O jeigu gėdą
Geriausias mūs kovotojas patirtų,
Visi nudelbtume akis. Na ne,
Per burtą apgaulingą išsirinkim
Ajaksą mulkį – Hektorui varžovą.
Pabrėžkime jo pirmenybę – tai
Bus vaistas mirmidonui išdidžiam –
Nuo liaupsių jis lyg ant mielių išaugo.
Priversim skiauterę nuleisti – šioji
Vaivorykštę jau remia. Jeigu bukas
Ajaksas saugiai išsisuks, išgirsim,
Pašlovinsim visi, jei ne, vis vien
Mums geras vardas liks – juk turim
Ir stipresnių karių. Žodžiu, tokia
Sumanymo esmė – Achilui progą
Ajaksas duos nuleist pašiauštą kuodą.

NESTORAS

Dabar, Ulsai, tavo žodžių prasmę
Aš perpratau. Lai paskanauja

Ir Agamemnonas jų įžvalgos gelmės.
Garbės lyg kaulo puolę du mastifai
Sutramdys spėriai vienas kitą.

ANTRAS VEIKSMAS

I SCENA

Graikų stovykla.

Įeina Ajaksas ir Tersitas.

AJAKSAS

Tersitai!

TERSITAS

O ką jei Agamemnoną nuo galvos lig kojų apipultų šunvotės?

AJAKSAS

Tersitai!

TERSITAS

Ir tos šunvotės tik puf ir susprogtų? Juk tada ir pats vadas susprogtų? Tai skylėta
kaliausė liktų!

AJAKSAS

Šunie!

TERSITAS

Tik tada iš jo šis bei tas išeitų. O kol kas nematau, kad būtų kas nors išėję.

AJAKSAS

Ak tu, šakalo išpera! Ar negirdi, kas tau sakoma? Tai pajausi.

Trenkia jam.

TERSITAS

Kad tave graikų maras griebtų! Ir tavo šunsnukį poną veršio smegenimis!

AJAKSAS

Na, pakalbėk dar, suplėkės raugale, pakalbėk. Tuoj tave išgražinsiu.

TERSITAS

Jau greičiau aš tau proto ir pamaldumo įkrėsiu. Bet labiau įtikėtina, kad tavo arklys išrėš prakalbą, nei kad tu mintinai išmoksi nors vieną maldelę. Kad tavo mergšę kuilyš užjodytų!

AJAKSAS

Šungrybi, sakyk, ką paskelbė.

TERSITAS

Ar mane lupdamas manai, kad aš nieko nejaučiu?

AJAKSAS

Ką paskelbė?!

TERSITAS

Na, manau, paskelbė, kad tu mulkis.

AJAKSAS

Neerzink manęs, dygliakiaule, neerzink, man jau užnižo rankos.

TERSITAS

Ką ten rankos, aš tave nugremžčiau nuo galvos iki kojų. Tai tave pakasyčiau! Būtum šlykščiausias Graikijos šašas. Betgi puolęs į mūšį tu ne ką vikresnis už kitus.

AJAKSAS

Ką paskelbė, klausiu?!

TERSITAS

Vis urzgi kas valandą, burnoji ant Achilo, pavydi jam didybės, kaip Cerberis Prozerpinai – grožio, taip, todėl vis ir loji ant jo.

AJAKSAS

Tu boba, Tersitai!

TERSITAS

O tu jam užtvok.

AJAKSAS

Suminkysiu kaip tešlą!

TERSITAS

Jis tave vienu kumščiu į šipulius sutrupins, kaip jūreivis – džiūvėsį.

AJAKSAS

Nepraustaburni kekšės vaike!

Trenkia jam.

TERSITAS

Mušk, mušk.

AJAKSAS

Raganos basly!

TERSITAS

Taip, mušk, mušk, maišu trenktas pone! Tavo galvoj smegenų ne ką daugiau nei mano alkūnėse, kiekvienas minkštakiaušis galėtų daug ko tave pamokyti. Niekingas asile drūtuoli! Nieko kito nedarai, tik plampini trojiečius, kiekvienas, kas turi nors truputį košės galvoje, gali tave pirkti ir parduoti kaip barbarų vergą. Jei nesiliausi manęs tvatijęs, aš tave visiems girdint po kaulelį išnarstysiu, tu negailestingas vėdare!

AJAKSAS

Šunie!

TERSITAS

Niekingas asile!

AJAKSAS

Nepraustaburni!

Trenkia jam.

TERSITAS

Marso bukagalvi! Mušk, storžievi, mušk, kupranugari, nagi, mušk.

Jeina Achilas ir Patroklas.

ACHILAS

Kas gi čia dabar, Ajaksai? Už ką jį lupi? Nagi, Tersitai? Kas nutiko?

TERSITAS

Ar matai jį?

ACHILAS

Taip, kas gi nutiko?

TERSITAS

Ne, tu pažiūrėk į jį.

ACHILAS

Na, matau. Kas nutiko?

TERSITAS

Ne, tu gerai įsižiūrėk.

ACHILAS

Tai gerai ir įsižiūrėjau.

TERSITAS

Ne, dar gerai neįsižiūrėjai, kad ir kuo jį manytum esant, tai – Ajaksas.

ACHILAS

Žinau, kvaily.

TERSITAS

Taip, bet tas kvailys to nežino.

AJAKSAS

Už tai ir gausi kupron.

TERSITAS

Oi oi oi, tik paklausyk, kokius išminties trupinius pažėrė! Bet asilo ausys vis vien iš po kepurės kyšo. Aš smarkiau išvelėjau jam smegeninę, nei jis man kaulus. Už grašį galima nusipirkti devynis žvirblius, o jo dievobaimingoji motušėlė neverta nė devintosios žvirbliaus dalies. Achilai, šio pono, Ajakso, protas pilve, o vėdarai makaulėj, tuoj papasakosiu, ką apie jį manau.

ACHILAS

Ką?

TERSITAS

Mano manymu, Ajakso protelio...

Ajaksas pasirengia jam trenkti.

ACHILAS

Nereikia, brolau Ajaksai.

TERSITAS

Nepakaktų net...

ACHILAS

Ne, neliesk jo.

TERSITAS

Užkišti Elenos adatos skylutę. O juk dėl Elenos kovot jis atvyko.

ACHILAS

Liaukis, kvaily.

TERSITAS

Aš tai liaučiausi ir burnos nepraverčiau, betgi tas kvailys nesiliaus. Štai jis. Pažvelk į jį.

AJAKSAS

Ak, tu prakeiktas nepraustaburni! Tuoju tau...

ACHILAS

Na, ar verta prasidėti su kvailiu?

TERSITAS

Ne, tikrai neverta, nes kvailys užtrauks gėdą.

PATROKLAS

Gera! pasakyta, Tersitai.

ACHILAS

Dėl ko gi susikivirčijot?

AJAKSAS

Liečiau šitam bjaurybei apuokui pranešti man, kas paskelbta, o tas vainoja mane.

TERSITAS

Aš tau ne tarnas.

AJAKSAS

Na tai nešdinkis, nešdinkis.

TERSITAS

Aš čia laisva valia.

ACHILAS

Bet, kaip matau, už tai nukentėjai, kokia čia laisva valia? Niekas nesiduoda lupamas laisva valia. Štai Ajaksas čia laisva valia, o tu lyg priverstinai.

TERSITAS

O kas jei ir taip? Matau, ir tavo protas į kumščius nukritęs, ką čia slėpsi. Hektoras tik smagiai pasispjaudys delnus ir iškratys jūdvių smegenines – juokų darbas suskaldyti tuščią riešutą, branduolio juk nėra.

ACHILAS

Ir prie manęs kimbi, Tersitai?

TERSITAS

Štai Ulisas ir karšinčius Nestoras, tie tai gudročiai, nors Nestoro protą ėmė traukt pelėsis jau tada, kai tavo seneliui dar nagai ant kojų neaugo. Jie įkinkė jus kaip jaučius į jungą ir privertė arti karo lauką.

ACHILAS

Ką pasakei, ką?

TERSITAS

Taip, tikra teisybė. Ar ne, Achilai, ar ne, Ajaksai, ar ne?..

AJAKSAS

Išplėšiu tau liežuvį.

TERSITAS

Ne bėda, tada kalbėsiu taip, kaip tu.

PATROKLAS

Užsičiaupk, Tersitai, gana!

TERSITAS

Užsičiaupsiu, jei jau Achilo prielipa prašo.

ACHILAS

Tai apie tave, Patroklai.

TERSITAS

Jau greičiau jus, bukagalvius, pakars, nei aš grįšiu į jūsų palapines. Laikysiuosi ten, kur tarpsta protas, palieku šią kvailių kliką.

PATROKLAS

Laimingos kelionės.

ACHILAS

Beje, apskelbta mūs kariaunai visai,
Kad Hektoras rytoj su saule
Pažadins mus ir Troją trimitu,
Į kovą stoti ragindamas tą,
Kuriam pakanka ūpo ir drąsos
Apgint... Nepamenu. Tiek to. Iki.

AJAKSAS

Iki. O kas jo iššūkį priims?

ACHILAS

Nenutuokiu. Viską lems burtai. Antraip išsyk būtų aišku, kas.

AJAKSAS

A, kalbi apie save! Einu, sužinosiu daugiau.

Išeina.

ANTRAS VEIKSMAS

II SCENA

Troja. Priamo rūmai.

Jeina Priamas, Hektoras, Troilas, Paris ir Helenas.

PARIS

Kiek netekčių, kalbų ir pastangų,
O Nestoras vėl graikų valią skelbia:
„Grażinkite Eleną, ir pamirškim
Skriaudas, aukas, žaizdas bei turtą,
Draugus ir visa, ką brangaus prarijo,
Besočio karo smilkstantys liežuviai.“
Ką, Hektorai, manytum apie tai?

HEKTORAS

Nėr vyro, kurs mažiau bijotų graikų,
Nei aš. Jei kalbam vien apie mane,
O Priamo man baugu –
Štai čia nerasi damos opesnės,
Labiau iš baugulio blyškios,
Labiau nerimstančios: „O kas toliau?!“
Nei Hektoras. Taikos kliauda – tikrumas.
Tikrumas migdo, o kukli dvejonė –
Išminčių kelrodis, čiuptuvas,
Gebąs apčiuopt piktybės dugną.
Paleiskime Eleną. Juk nuo tolei,
Kai kardą pirmąkart dėl jos pakėlėm,
Iš tūkstančių, kur krito, kas dešimtas
Karys Elenai vertumu prilygo.

Netekę šitiek savo, kam dar laikom
Pastvėrę svetimą – neverta tai
Nė dešimtos dalies mūsų praradimų.
Kokia dingstis laikyti ją?

TROILAS

Ak, gėdykis, brolau!
Ar garbę, nuopelnus valdovo,
Bebaimio ir didaus kaip mūsų tėvas,
Matuoji įprastu matu? Skaičiuoji
Beribę galią tartum skaičiuotuvais,
Ir neaprėpiamas liemuo tau rodos
Tokiom menkom sagtelėm susagstytas,
Kaip nuogąstis ir dingstys? Susigėsk.

HELENAS

Nenuostabu, kad kniaust prasmės įnikus
Pati ji tau ištrūko iš galvos.
Ar mūsų tėvas savo žygių dingsčiai
Be tavo patarimo aklas?

TROILAS

Tau knieti svaičiot ir sapnuot, žyney,
Priežastimis vien užantį sau šildai.
Štai jos: žinai, kad priešas skriaudžia,
Kad nuogas kardas grėsmę kelia,
Ir sveikas protas tau – žalos baidytis.
Jei taip, nenuostabu, jei graikų kardo
Helenas išsigandęs prie kulkšnių

Tuoj segtūsi dingsties sparnus
Ir spruktų lyg Jupiterio išbartas
Merkurijus. Na ne, jei apie dingstį
Prabilom, snauskime vartus užvėrę.
Drąsa lyg kiškis spruktų penima
Dingstim. Atodaira ir sveikas protas
Gadina kepenis, tampi kuprotas.

HEKTORAS

Brolau, ji šitiek neverta, kiek ją
Laikydami susimokėjom.

TROILAS

Kas vertinama, tas brangu.

HEKTORAS

Tačiau vertė juk ne iš noro kyla
Brangus ir vertas pagarbos tas daiktas,
Kuris savaime toks ir akyse
Jo vertintojo lygus. Stabmeldžiai
Aukščiau už viešpatį tarnystę kelia
Iš užgaidos vertinga rodos tai,
Kieno pagautas lyg ligos esi,
Nors pėdsako vertumo ten nerasi.

TROILAS

Kai žmoną, tarkime, renkuos,
Įsiklausau tikrai į savo valią,

O valią nukreipia klausa ir akys –
Vedliai patyrę šiedu man padės
Nepasiklyst tarp samprotavimų ir valios
Grėslių krantų. Ar man atsikratyt
Žmonos, jei norai pasikeis staiga?
Taip išsisukęs būsi negarbingas.
Šilkinių rūbų negražinam pirkliui,
Sutepę juos. Patiekalų likučių
Nešvaistome priputę į šiukšlyną.
Juk nutarėm visi, kad Pariui dera
Atkeršyt graikams. Tarp kitų balsų
Paragino jį ir tavasis skleist bures.
Ir liovės ginčai tarp bangų bei vėtrų –
Jam atsivėrė kelias prieš uostan.
Mainais už Priamo seserį senyvą,
Belaisvę graikų, gavom karalienę,
Kuri pranoksta aušrą gaivumu,
O Apoloną – dailumu. Kodėl
Ją laikome? Juk tavo tetą graikai
Taip pat įkalino. Ar verta ją laikyt?
Taip, žinoma, ji – perlas, dėl kurio
Karaliai garbūs lyg pirkliai sulygo,
Jai kainą skyrę tūkstančio laivų.
Jei pripažįsti Parį plaukus netuščiai,
O neigti negali – šaukei: „Pirmyn!“,
Jei neneigi jį grįžus su lobiu,
O pripažint turi – pats garsiai plojai,
Surikęs: „Neprilygstama!“, kodėl dabar
Užginčyt savo išmintį panūdai?
Nors dar pati lemtis neįsikišo,
Skubi nuvertint tą, kurią iškėlei
Aukščiau už žemiškus turtus.

Vagies menkesnio nēr, jei šis nedrįsta
Išsaugot, ką pavogęs! Toks vagis
Nevertas savo grobio – jeigu gėdą
Užtraukęs priešui svečioje šalyj,
Drebės, kad jį praras gimtinėj.

KASANDRA

(*Rūmuose*)

Raudokite, raudokite trojiečiai.

PRIAMAS

Kas per riksmi ten, kas per triukšmas?

TROILAS

Atrodo, savo seserį pamišėlę girdžiu..

KASANDRA

(*Rūmuose*)

HEKTORAS

Kasandra.

Jeina kliedesio apnikta Kasandra.

KASANDRA

Raudoki, Troja, tūkstančius akių

Man duok – užliesiu pranašystės ašarom.

HEKTORAS

Ramybės, seserie, ramybės.

KASANDRA

Mergelės skaisčios, vyrai ir senoliai,
Gležni žindukliai, knirkiantys lopšyj,
Pritarkit mano verksmui. Taip atpirksim
Nors dalį būsimos raudų naštos.
Raudoki, Troja, lai pripranta akys
Prie ašarų. Žlugs Troja, grius Iljonas,
Ugnim apsiaus mus kiršintojas Paris.
Raudoki, Troja. Vargas per Eleną!
Jei čia ji liks – regiu, kaip Troja dega..

HEKTORAS

Troilai, ar ši aimana sesers
Ir pranašingi žodžiai tavo širdžiai
Nesako nieko? Ar užkaito kraujas
Lig pamišimo tau? Ar proto balsas
Ir baimė, kad iš pykčio pyktį peši,
Tavęs neatvėsina?

TROILAS

Ne, Hektorai brolau,
Nespręskim apie žygio teisingumą

Vien pagal tai, iš ko šis gimė.
Ir nesipurtykim bebaimės išminties
Todėl, kad jos Kasandrai stinga.
Ne josios kliedesiams nuvertint
Kivirčą, kuriame garbė mums sėkmę
Laiduoja. Nors ne ką daugiau
Aš rūpinuos dėl to, negu kiti
Karaliaus Priamo sūnūs, bet apsaugok,
Jupiteri, mus nuo tokių darbų, kurie
Ir bailį apmaudaut priverstų.

PARIS

Tada dėl mano žygio ir dėl to,
Ką patarėte man, pasaulis margas
Apkaltint mus lengvu būdu galėtų.

Bet jūsų parama, dievai paliudys,
Man suteikė sparnus, išrovė baime,
Kurią pasėjo šis grėsmingas planas.
Nes ką, deja, įstengtų mano rankos?
Ar vieno karžygio drąsos pakaktų
Atremti smarkią priešiško griūtį,
Sukeltą šio kivirčo? Bet jei lemta
Man būtų sunkumus įveikt vienam
Ir mano jėgos būtų lygios ryžtui,
Už savo darbus mūru stotų Paris
Ir tęstų, ką pradėjęs.

PRIAMAS

Na, Pari, prabilai,

Lyg būtumei apsvaigęs nuo saldybės.
Skanauji medų, mums palikęs tulžį
Deja, už tokią narsą girt nepulsim.

PARIS

Šio grožio privalumai, tėve, svarbūs
Ne vien tik man. Bet mielą savo kaltę
Išpirkti noriu pagarba Elenai.
Išduotume pažemintą valdovę,
Tau kristų nešlovė, o man akis
Išgraužtų gėda, jei dabar paklusęs
Niekingam smurtui atiduotum ją.
Ir kaip toks menkas kirminas galėtų
Atrasti prieglobstį taurioj širdy?
Turbūt nėra tarp mūsų menkadvasio,
Kuris pabūgtų kardą išsitraukt
Ir stoti už Eleną. Nėr narsuolio,
Kuris dėl jos gyvybės pagailėtų
Ar spyriotų numirt. Todėl sakau:
Dėl jos kova tikrai bus nedyka –
Pasaulyj niekur panašios nėra.

HEKTORAS

Abu jūs teisūs, Pari ir Troilai,
Abu tiek žodžių nuostabių pažėrėt,
Bet vis paviršium, tartum tie jaunuoliai,
Kuriuos pavijo Aristotelis sau taręs:
Neperkrimst jiems moralės pagrindų.
Ir jūsų samprotavimai užgimę
Daugiau iš nekantraus ir karšto kraujo

Negu iš noro apsispręst laisvai,
Kas gera ir kas bloga. Jeigu šaukia
Nešališko sprendimo balsas – kerštas
Ir malonumas visada apkursta.
Gamtos valia kiekvienas turi tai,
Kas jam priklauso. Taigi pasakykit,
Ar žinot, kas skirti tarpu žmonių
Daugiau nei sutuoktinis sutuoktiniui?
Jei dėsny šį akla aistra sulaužys,
Ir jai didieji protai nusileis
Apsnūdę, priešinsis pati gamta.
Juk turi kiekviena tauta išprusus
Įstatymus, kurie žaboklēm tramdo
Besaikį, siautulingą apetitą.
Žmona karaliaus Spartos – Elena,
Ar galime paneigti? Ne? Tai dėsniai
Tautų ir prigimties griežtai mums liepia
Grąžinti ją namo. Jei neteisybės
Laikysimės įkibę, ši nedings,
O dar labiau vešės. Štai šitaip tiesą
Supranta Hektoras, tačiau, o broliai,
Pritarsiu, jūsų, karštakošių, norui –
Tegu pabus dar Elena čionai.
Juk šitiek iečių mes dėl jos sulaužėm
Ir gerą vardą sutepėm nesyk.

TROILAS

Taip, perpratai šio plano esmę.
Jei mums mielesnė būtų ne garbė,
O apmaudo ir pykčio virpulys,
Daugiau trojiečių kraujo nė lašelio

Dėl jos negeisčiau, Hektorai brolau.
Ji mums šlovės ir gero vardo laidas,
Ir didvyriškų žygių įkvėpėja,
Narsos šaltinis – priešo pražūtis,
Mūs atminimas ateities kartoms.
Ir pats, narsuoli Hektorai, turbūt
Šlovingo pažado nepulsi peikt?
Mums šypsos pergalė bei kviečia
Pasaulį nusilenkt prieš mus.

HEKTORAS

Aš su tavim,
Bebaimi palikuoni didžio Priamo.
Trenksmingai pakviečiau jėgas palygint
Rambius, praradusius vienybę graikus..
Apsnūdėliai iš nuostabos pašoks.
Jų vadas, kaip girdėjau, snaust įnikęs,
O jo kariai viens kitą pjauti linkę.
Na, jau dabar jis atsibus.

Išeina.

ANTRAS VEIKSMAS

III SCENA

*Graikų stovykla. Veiksmas vyksta priešais Achilo palapinę.
Įeina Tersitas.*

TERSITAS

Na ką, Tersitai! Pasiklydai savo jūtžio labirinte? Ar tas dramblys Ajaksas tave taip įsiutino? Jis mane pliekia, o aš jį keikiu. Tai saldumas paguodos! O kad būtų priešingai – aš jį pliekčiau, o jis mane keiktų! Prisiekiu pautais, aš išmoksiu kerėti, išmoksiu velnius iššaukti, bet sulauksiu naudos iš savo pagiežos ir prakeiksmų. O čia dar tas Achilas, kareiva kokių reta! Jei Trojos sienos stovės tol, kol šiedu jų neišvers, pirmiau jie patys kojas užvers.. Ak, didysis Olimpo žaibų svaidytojai, pamiršk, kad esi Jupiteris, dievų valdovas, o tu, Merkurijau, sviesk šalin savo sparnuotą, gyvates sutramdžiusį kaducėjų, jei neatimsite iš jų to mažučio mažulyčio mažutėliausio jiems likusio proto lašeliuko. Tų atgrubnagių makaulėse tokia baidi tuštuma, kad jie nesugebėtų nė musės iš voro nagų išplėsti, neišsitraukę sunkių kardų ir neperkirtę voratinklio. Tegu ant šios stovyklos krenta dievų rūstybė, arba, dar geriau, tegu juos ištinka neapolietiška ano galo sloga. Man regis, tai tinkamiausias prakeiksmas tiems, kuriuos kovon veda tarpkojo reikalai. Na, aš savo maldą baigiau, dabar tetaria Pavydo kipšas: „Amen“. Oho, ką jūs, mano viešpats Achilas!

Jeina Patroklas.

PATROKLAS

Kas gi čia? Tersitas! Mielas Tersitai, prašom vidun, palosi mums.

TERSITAS

Jei vaikyčiausi netikro pinigų, tu mano dėmesio tikrai nebūtum išvengęs. Bet tai nesvarbu. Pats prisišauksi bėdą! Kad tave visos žmonijos prakeiksmas užgriūtų už kvailumą ir tamsumą! Dieve, apsaugok šitą žmogų nuo protingo mokytojo, tegu jį geri patarimai iš tolo aplenkia! Tegu tavo būdas nesikeičia iki pat mirties. Ir jeigu toji, kuri tave, numirėlį, numazgos, pasakys, kad tu – visai nebjaurus, tėvu motina prisiekiu, ji gyvenime nebus mazgojusi nieko kito, tik raupsuotuosius. Amen. Kur Achilas?

PATROKLAS

O, pasirodo, tu dievobaimingas žmogus! Ar šitaip meldiesi?

TERSITAS

Taip, išgirsk mane, dangau!

PATROKLAS

Amen.

Jeina Achilas.

ACHILAS

Kas čia?

PATROKLAS

Tersitas, pone.

ACHILAS

O kurgi, kurgi jis? Ak, atėjai? Kodėl gi tavęs nebuvo prie mano gausaus stalo, kai valgiau? Visai nesirūpini mano virškinimu – juk esi puikus prieskonis. Nagi, pasakyk man, kas yra Agamemnonas?

TERSITAS

Tavo vadas, Achilai. O tu, Patroklai, pasakyk man, kas yra Achilas?

PATROKLAS

Tavo ponas, Tersitai. Na, o tu pasakyk man, meldžiu, kas yra Tersitas?

TERSITAS

Tas, kuris geriausiai pažįsta Patroklą. Pasakyk man, Patrokilai, kas tu toks?

PATROKLAS

Pats pasakyk, juk mane pažįsti.

ACHILAS

Ak, pasakyk, pasakyk.

TERSITAS

Ko čia sukti galvą? Agamemnonas – Achilo vadas, Achilas – mano ponas, aš geriausiai pažįstu Patroklą, o Patroklas – mulkis.

PATROKLAS

Nenaudėli!

TERSITAS

Tylėk, mulki! Aš dar ne viską pasakiau.

ACHILAS

Šiam žmogui leista daugiau nei kitiems. Tęsk, Tersitai.

TERSITAS

Agamemnonas yra mulkis, Achilas – mulkis, Tersitas – mulkis ir, kaip jau sakiau, Patroklas – mulkis.

ACHILAS

Kas toliau, išvados?

TERSITAS

Agamemnonas – mulkis todėl, kad tariasi vadovaujantis Achilui, Achilas – mulkis todėl, kad jam vadovauja Agamemnonas: Tersitas – mulkis todėl, kad tarnauja tokiame mulkiui, na o Patroklas – iš prigimties mulkis.

PATROKLAS

Kodėl gi aš mulkis?

TERSITAS

Paklausk savo Kūrėjo. Man pakanka žinoti, kad tu mulkis. Žiūrėkit, kas ten ateina?

ACHILAS

Eime, Patrokilai, aš su niekuo nenoriu kalbėtis. Eime su manimi, Tersitai.

Išeina.

TERSITAS

Kiek veidmainystės, kiek suktybės, kiek niekšybės. Ir dėl ko gi? Dėl paleistuvės ir raguotojo. Graži dingstis susiskaldyti ir pralieti kraują. Kad juos šunvotės suėstų, kad juos visus prarytų nesantaika ir gašlybė!

Išeina.

Ieina Agamemnonas, Ulisas, Nestoras, Diomedas, Ajaksas ir Kalchas.

AGAMEMNONAS

Kur Achilas?

PATROKLAS

Jis savo palapinėj, bet sirguliuoja, pone.

AGAMEMNONAS

Tada pranešk jam, kad atvykom.
Jis mūsų atstovus piktai pavijo,
Todėl, nepaisę viršenybės, patys
Čia apsilankėm. Pasakyk tegu
Neriečia nosies – žinom savo vietą
Ir nepamiršom, kas esą.

PATROKLAS

Taip jam ir pasakysiu.

Išeina.

ULISAS

Pro palapinės angą matėm jį.
Jis sveikas kaip ridikas.

AJAKSAS

Ne, nesveikas, jis serga liūtlige – širdis nuo išpuikimo sušlubavo. Jei norite jam įsiteikti, vadinkite šią ligą melancholija, bet, mano galva, jį kankina išdidumas. Bet kodėl, kodėl, nesuprantu? Tegu atskleidžia priežastį. Noriu tarti žodelį, valdove.

Nusiveda Agamemnoną į šalį.

NESTORAS

Kodėl Ajaksas taip dergia jį?

ULISAS

Achilas paviliojo jo juokdarį.

NESTORAS

Ką, Tersitą?

ULISAS

Tą patį.

NESTORAS

Na, dabar, netekęs argumentų, Ajaksas nebeturės dėl ko ginčytis.

ULISAS

Turės, mat jo didžiausias argumentas tas, kuriam atiteko jo argumentai, – Achilas.

NESTORAS

Juo geriau, mums naudingiau, kad jie vienas kitą pamokytų, negu kad vienas su kitu susimokytų. Turbūt tvirto sutarimo būta, jei kvailys juos supriešino!

ULISAS

Draugystę, kurios neriša išmintis, kvailybei nesunku išardyti.

Grįžta Patroklas.

Štai ir Patroklas.

NESTORAS

Bet Achilo nematau.

ULISAS

Dramblys, nors ir turi sąnarius, bet mandagiai nusilenkti nemoka. Achilas irgi be reikalo kojų nelankstys.

PATROKLAS

Achilas liepė man pranešt gailaujās,
Jei jį didikas prakilnus aplankė
Ne vien dėl to, kas miela širdžiai,
Bet verčiamas kitų tikslų. Jis vilias,
Kad sočiai papietavę jūs panūdot
Tiesiog pasimankštint truputį.

AGAMEMNONAS

Patrokilai, paklausyk.
Toks atsakas seniai ne naujas mums.
Bet panieka sparnuota prisidengęs
Jis nenuslėps, kad mūsų vengia.
Achilas turi priežasčių ne vieną
Didžiulis nuopelnais, visi sutinkam.
Bet šie, taip negarbingai brukami,

Mums regint, ima žvilgesį prarast,
Lyg šviežias vaisius purvinąjį lėkštėj,
Kurs pūna neprakąstas. Perduok jam,
Kad norim pakalbėt su juo, pridurk,
Bus neprošal, jog, mūsų akimis,
Praradęs garbę jis per daug išpuiko
Ir rodos sau didesnis nei kitiems.
Jo kaprizus regėdami nusprendėm
Mūs tikrąją kariaunos galią nutylėt
Ir tyliai sau šypsodami paklust
Jo viršenybei tariamai, stebėt
Kaip jis tai irzta, tai nurimsta,
Neva čia šitaip šoktume visi,
Kaip jis dūdelę pučia. Perduok jam,
Jei ir toliau puikybėn kelsis
Mums toks nėmaž nereikalingas,
Tedūla tartum karo mechanizmas,
Likimo valiai paliktas. Težino,
Kad tokio kario nevadinsim mūsų.
Judrus nykštukas naudingesnis mums
Nei milžinas apsnūdęs – taip sakyk.

PATROKLAS

Bus perduota. Tuoju atsakymą atnešiu.

Išeina.

AGAMEMNONAS

Per tarpininkus susitart bus vargas.
Su juo pasikalbėkim patys. Eik, Ulisai.

Ulisas išeina.

AJAKSAS

Ir kuo jisai vertesnis už kitus?

AGAMEMNONAS

Tik tuo, kad pats taip mano.

AJAKSAS

Nejau jis iš tiesų toks didis? Ar jis tariasi esąs geresnis už mane?

AGAMEMNONAS

Be abejonės.

AJAKSAS

Ar tu pritari jo žodžiams?

AGAMEMNONAS

Ne, kilnysis Ajaksai. Tu toks pats stiprus, toks pats narsus, toks pats išmintingas, ne mažiau kilnus, daug švelnesnis ir apskritai sukalbamesnis.

AJAKSAS

O kodėl žmonės išpuiksta? Iš kur atsiranda išdidumas? Aš nė nežinau, kas tas išdidumas.

AGAMEMNONAS

Tavo galva šviesesnė ir dorybės didesnės. Išdidėlis pats save sugraužia. Puikybė – jo veidrodis, trimitas ir metraštis. O jeigu giriamesi ne darbais, o žodžiais, pagyros tuoj prarija darbus.

AJAKSAS

Man išpuikėliai tokie pat šlykštūs kaip rupūžių padermė.

NESTORAS (*į šalį*)

O pats save įsimylėjęs. Argi ne keista?

Grijta Ulisas.

ULISAS

Achilas neketina rytoj stoti į kovą.

AGAMEMNONAS

O kokia priežastis?

ULISAS

Nepateikė jokios.

Ir tokio požiūrio laikytis žada,

Jam mūsų nuomonė – perniek,

Jis atsižvelgs tiktai į savo valią.

AGAMEMNONAS

Kodėl gi mūsų prašomas gražiuoju

Achilas mūsų pamatyt nenori?

ULISAS

Sureikškina jis mažmožius menkiausius
Iš užgaidos, didybėn pasinėręs.
Bendrauja su kitais tikrai iš aukšto,
Kivirčijas išsyk. Užkaitęs kraujas
Nuo tariamos vertės susuko galvą –
Nė pats jau nebežino, kur jam pult.
Achilas karaliūnas klaiksta niršta
Ir triuškina patsai save. Deja,
Nuo šio didybės užkrato jau regis
Liūdnos baigties ženklai.

AGAMEMNONAS

Tepakalba su juo Ajaksas.
(*Ajaksui.*)
Nueik jo palapinėn ir pasveikink.
Jis palankus tau, kalbama, galbūt
Pavyks jį įkalbėt primiršt save.

ULISAS

O Agamemnonai, kokia klaida!
Tegu dievai Ajaksą nuo Achilo
Atokiai laiko. Ar nupuikęs ponas,
Kuris didybės savo syvuos verda
Ir nesirūpina niekuo pasaulyj,
Tik pats save vis gromuliuoja, vertas,
Kad nusilenktų jam kukliai tasai,

Kuriam daugiau mes teikiame garbės?

Na ne, šis tris sykius geresnis, – jis,

Ne ką mažiau pagirtas nei Achilas,

Vainiko pergalių, įgyto kilniai,

Neteps ir savo nuopelnų nemenkins

Achilo palapinėj.

Kam tukint jau nutukintą puikybę,

Kam kaitint anglimis žvaigždyną Vėžio,¹

Jei šis ir taip nuo Febo žvilgsnio dega?

Jupiteri, griausmu paliepk: tegu

Achilas lenkias jam, ir ne kitaip.

NESTORAS (*j šalį*)

Ak, puiku! Paglostė jo savimeilę.

DIOMEDAS (*j šalį*)

Netekęs žado mėgaujasi pagyrimu!

AJAKSAS

Jei aš pas jį nueisiu, kaipmat šarvuotu kumščiu užvošiu per marmūzę.

AGAMEMNONAS

O ne, ne, nereikia, neik.

AJAKSAS

Tegu pabando girtis, tuoj didybę

¹ Buvo manoma, kad Vėžio žvaigždynas, kurį Saulė (Febas) kerta vasarą, labai įkaitęs.

Išmušiu iš galvos. Einu pas jį.

ULISAS

Ne, ne, neverta šitaip smarkiai pyktis.

AJAKSAS

Menkysta, akiplėša!

NESTORAS (*j šalį*)

Kaip tinka šie žodžiai jam pačiam!

AJAKSAS

Negi niekas jo nemokė mandagumo?

ULISAS (*j šalį*)

Juokiasi puodas, kad katilas juodas.

AJAKSAS

Nuleisiu jam kraujo.

AGAMEMNONAS (*j šalį*)

Pagydyt mat tasai, kurį patį gydyti reikia.

AJAKSAS

O kad visi galvotų taip, kaip aš...

ULISAS (*į šalį*)

Tada ir proto nebereikėtų.

AJAKSAS

Ir kaip galima tai pakęsti? Jam dar atsirūgs jo žodžiai. Jis gaus pagal nuopelnus.

NESTORAS (*į šalį*)

Na, sakykim, pusę nuopelnų gausi tu.

ULISAS (*į šalį*)

Ne, dešimteriopai.

AJAKSAS

Aš sutrinsiu jį į miltus, iškočiosiu kaip tešlą.

NESTORAS (*į šalį*)

Jis dar deramai neįkaito. Apipilkit jį pagyrom, šliūkštelėkit alyvos į ugnį, jo savimeilė dar neįsiplieskė.

ULISAS (*Agamemnonui*)

Valdove, šitaip nesikrimskit.

NESTORAS

Nereikia, mūsų karvedy, nereikia.

DIOMEDAS

Turėsime tęsti kovą be Achilo.

ULISAS

Ak, neminėki jo, žaizdų neaitrink.
Yra jam pamaina, bet kukliai tyliau –
Jisai prieš jus.

NESTORAS

Kodėl gi tyli?
Didžiutis jis nepratęs kaip Achilas.

ULISAS

Tačiau, visi sutiks, drąsa nenusileidžia jam.

AJAKSAS

Neleisiu tam kalės vaikui šitaip tyčiotis iš mūsų! Ak, jei jis būtų trojietis!

NESTORAS

O štai Ajakso ydos... regite bent vieną?

ULISAS

Ar jis užrietęs nosį?

DIOMEDAS

Ar geidžia pagyrų?

ULISAS

O gal jis siaurakaktis?

DIOMEDAS

Ar kapringas, ar savimyla?

ULISAS

Dėkoju dangui, nė vienos ydos.
Šlovingas tas, kuris tave pradėjo,
Ir ta, kuri krūtim maitino mažą.
Lenkiuosi tam, kuris išmoksline tave,
Tačiau, be mokslų, tegu bus triskart
Pašlovintos tau prigimtos dorybės.
Su tuo, kuris tave išmokė kautis,
Nemarumu pasidalyti perpus
Derėtų Marsui. O stipruolio vardą
Ajaksui tvirtarankiui perleist gaus
Milonas², jautį ant kupros nešiojęs.
Man tavo išminties nė girt nereikia –
Jinai kaip užtvara ar siena juosia
Galiūno stuomenį, plačius pečius.
Štai Nestoras, išprusintas senovės,
Nekeista, sendamas išminčium tapo.

² Milonas Krotonietis – vienas garsiausių graikų atletų, kuris, pasak padavimo, užsimetė ant pečių ketverių metų jautį ir apsuko su juo keturis stadiono ratus.

Bet tėve Nestorai, atleisk, jei būtum
Ajakso jaunumės ir šalto proto,
Jo niekaip nepranoktum šaunumu,
Nebent prilygtum.

AJAKSAS

Ar tėvu aš galiu tave vadint?

NESTORAS

Taip, žinoma, brangus sūnau.

DIOMEDAS

Ir jam paklusk, Ajaksai.

ULISAS

Negaiškime. Achilas tartum elnias
Į krūmus nērė, taigi didis vade,
Kariauną visą suvadink būrin.
Į Troją suplaukė naujų jėgų.
Rytoj suduosime smarkiausią smūgį.
Ajaksui nuo rytų lig vakarų
Lygaus nėra tarp karžygių.

AGAMEMNONAS

Šaukiu pasitarimą. Lai Achilas
Į akį pučia. Naujas vėjas kyla.

TREČIAS VEIKSMAS

I SCENA

Troja, Priamo rūmai. Viduje skamba muzika. Jeina Pandaras ir tarnas.

PANDARAS

Ei, bičiuli, noriu šnektelėti. Ar ne tu seki jaunajam Pariui iš paskos?

TARNAS

Taip, pone, seku, kai jis eina priešakyj.

PANDARUS

Turėjau galvoje, ar tu jam tarnauji?

TARNAS

Taip, pone, aš jam tarnauju.

PANDARAS

Tu tarnauji kilniam ponui. Privalau jį pagirti.

TARNAS

Jis vertas pagyrų!

PANDARAS

Ar mane pažįsti?

TARNAS

Taip, pone, iš veido.

PANDARAS

Tai pažink mane geriau, bičiuli. Aš ponas Pandaras.

TARNAS

Tikiuosi, jūsų prakilnybę pažinti geriau.

PANDARAS

Taip, norėčiau to.

TARNAS

Jūsų valia, jūsų malonybe.

PANDARAS

Malonybe! Ne, ne, drauguži, į mane dera kreiptis „jūsų prakilnybe“ arba „jūsų šviesybe“. Kokia ten muzika skamba?

TARNAS

Žinau tik iš dalies, pone. Dalį jos atlieka balsai.

PANDARAS

O muzikantus pažįsti?

TARNAS

Visus, pone.

PANDARAS

O kam jie groja?

TARNAS

Tiems, kurie klausosi, pone.

PANDARAS

Ne, ne, kieno ausį ji glosto, bičiuli?

TARNAS

Mano, pone, ir tų, kurie mėgsta muziką.

PANDARAS

Ne, ne, bičiuli aš klausiu apie paliepimą.

TARNAS

O kam gi aš galiu paliepti, pone?

PANDARAS

Drauguži, matau, kad mes nesuprantame vienas kito. Aš per daug mandagus, o tu pernelyg gudrus. Klausiu, kieno paprašyti tie žmonės groja?

TARNAS

A, kitas reikalas, pone, aišku. Jų paprašė pagroti mano ponas Paris. Jis asmeniškai klausosi koncerto, o su juo – mirtingoji Venera, grožio įsikūnijimas, neregima meilės siela...

PANDARAS

Ką, mano dukterėčia Kresida?

TARNAS

Ne, pone, Elena. Argi nesupratote iš to, kaip ją nupasakojau?

PANDARAS

Atrodo, brolau, kad nesi matęs gražiosios Kresidos. Princo Troilo paliepimu atėjau pakalbėti su Pariu. Primygtinai prašau pasimatymo, degantis reikalas.

TARNAS

Degantis! Tik namų nepadekit!

Jėina Paris ir Elena su svita.

PANDARAS

Gražiausi linkėjimai tau, prince, ir tavo gražiajai palydai! Kad jūsų gražiausi norai kuo gražiausiai išspildytų ir jūs kuo gražiausiai gyventumėt, ypač tu, gražioji karaliene! Gražiausios svajos tebūnie tau kaip minkščiausios pagalvės.

ELENA

Kiek daug gražių žodžių prikalbėjai, brangus pone.

PANDARAS

Kad tau būtų malonu, gražioji mieloji karaliene. Mielas prince, o kodėl gi nutrūko gražioji muzika?

PARIS

Tu ją nutraukei, pusbroli, bet, galvą dedu, vėl ją sudėsi į vieną daiktą, ir dar nuo savęs kai ką pridėsi. Žinai, Nele, jis puikiai išmano derinimo paslaptis.

PANDARAS

Tai netiesa, karaliene, prisiekiu.

ELENA

Nejaugi, pone?

PANDARAS

Negabus aš, teisybė, gryniausia teisybė, visiškai negabus.

PARIS

Gera! pasakyta, bičiuli. Gabiai sukiesi.

PANDARAS

Miela karaliene, norėčiau su princu aptarti vieną reikalą. Ar malonėsi manęs išklaudyti, pone?

ELENA

Ne, taip neišsisuksi. Turi mums būtinai padainuoti!

PANDARAS

Juokaujate, mieloji karaliene. Bet patikėk, prince, brangus ir didžiai gerbiamas bičiuli, tavo brolis Troilas...

ELENA

Ak, Pandarai, sladžiabalsi Pandarai!

PANDARAS

Liaukis, mieloji karaliene, liaukis, visa širdim atsidavęs meldžiu...

ELENA

Neatimk iš mūsų malonumo pasiklausyti muzikos. Antraip mano liūdesys tebus tau priekaištas.

PANDARAS

Mieloji karaliene, saldžioji karaliene, ak saldžių saldžiausia karaliene...

ELENA

O nuliūdinti saldžią damą – kartus įžeidimas.

PANDARAS

Ne, tau nieko iš to neišeis, ne, tikrai ne. Manęs tokiais žodžiais nepapirksi, na ne. Brolau Pari, princas Troilas prašė, kad tu, jei karalius jo pasigestų per vakarienę, kaip nors paaiškintum, kodėl jo nėra.

ELENA

Mielasis Pandarai!

PANDARAS

Ką gi man pasakys saldžioji karalienė, saldžiausioji iš saldžiausiųjų?

PARIS

Ką jis sumanė? Kur jis šįvakar vakarieniaus?

ELENA

Bet mielasis Pandarai...

PANDARAS

Ką gi man pasakys saldžioji karalienė? Mano pusbrolis supyks ant tavęs. Tau nevalia žinoti, kur jis vakarieniaus.

PARIS

Galvą dedu, su mano viliokle Kresida.

PANDARAS

Ne, ne, nieko panašus, baisiai klysti. Tavo vilioklė Kresida negaluoja.

PARIS

Gera! sugalvosiu, kaip paaiškinti, kodėl jo nėra.

PANDARAS

Dėkoju, gerasis prince. O kodėl prabilai apie Kresidą? Ką tu, tavo vargšė vilioklė serga.

PARIS

Atrodo, nujaučiu...

PANDARAS

Nujauti! Ką nujauti? Nagi, duokite man instrumentą. Nagi, paliepkite, saldžioji karaliene.

ELENA

Pagaliau, kaip miela.

PANDARAS

Mano dukterėčia pametė galvą dėl vieno dalyko, kuris priklauso jums.

ELENA

Jinai jį gaus, jei tai ne mano vyras Paris.

PANDARAS

Jis? Ne, šitas jai nerūpi. Su tuo, kuris jai rūpi, jiedu išskirti.

ELENA

Kai du išskirtieji vėl sueina draugėn, išeina trys.

PANDARAS

Na, na, nenoriu klausytis tokių dalykų. Geriau padainuosiu jums dainą.

ELENA

Taip, padainuok. Koks tu mielas. O kokia daili tavo kakta, garbės žodis.

PANDARAS

Na ką tu, ką tu.

ELENA

Padainuok apie meilę, apie meilę, kuri mus visus nugalės. O Kupidonai, Kupidonai, Kupidonai!

PANDARAS

Apie meilę? Gerai, tebūnie.

PARIS

Taip, puiku, apie meilę, tik apie meilę ir nieką kitą daugiau.

PANDARAS

Kiek pamenu, daina prasideda šitaip.

Dainuoja.

Meilė, meilė, aplink vien meilė, bet jos vis negana.

Jos strėlės širdį veria

Paukštytei ir paukšтелиui.

Ji nugali nežeisdamą,

Žaizda ši menama –

Bet dilgčioja ir sopa.

O tie, kas myli, šaukia – esą mirtis jų laukia!

Gyvybė, rodos, vos rusena,

Tik „och!“ pavirsta „chi cha cha!“

Ir meilė išgyvena.

Pirmiausia „och!“ paskui „cha cha!“

„Och, kaip baisu“, paskui „cha cha!“

ELENA

Jis pats įsimylėjęs, garbės žodis, iki ausų įsimylėjęs.

PARIS

Pandaras maitinasi tik balandėliais, mieloji, o nuo to įkaista kraujas, iš karšto kraujo gimsta karštos mintys, iš karštų minčių randasi karšti žygiai, o karšti žygiai ir reiškia meilę.

PANDARAS

Ar taip ir randasi meilė – karštas kraujas, karštos mintys ir karšti žygiai? Kaip kokios angių išperos. Ar meilė – tai angių išperos? Mielas prince, kas šiandien išėjo į mūsų lauką?

PARIS

Hektoras, Deifobas, Helenas, Antenoras ir visas Trojos kariaunos žiedas. Aš ir pats būčiau stojęs kovon, bet manoji Nelė neleido. O kodėl gi mūsų lauke nematyti Troilo?

ELENA

Jis bus kažkur įkišęs snapą. Tu juk viską žinai, mielas Pandarai.

PANDARAS

Ne, nežinau, saldžioji karaliene. Nekantrauju sužinoti, kas jam šiandien nutiko. Ar sugalvosite pateisinimą broliui, prince?

PARIS

Kuo aiškiausią.

PANDARAS

Sudie, saldžioji karaliene.

ELENA

Perduok linkėjimus savo dukterėčiai.

PANDARAS

Perduosiu, saldžioji karaliene.

Išeina. Skamba atsitraukimo signalas.

PARIS

Kova baigta. Eime į Priamo rūmus,
Pasveikinsim karius. Brangi Elena,
Maldauju, šiandien Hektorui šarvus

Padėki nusivilk. Atkaklios sagtys
Žaviems piršteliams tavo pasiduos
Mieliau negu plieninio kardo kirčiui
Ar graikų rankų jėgai, taip pasieksi
Daugiau nei Graikijos salų karaliai.

ELENA

Man bus garbė jam patarnauti, Pari.
Jei jis šią paslaugą mielai priims,
Išaukštins mano grožį tiek, kiek šio
Pati nedrįsčiau aukštinti.

PARIS

Mieloji, aš tave be galo myliu.

Išeina.

TREČIAS VEIKSMAS

II SCENA

Troja. Pandaro vaismedžių sodas.

Iš skirtingų pusių įeina Pandaras ir Troilo tarnas berniukas.

PANDARAS

Na kaip? Kur tavo ponas? Ar jis pas mano dukterėčią Kresidą?

TARNAS

Ne, pone, jisai laukia, kol jūs ten jį nuvesite.

Jeina Troilas.

PANDARAS

Ak štai ir jis pats. Na kaip? Kaip reikalai?

TROILAS

Tarne, eik iš čia.

Tarnas išeina.

PANDARAS

Na, ar mateisi su mano dukterėčia?

TROILAS

Deja, Pandarai. Tykojau prie durų
Lyg nekantrus šešėlis, kelto laukias
Prie Stikso. O Charone mano, perkelk
Mane greičiau į atlygio laukus,
Kur patalan lelijų saldžiai krisčiau.
Pandarai, mielas, čiupk sparnus puošnius
Iš meilės dievo. Skriejam pas Kresidą!

PANDARAS

Palauk sode. Tuojau atvesiu ją.

Išeina.

TROILAS

Man sukasi galva iš nekantros.
Vaizduotėje gardėsis toks saldus,
Kad slopstu meilės kvapo pakerėtas.
O kas gi bus, kai paragausiu tikro
Triskart tyriausio iš nektarų? Mirsiu?
Prarasiu sąmonę arba pažinsiu
Aukščiausią džiugesį, kurio saldybė
Šiurkščioms julsėms kasdienėms užginta?
Baugu man ir baisiausiai neramu,
Kad tarp džiaugsmų pamesiu džiaugsmo skonį.
Kaip būna mūšy, kai be atvangos
Narsuoliai užsimiršę guldo priešą,
Nors šis jau bėga.

Grįžta Pandaras.

PANDARAS

Ji tuojau pat ateis. Na, dabar pasismailink liežuvį. Ji visa nukaitusi ir vos alsuoja, lyg būtų išvydusi elfą. Einu, atvesiu ją. Na, ir graži gi toji velniūkštė. O širdukė daužosi it pagauto žvirblelio.

Išeina.

TROILAS

Tokia aistra krūtinėn įsigavo!
Širdis lyg karštinei užgulus spurda
Ir jėgos, mintys geibsta sumaištyj –
Taip nejučia valdovo užklupti
Pavaldiniai sutrinka.

Įeina Pandaras ir Kresida.

PANDARAS

Nagi, nagi, ko čia raudonuoji? Vaikiška gėdytis. Štai ir ji. Na dabar pakartok jai pačiai tas priesaikas, kurias giedojai man girdint. Kurgi susiruošei, kurgi vėl bėgsi, dukterėčia? Tave reikia akylai prižiūrėti, kitaip nepaklusi, ar ne? Eik, eik, nesispyriok, o tai pažabosim. O tu ko gi nekalbini jos? Nagi, dukterėčia, nesidangstyk, pasirodyk visu gražumu. Gaila, kad dabar diena, kaip judu baidotės dienos šviesos! Jei būtų tamsu, greičiau susiburkuotumėt. Na, na, pirmyn, pabučiuok panelę. Bučiuok ilgai, tiek, kad būdamas dailide spėtum namą pasistatyti ir įsikurti. Oras kuo puikiasias. Drąsiau atverkite širdis, kol jūsų neišskyriau. Tam ir vanagai, kad antis upėje pakedentų. Nagi, nagi.

TROILAS

Išvydęs tave, pamiršau visus žodžius, Kresida.

PANDARAS

Žodžiais skolų neapmokėsi. Parodyk jai, ką moki, bet, bijau, kad pamirši ir tai, ką moki, jei ji tavęs paprašys tai parodyti. Nežinote, nuo ko pradėti? Na tai paklauskite, kaip išrašomi vekseliai: „Abi šalys abipusiu sutarimu patvirtina, kad...“ Užeikite vidun į namą, o aš ugnele pasirūpinsiu.

Išeina.

KRESIDA

Ar užeisi vidun, prince?

TROILAS

Ak, Kresida, kaip ilgai apie tai svajojau!

KRESIDA

Svajojai? Kad dievai tau duotų...

TROILAS

Ką duotų? Kodėl taip staiga nutilai? Kokią gi drumzlę įžvelgė mano mieliausioji skaidriame mūsų meilės šaltinyje?

KRESIDA

Drumzlių ten daugiau nei vandens, jei mano baimė ne akla.

TROILAS

Iš baimės ir cherubinais kaip velniai atrodo, ji niekada gerai nemato.

KRESIDA

Akla baimė, vedama akylo proto, atras tiesesnį kelią nei aklas protas, klupinėjantis be baimės. Bijodamas to, kas blogiau, neretai išvengi to, kas blogiausia.

TROILAS

Lai mano išrinktoji negalvoja apie baimę. Kupidono palydoje nėra baisūnų.

KRESIDA

Ir nieko baisingo nėra?

TROILAS

Nėra, nors baisingai didelių dalykų esama: tai mūsų žodžiai, kai prisiekiame priverkti jūras, mestis į ugnį, sutrupinti uolas ar sutramdyti tigrą. Manyčiau, kad mūsų išrinktajai sunkiau mums sugalvoti sunkų išmėginimą, nei mums tą išmėginimą išlaikyti. Meilėje, mieloji, baisingai didu yra tai, kad valia čia beribė, o veiksmai suvaržyti, kad troškimas bekrastis, o galimybės jį įgyvendinti – ribotos.

KRESIDA

Sakoma, kad visi įsimylėjęliai prisiekia daugiau, nei pajėgia įrodyti, ir nors pajėgumo netrūktų, tausodami save privengia tai parodyti. Prisigiria už dešimt, o nepadaro nė dešimtosios dalies to, ką gali padaryti vienas. Jie riaumoja kaip liūtai, o elgiasi kaip kiškiai. Na, argi ne baisūnai?

TROILAS

Argi jie tokie? Ne mes ne tokie. Girkite mus tik už nuopelnus, vertinkite tik už tai, ko nusipelnėme, mes vaikščiosime vienplaukiai, kol užsitarnausime vainiką. Joks patirties nuopelnas tenebus vertas pagyrimo iš anksto, nevadinkite nuopelnu to, kas dar nepadaryta, o kai bus padaryti, duokite šiam darbui kuklų vardą. Pasakysiu trumpai, bet nuoširdžiai: Troilas Kresidai bus toks, kad jo ištikimybė niekais pavers net ir pikčiausius pavydo žodžius ir patys teisingiausi ištikimybės žodžiai nebus teisesni už Troilą.

KRESIDA

Ar užėisi vidun, prince?

Grijta Pandaras.

PANDARAS

Ką, vis dar raudonuoji? Ir judu dar nieko nesutarėte?

KRESIDA

Ką gi, dėde, kad ir kokią kvailystę padaryčiau, ji bus skirta tau.

PANDARAS

Dėkoju. Jeigu judviems gims berniukas, rūpestį juo palik man. Būk ištikima princui, o jei jis pamirš savo pareigą, kaltę už tai irgi suversk man.

TROILAS

Dabar žinai, koks mano meilės laidas: tavo dėdės žodžiai ir mano tvirta ištikimybė.

PANDARAS

Aš ir už jos ištikimybę laiduoju. Mūsų giminės moterims reikia ilgai mergintis, kol jos pasiduoda, bet kai pasiduoda, jų ištikimybė nepajudinama. Patikėk, jos kaip varnalėšos graižai – kur prisegsi, ten prikibs.

KRESIDA

Dabar padrąsinta jaučiuos, Troilai.

Jau daugelį dienų tave aš myliu,

Ne vieną mėnesį kenčiu.

TROILAS

Kodėl tada buvai tokia šalta?

KRESIDA

Šalta iš pažiūros, bet sieloj – tavo –

Nuo pirmo žvilgsnio, ak atleiski man.
Kas bus, maniau, jei tau prisipažinsiu,
O tu mane pavergsi kaip tironas?
Lig šiol jausmus slėpiau, tačiau
Nebegaliu: tave aš myliu. Ne!
Tai melas! Tartum dūkstantys vaikai
Pasklido mano mintys. Nesugaudau.
Kokia kvailystė! Ką tauškiu paikai?
Kas ištikimas bus mums, jeigu patys
Savęs sudrausti ir užčiaupt nemokam?
Tačiau, neverta slėpti, meilės laukiau.
O kad galėtų moterys kaip vyrai
Prabilti pirmos! Ak, mielas, man
Prikąst liežuvį liepk, kitaip pripliaukšiu
Dalykų, dėl kurių nagus sau graušiu.
Matai, tu tyli ir nebylumu gudriai,
Mane, silpnybės ištiktą, verti
Tau atsiverti. Burną man užčiaupk.

TROILAS

Bučiuoja ją.

Užčiaupsiu, kad ir saldūs tavo žodžiai.

PANDARAS

Puiku, išties puiku.

KRESIDA

Atsiprašau, atleisk man, prince.
Neketinau taip bučinio išsiprašyt.

Man gėda. O dangau! Ką padariau!
Manyčiau, man jau metas eiti, pone.

TROILAS

Miela Kresida, negi ketini išeiti?

PANDARAS

Išeiti? Ne anksčiau kaip ryt ryte.

KRESIDA

Maldauju, liaukis.

TROILAS

Kas pykdo čia tave, mieloji?

KRESIDA

Tik aš pati.

TROILAS

Bet nuo savęs dar niekas nepabėgo.

KRESIDA

O aš einu ir pamėginsiu.

Nors liks dalis manęs su tavimi.

Tačiau dalia šios nelemtos dalies –

Gyventi kito pajuokai. Einu.
Kvailė. Nebežinau, ką tau kalbu.

TROILAS

Na, tie, kurie taip išmintingai kalba,
Ką kalba, žino.

KRESIDA

O gal aš tik gudrauju su tavim?
Ir ši mana išpažintis tik tam,
Kad atsivertum man. Esi protingas
Arba nemyli. Nes mylėt ir likt
Protingam – žmogui paprastam neduota.
Nebent dievai danguj tai moka.

TROILAS

Ak, sau tariu, kad moteris gebėtų,
Ir, viltis noriu, sugebėsi tu,
Globoti meilės žiburį namarų
Ir būt ištikima! Kad jos jaunystė
Ilgiau nei išorinis grožis tvertų
Ir protas atsinaujintų greičiau
Nei kraujas sentų! Patikėti trokštu,
Kad mano dorą siekį ir ištikimybę
Atlieps tokia pati ištikima,
Tokia pati dora sparnuota meilė!
Kaip džiaugčiausi tada. Deja, deja,

Esu teišus, kiek kūdikis – naivus,
Naivesnis nei teisybės kūdikystė.

KRESIDA

Skelbiu aš karą paskutiniams žodžiams.

TROILAS

Ak, nekalta kova!
Štai tau! Kada teisus prieš teisų stoja,
Kas bus teisiausias? Ateityj meilužiai
Lai meilę prisiekia vardu Troilo.
Kai priesaikaus ir skambiai girsis,
Įrodinėdami atsidavimą savo,
Tesiskelbia, kad jie tvirti kaip plienas,
Ištikimi kaip potvynis mėnuliui,
Kaip saulė dienai, vėžliui – kiautas,
Magnetas – geležiui ir Žemė – traukai.
O kai visi palyginimai baigsis,
Tepamini ištikimiausiąjį ir taria:
„Aš ištikimas tartum pats Troilas“.
Tevainikuoja savo meilės himną
Šiais žodžiais pašvęstais.

KRESIDA

Teišsipildo tavo pranašystė!
O jeigu kada nors tave išduočiau,
Tegu po daugelio ilgiausių metų,
Kai lietūs Trojos akmenis nudilins

Ir miestus užmarštis akla praris,
Kai pelenuos be pėdsakų pranyks
Galingos karalystės, – bus nepamiršta
Tik mano išdavystė – kaip dėmė
Gėdinga neištikimųjų. Lai visi
Kalbės: ji buvo palaida kaip oras,
Kaip smėlis ar vanduo. Žiauri kaip lapė
Vištidėje ar vilkas tarp avių,
Negailestinga tartum tigras stirnai
Ar pamotė įvaikintiems vaikams.
Lai žmonės smerks pasileidimą žodžiais:
„Ji palaida kaip Kresida!“

PANDARAS

Na štai, pagaliau sutarėte, o dabar patvirtinkite savo žodžius, patvirtinkite, aš būsiu liudytojas. Duok man ranką, prince, duok man ranką, dukterėčia. Aš jus taip sunkiai suvedžiau, ir jeigu kada nors vienas kitą išduosite, tegu visus apgailėtinus sąvadautojus vadina Pandarais, visi ištikimieji tebūna Troilai, o visos pasileidėlės – Kresidos. Sakykite „amen“.

TROILAS

Amen.

KRESIDA

Amen.

PANDARAS

Amen. O dabar aš jus nuvesiu į kambarį, kuriame yra lova. Kad ji nieko neišplepėtų apie jūsų pasimatymą, sumaigykit ją mirtinai. Pirmyn!

Tegu visoms drovuolėms Kupidonas duoda

Tą patį gėrį: kambarį, Pandarą, lovą.

Išeina.

TREČIAS VEIKSMAS

3 SCENA

Graikų stovykla.

Skamba trimitai. Įeina Agamemnonas, Ulisas, Diomedas, Nestoras, Ajaksas, Menelajas ir Kalchas.

KALCHAS

Manau, valdovai, kad atėjo metas
Man atlygio prašyti už tai, kuo jums
Buvau naudingas. Leiskite primint,
Jog įvykius artėjančius nuspėjęs,
Aš Troją palikau, turtus mečiau,
Užsitarnavęs išdaviko vardą,
Palikęs klestinčius namus, deja,
Atsidaviau aklam likimui, visko
Atsisakiau: draugų ir papročių,
Ir posto – to, kas buvo man brangu
Aš jums tarnaudamas čionai jaučiuos
Lyg ką tik gimęs, svetimas, bežadis.
Todėl maldauju jūsų nuolankiai
Man dovanot nors dalį tų gėrybių,
Kurių gausingai, menat, prižadėjot,
Sakydami – ateis ir tavo laikas.

AGAMEMNONAS

Sakyk, trojiet, ko iš mūsų nori.

KALCHAS

Jums vakar į nelaisvę Antenorą
Pateko. Troja jį labai brangina.
Ne sykį jau, dėkoju jums, mėginot
Iškeisti mano brangiąją Kresidą
Į karį, vertą jos, o Troja vis
Spyriojos, bet netekus Antenoro,
Patyrė tokį smūgį, kad derybos
Dabar nesunkios bus. Už jį turbūt
Jie atiduotų net ir Priamo sūnų.
Grąžinkite trojiečiams Antenorą,
O aš atgausiu dukrą. Taip, valdovai,
Man dosniai atmokėsit už visas
Verčiausias mano pastangas.

AGAMEMNONAS

Tave įpareigoju, Diomedai,
Atvesk Kresidą. Kalchas gaus, ko prašo.
Mielasis Diomedai, šiais mainais
Kaip dera pasirūpink ir paskelbk,
Jei Hektoras ryt pageidauja stot
Į dvikovą, Ajaksas pasirengęs.

DIOMEDAS

Bus atlikta. Didžiuojuosi, kad man
Skirta ši pareiga.

*Diomedas ir Kalchas išeina.
Iš palapinės pasirodo Achilas ir Patroklas.*

ULISAS

Achilas štai – prie savo palapinės!
O mūsų vade, eik pro jį šaltai,
Lyg būtumei pamiršęs, ir visi
Nuduokime, kad jo nėra nepaisom.
Aš eisiu paskutinis. Jis, matyt,
Paklaus, kodėl gi nugaras atsukom.
Tada jam vaistą pajuokos, sudėtą
Iš jo didybės ir šaltumo mūsų,
Pakišiu – tuoj jį noriai šis praris.
Nėra geresnio veidrodžio puikybei
Nei atspindėta ji pati. Suklupe
Ant kelių tik auginam didžiuklius.

AGAMEMNONAS

Mums tavo patarimas prie širdies.
Visi žingsniuokime pro šalį šaltai
Ir nesisveikinkim su juo išvis
Ar linktelkim iš aukšto – net skaudžiau
Įžeisim šitaip jį. Aš eisiu pirmas.

ACHILAS

Ką dar man vadas pasakys? Juk žinot,
Neketinu daugiau kovot prieš Troją.

AGAMEMNONAS

Ką šneka jis? Ko nors iš mūsų prašo?

NESTORAS

Achilai, ar ko nors prašai iš vado?

ACHILAS

Ne.

NESTORAS

Valdove, jis neprašo nieko.

AGAMEMNONAS

Neprašo? Juo geriau.

Agamemnonas ir Nestoras išeina.

ACHILAS

Laba diena, laba diena.

MENELAJAS

Laba, labai laba.

Išeina.

ACHILAS

Ar tas raguotis šaipos iš manęs?

AJAKSAS

Na, kaip laikais, Patroklai?

ACHILAS

Ajaksai, sveikas.

AJAKSAS

A?

ACHILAS

Laba diena.

AJAKSAS

Aha, rytoj taip pat bus nebloga.

Išeina.

ACHILAS

Kas jiems nutiko? Juk tai aš, Achilas.

PATROKLAS

Praėjo abejingai, nors anksčiau
Lankstydavos, šypsodavos Achilui,
Ateidavo kukliai nuleidę galvas
Lyg į šventyklą.

ACHILAS

Nejau mane atstūmę bus visi?
Žinia, jei nuo narsuolio fortūna
Nusigrėžė, tuoj pat apleis ir žmonės.
Vos pasijutęs, kad krenti, žiūrėk,
Tai akyse kitų iškart išvysi.
Juk esam lyg drugiai – balkšvus sparnus
Tik vasarai parodyti išdrįstam.
Ir niekas negerbia žmogaus už tai,
Kad jis – tiesiog žmogus. Jam pagarba –
Vien tik iš to, kas ne nuo jo priklauso:
Malonė, turtai, padėtis – akla sėkmė.
Paslyst taip paprasta – ir ką malonė?
Pusiausvyrą praranda ši taip pat
Ir krenta su žmogum. Abu pražūva.
Bet aš nesipykstu su fortūna,
Ką valdęs, tą valdau plačiai, ir nieko
Nepraradau, bet, rodos, jie pramanė
Kažkokią dingstį ankstesnės garbės
Man nebeteikt. O štai Ulisas.
Kažin ką skaito.
Kaip einasi, Ulisai?

ULISAS

Tebeeinu, garbus sūnau Tetidės.

ACHILAS

O ką skaitai?

ULISAS

Keistuolis vienas rašo man,
Kad nesvarbu, kaip garbstomas esi
Ir kiek sukrovęs turtų, – ir vidinių,
Ir išorinių, – girtis nevalia.
O savo nuopelnus tada pažinsi,
Kada dorais darbais kitiems sužibsi,
Paskleisi šilumą, ir šioji grįš
Skleidėjui savo – tau pačiam.

ACHILAS

Ir ką čia keisto įžvelgi, Ulsai?
Juk net ir savo grožį tepažinsim
Iš atspindžio – pažvelgę į kitų
Žmonių akis. Net ir pati rega,
Aukščiausia iš juslių, savęs nemato.
Tik akys, susitikusios akis,
Pasveikinimą regi vienos kitose.
Ir išmintis išmintimi pavirsta,
Kai atkartotą tartum atspindy
Save ji atpažįsta. Nieko keisto.

ULISAS

Aš ginčytis dėl to neketinu,
Suprantama, bet autorius štai nori
Įrodyt aiškiai, kad nėra joks žmogus,
Nors jam nuversti kalnus būtų duota,
Nėra gabumų savo viešpats tol,
Kol šie nepagarsėjo tarp kitų.
Esą jis apie juos nėra nenutuoks,
Kol šie neišsiskleis nuo pagyrimo –
Taip skliautas garsą atmuštą grąžina,
Taip plieno vartai saulės blyksnį
Šiltai priėmę siunčia atgalios.
Mane tai sužavėjo, ir tuoj pat
Prisiminiau nuvertintą Ajaksą.
Dangau, o koks žmogus yra tarp mūsų!
Ak, liurbiai, nenutuokiam, ką turį!
Štai, rodos, menkas niekas, bet darbe –
Be jo nėra krust. O pasitaiko, daiktą
Išliaupsina, nors tiek naudos iš jo...
Tačiau rytoj patsai likimas progą
Jam išgarsėti siūlo – mūsų Ajaksui!
Dangau, žiūrėk, kol vienas išsijuosęs
Darbuojas, kitas snaudžia!
Kol vienas knopso pas Fortūną tykiai,
Per galvą kitas verčiasi dėl jos!
Žiūrėk, vienam savos garbės mažai,
Nors ši ir taip tuštybėj vysta!
Ak, graikai! Jau dabar Ajaksui stuobriui
Paplot per petį taikosi visi,
Lyg būtų tas ant Hektoro krūtinės
Užkėlęs koją ir parklupdęs Troją.

ACHILAS

Tikiu. Akis nudelbę jie mane
Lyg gobšai išmaldautoją apėjo.
Nejau bus mano nuopelnus pamiršę?

ULISAS

Achilai, laikas ant kupros nešioja
Didžiulį maišą, į kurį aukas
Pabaisai užmaršties besotei renka.
Ji praeities žygius tuoj pat praryja
Ir šie pranyksta, tarsi jų nebūta.
Bičiuli, garbę vyras atkaklus
Lyg šarvus vis nublizginti privalo.
Kitaip, rūdim apėjus, ji tebus
Vien apgailėtinas graudus prisiminimas.
Būk apdairus, garbės takelis siauras,
Su ja petys į petį eit išvien
Tegali vienas. Nenukrypk nuo tako,
Pavydas turi tūkstantį sūnų,
Visi jos vaikos. Jei užleisi kelią
Arba į šoną žengsi, jie užgrius,
Lyg potvynio banga tave nušluos,
Ir liksi paskutinis.
Jei krito prieky eikliai skriejęs žirgas,
Tuo pat netikę pralenktieji jį
Be gailėsčio sutryps. Nauji darbai,
Nors menkesni už ankstesnius tavuosius,
Užgoš senuosius. Laikas panašus
Į orų šeimininką – jis šaltai

Vos spusteli, deja, išlydimajam ranką,
O pasitinka rankom išskėstom
Ir savo glėbyj stipriai surakina.
Mums „labas“ šypsos visada, „sudie“ –
Tik dūsauja liūdnai. Tegu neieško
Dorybė atlygio už būtą laiką.
Nes grožis, išmintis,
Aukšta kilmė, stiprybė, darbo vaisiai,
Draugystė, meilė ir dosnumas – visa
Paklūsta pavydžiam šmeižikui Laikui.
Gamtos taip lemta, kad pasaulis margas
Dėl vieno sutaria ir lenkias tam,
Kas nauja, nors nauji dievai tėra
Iš to, kas būta, nukrėsti. Mums dulkės
Su aukso kruopele daug vertingesnės
Nei apdulkėjęs gryo aukso luitas.
Akis tegarbina vien tai, ką regi.
Todėl nenuostabu, o didis vyre,
Kad graikai linksta šlovinti Ajaksą.
Jei daiktas juda, jį akis išvys
Greičiau negu nejudrų. Išgarsėjęs
Buvai plačiausiai ir toliau garsėtum,
Jei gyvas pasilaidojęs nebūtum
Ir savo gero vardo palapinėn
Įgrūdęs nelaikytum. Ar ne tavo
Didingi žygiai neseniai dievus
Dėl mūs varžytis pastūmėjo,
Supykde didį Marsą?

ACHILAS

Aš pasitraukti rimtą priežastį turėjau.

ULISAS

Bet priežastys, kad nesitrauktum, dar svaresnės
Ir garbingesnės. Žinoma visiems
Kad tu pametęs galvą dėl vienos
Iš Priamo dukterų³.

ACHILAS

Cha! Žinoma?

ULISAS

Ar nustebai?
Budri ir įžvalgi akis pažįsta
Kiekvieną Pluto aukso kruopelytę
Ir dugną nepasiekiamų gelmių
Atranda, lyg dievai įžiūri aiškiai,
Kaip patylom pati mintis užgimsta.
Bet būna valdymo slaptų dalykų,
Kurių jokia istorija nežino...
Valstybės dieviškos esmės nei žodžiais,
Nei plunksna įsigeidęs neišreikši.
Ryšiai, kurie tave su Troja sieja,
Ir tau, ir mums visiems vienodai svarbūs.
Achilas užkariavo Polikseną?
O kad jis būtų Hektorą įveikęs!
Jaunasis Pyras⁴ užraudos namie,
Kai mūsų šalyje pasklis jos vardas
Ir visos graikų mergos užgiedos:

³ Turima omeny Poliksena.

⁴ Turimas omeny Achilo sūnus.

„Achilą Hektoro sesuo suvystė,
O mūs Ajaksas Hektorą nuspyrė.“
Sudie. Iš prielankumo taip kalbu.
Ledus pralauš kvailys, deja, ne tu...

Išeina.

PATROKLAS

Ir aš, Achilai, tau sakiau tą patį.
Šiurkšti, sužūlėjus moteriškė
Tiek pat bjauri, kiek subobėjęs vyras.
Žinau, kad smerkiamas esu, jie taria,
Neva tave sulaiko mano menkas
Nusiteikimas pult į karo lauką
Ir tavo didis prieraišumas man.
Mielasis, lai išdykęs Kupidonas
Tau ant peties įtempęs meilės lanką
Paleidžia debesį strėlių – tesklinda
Šios lyg rasa nuo liūto karčių.

ACHILAS

Vadinasi, Ajaksas stos su Hektoru kovot?

PATROKLAS

Na taip, ir daug šlovės, matyt, pelnys.

ACHILAS

Matau, pavojų mano geras vardas,

Klastingai įžeista garbė.

PATROKLAS

Ak, paklausyk:

Jei patys sužeidžiam save, šios žaizdos

Sunkiausiai gyja. Jeigu neatliksi,

Ką privalu atlikt, pavojui kelią

Plačiai atversi – kaip drugys jisai:

Baisus net tiems, kurie saulutėj šildos.

ACHILAS

Patroklai mielas, eik, pakviesk Tersitą.

Prašysiu kvailio perduoti Ajaksui,

Kad trojiečius po mūšio be šarvų

Matyt čia pageidauju. Aš degu

Lyg moteris iš nekantros ir trokštu

Išvysti Hektorą taikos drabužiais,

Išsikalbėt su juo, atsižiūrėt

Į veidą jo lig soties.

Įeina Tersitas.

Na štai, ir kviesti jo nereikia.

TERSITAS

Stebuklai!

ACHILAS

Kas gi nutiko?

TERSITAS

Ajaksas valkiojasi po laukus ir kalbasi pats su savimi.

ACHILAS

Kodėl gi?

TERSITAS

Mat rytoj jis turi stoti dvikovon su Hektoru ir kaip pranašas iš anksto taip didžiuojasi tuo būsimu didvyrių snukiadaužiu, kad nė pats nebežino, ką peza.

ACHILAS

Negali būti.

TERSITAS

Gali, jis stypinėja lyg povas, tai žengia žingsnį pirmyn, tai pastovi, ir vis murma sau po nosimi lyg kokia smuklininkė, kuri be skaitytuvų ką nors atmintinai skaičiuoja. Išdidžiai ir giliamintiškai kandžioja lūpas, lyg sakytų sau: „O taip, mano galvoje šio to esama, aš dar parodysiu.“ Na, gal ten ko nors ir esama, bet šitai glūdi taip giliai, kaip žiežirba titnago skeltėje – ir nepasirodys, kol gerai netrinkelėsi. Tas vyrutis visai pražuvęs– jei Hektoras jam nenusuks sprando dvikovoje, jis pats jį nususks keldamas galvą iš tuščios garbės. Manęs jau net nepažįsta: „Labas rytas, Ajaksai“, – sveikinuosi, o jis atsako: „Ačiū, Agamemnonai“. Ir ką pasakysite apie tokį žmogų, kuris palaikė mane didžiuoju vadu? Nei velnias, nei gegutė, kalbos dovaną praradęs pabaisa. Velniai griebtų tą visuomenės nuomonę – ją galima ir gerąja, ir išvirkščiąja puse užsivilkkti, kaip odinę liemenę.

ACHILAS

Nuvyk pas jį kaip mano pasiuntinys, Tersitai.

TERSITAS

Kas? Aš? Jie niekam nesiteikia atsakyti, nepripažįsta reikalo atsiliepti, kaip pats pasakė, kalba tik prašinėtojai, o jo šneka – tai kumščiai. Aš jums pavaizduosiu jį, tegu Patroklas ko nors manęs paklausia, ir jūs pamatysite Ajaksą kaip gyvą.

ACHILAS

Ką gi, Patrokilai, pasakyk jam, kad aš nuolankiai meldžiu narsųjį Ajaksą, jog jis pakviestų narsuolį Hektorą taikiai apsilankyti mano palapinėje, taip pat prašau pasirūpinti, kad kilniadvasis, šviesiausias, šešis ar septynis kartus pagerbtas valdovas, graikų kariaunos karvedys Agamemnonas suteiktų jam apsaugos raštą, na ir taip toliau. Pradėk!

PATROKLAS

Telaimina Jupiteris didįjį Ajaksą!

TERSITAS

Hmm!

PATROKLAS

Mane atsiuntė šlovingasis Achilas.

TERSITAS

Aha!

PATROKLAS

Jis kuo nuolankiausiai meldžia, kad pakviestum į jo palapinę Hektorą...

TERSITAS

Hmm!

PATROKLAS

Ir kad pasirūpintum Agamemnono apsaugos raštu...

TERSITAS

Agamemnono!

PATROKLAS

Taip, pone.

TERSITAS

Aha!

PATROKLAS

Ką jį tai atsakysi?

TERSITAS

Telaimina tave dievai, iš visos širdies linkiu.

PATROKLAS

Man reikalingas atsakymas, pone.

TERSITAS

Jei rytoj pasitaikys puiki dienele, vienuoliktą valandą viskas išaiškės. Šiaip ar taip, jis man brangiai sumokės.

PATROKLAS

Man reikalingas atsakymas.

TERSITAS

Kuo geriausios kloties tau, iš visos širdies linkiu.

ACHILAS

Na nejaugi jis iš tikrųjų taip suokia?

TERSITAS

Ką ten suokia, kudakuoja. Nė nežinau, kaip užgiedos, kai Hektoras pakratys jam smegeninę, bet tikriausiai niekaip nebeužgiedos, na nebent smuikininkas Apolonas iš jo gyslų pasigamintų stygų ir užgrotų.

ACHILAS

Gana, tada tiesiog nunešk jam laišką.

TERSITAS

Tada duok ir antrą laišką, nunešiu jo arkliui – jis supratingesnis padaras.

ACHILAS

Susidrumstė man protas, lyg versmė

Užkunkuliavo – dugno nematau.

Achilas ir Patroklas išeina.

TERSITAS

O jei tavo proto versmė vėl nuskaidrėtų, numaudyčiau joje asilą. Jau mieliau būčiau prilipusi prie avies erkė nei toks štai narsuolis neišmanėlis.

Išeina.

KETVIRTAS VEIKSMAS

I SCENA

Troja. Gatvė.

Iš vienos pusės įeina Enėjas ir tarnas su deglu, iš kitos – Paris, Deifobas, Antenoras, Diomedas ir kiti graikai su deglais.

PARIS

Ei! Kas ten ?

DEIFOBAS

Kilmingasis Enėjas.

ENĖJAS

Nejau pats Paris prieš mane?

Jei progą tokią pat turėčiau, Pari,

Pasivolioti lovoj, net dievai

Manęs nuo sugulovės neatplėštų.

DIOMEDAS

Manęs taip pat. Lenkiuosi tau, Enėjau.

PARIS

Paspausk, Enėjau, graikų vadui ranką
Ir teikis atvirai mums apsakyti,
Kaip Diomedas ištisą savaitę
Po mūšio lauką gainiojos tave.

ENĖJAS

Sveikatos tau, narsusis prince,
Kol mūsų draugiškos paliaubos truks.
Bet kovoje sutikęs palinkėsiu
Juodžiausio prakeiksmo, kiek spėkos duos.

DIOMEDAS

Abu jus Diomedas apkabina.
Atvėsus kraujui, teklesti taika!
Tačiau kivrčui įsiplieskus vėl,
Jupiteriu prisiekiu, lyg medžioklis
Be gailėsčio gyvybės tavo pulsui.

ENĖJAS

Ir susitiksi liūtą, jis nasrus
Pražiojęs lauks tavęs. Tačiau dabar

Sveiki atvykę Trojon! Iš širdies
Jus sveikinu, prisiekiu Venera,
Vargu ar kas labiau mylėjo tą,
Kurį ketina nužudyti, nei mes.

DIOMEDAS

Teisybė. Jeigu savo mirtimi
Enėjas mano kardo nepašlovins,
Tegu gyvuoja tol, kol žemė saulę
Ne vieną šimtą kartų apkeliaus.
Bet jei jam lemta žūt nuo mano rankos,
Lai kris rytoj nuo nesuskaitomų žaizdų!

ENĖJAS

Gera pažįstam vienas kitą.

DIOMEDAS

Tiesa. Ir pakovosime gerai.

PARIS

Štai tau pagiežingiausias prielankumas,
Tauriausia tūžmastinga meilė.
Kodėl, Enėjau, toks ankstyvas?

ENĖJAS

Karalius pakvietė. Dar nežinau kodėl.

PARIS

Tai paklausyk: pas Kalchą privalėsim
Nueit su šiuo graiku ir išmainyti
Į Antenorą gražiąją Kresidą.
Eime drauge, arba, jei nori, pirmas
Skubėk greičiau tenai. Kaip man atrodo,
Tiksčiau, nėraž neabejoju tuo,
Troilas, mano brolis, ten nakvoja.
Pažadink jį ir aiškiai pasakyk,
Koks reikalas mus atveda. Bijau
Kad nenužiuos jis tai išgirdęs.

ENĖJAS

Be abejonės.
Troilas graikams Troją atiduotų,
Kad tik joj liktų Kresida.

PARIS

Nebepakeisi nieko.
Kaip karčios aplinkybės liepia,
Taip būti lemta. Paskubėk, brolau.

ENĖJAS

Sudie visiems.

Išeina su tarnu.

PARIS

Kilnysis Diomedai, pasakyk,
Kaip draugas draugui nuo širdies atskleisk,
Kuris iš mūs labiau Elenos vertas:
Ar aš, ar Menelajas?

DIOMEDAS

Abu verti.
Jis tuo, kad siekia ją susigrąžint,
Nėmaž nesmerkdamas už gėdos dėmę,
Nors kremtas skaudžiai teisiamas visų.
O tu – kad stengies ją žūtbūt išsaugot,
Nuo josios nešlovės akis nugrėžęs,
Nors brangiai moki turtais bei draugais.
Jis – lyg raguotas žliumba pasirengęs
Iškliaukti nuosėdas iš apseilėtos taurės.
O tu, mergiškiau, palaidūnės įsčios
Pradėti palikuonis ketini.
Kaip nori sverk, abu verti vienodai,
Vis vien, kuris smarkiau tą kekšę jodėt.

PARIS

Tau tėvynainės moterys atgrasios.

DIOMEDAS

Tai ji tėvynei savo atgrasi!
Už jos kiekvieną mergšės kraujo lašą

Padėjo galvą graikas. Už kiekvieną
Jos kūno suteršto, šlykštaus dalelę
Trojietis krito. Niekad gero žodžio
Nėra jos lūpos tarusios tiek sykių,
Kiek žuvo graikų ir trojiečių vyrų.

PARIS

Elgiesi, Diomedai, kaip pirklys.
Ir tai, ką pirkti sumanei, peiki.
Bet mes kukliai jos vertę nutylėsime,

Ir piršti savo prekės nepradėsime.
Eime.

Išeina.

KETVIRTAS VEIKSMAS

II SCENA

Troja. Pandaro namo kiemas.

Ieina Troilas ir Kresida.

TROILAS

Mieloji, nesivargink, rytas – šaltas.

KRESIDA

Tada, mielas, aš pakviesiu dėdę.
Tegu jis atveria vartus.

TROILAS

Nežadink jo.

Skubėk į patalus. Lai miegas

Užmerkia šias puikias akis ir saldžiai

Lyg kūdikį tave užmarštimi apklosto.

KRESIDA

Bet rytas toks gražus.

TROILAS

Meldžiu, į patalus.

KRESIDA

Ar aš tau nuobodi?

TROILAS

Kresida! Jeigu vieversys ankstyvas

Ir giedantys gaidžiai nebūtų

Pažadinę dienos ir sargės mūs

Nakties paviję, likčiau su tavim.

KRESIDA

Ak, per trumpa naktis.

TROILAS

Ji, ragana, paliegėliams atrodo
Ilga be galo, bet iš meilės glėbio
Už pačią mintį purpteli greičiau.
Na, eik, sušąlsi, pyksi ant manęs.

KRESIDA

Maldauju, neskubėk.
Jūs, vyrai, skubat visada.
O kvaiša Kresida! Jei būtum
Manęs dar nepasiekęs, neskubėtum.
Klausyk! kažkas ateina.

PANDARAS (*viduje*)

Kodėl čia visos durys atlapotos?

TROILAS

Tai tavo dėdė.

Jėina Pandaras.

KRESIDA

Kokia bausmė! Jis savo pašaipom
Užnuodys man gyvenimą.

PANDARAS

Kaip reikalai? Kaip reikalai? Kiek dabar verta skaistybė? Sakyk, mergele, kur mano
dukterėčia Kresida?

KRESIDA

Ak, užsičiaupk, netikęs pašaipūne.

Pats privertei mane tai padaryt.

PANDARAS

Ką padaryt? Ką padaryt? Nagi, pasakyk, ką aš tave priverčiau padaryt?

KRESIDA

Na, na, nenaudėli, tiktai purvais

Taškytis ir temoki.

PANDARAS

Cha, cha! Ak, vargše! Vargše tavo galvelė! Ar šiąnakt neišsimiegojai? Tas niekdarys tikriausiai neleido tau miegoti? Kad jis skradžiai žemę prasmegtų!

KRESIDA

Per galvą vožtelėt smagiai jam reikia!

Pasigirsta beldimas.

Kas ten prie vartų? Dėde pažiūrėk.

O mes, mielasis, grįžkim pas mane.

Žvelgi ir šypsais pašaipiai, lyg būčiau

Pasakius tai, ko nedera sakyti.

TROILAS

Cha cha!

KRESIDA

Apsigavai. Ne apie tai kalbėjau.

Beldimas.

Kaip atkakliai jie beldžiasi. Eime,
Meldžiu, kad čia tavęs nepamatytų.

Troilas ir Kresida išeina.

PANDARAS

Kas ten? Kas nutiko? Ko laužiate vartus? Klausiu, kas nutiko?

Įeina Enėjas.

ENĖJAS

Labas rytas, pone, labas rytas.

PANDARAS

Kas ten? Tai tu, Enėjau? Patikėk,
Nepažinau. Kodėl toksai ankstyvas?

ENĖJAS

Ar čia Troilas?

PANDARAS

Čia? Ką gi jam čia veikti?

ENĖJAS

Neslėpk, brolau, jis čia, tikrai žinau.

Turiu jam svarbų reikalą pranešti.

PANDARAS

Sakai, jis čia? Prisiekiu, nè nenutuokiu. Teisybę sakant, aš vakar vėlai grįžau namo. O ką gi jam čia veikti?

ENĖJAS

Jam? Iš tikrųjų... Troilui šitaip tik pakenksi. Ir baisiai norėdamas padėti, išduosi. Nors nieko apie jį nenutuoki, bet vis tiek atvesk čia. Nagi.

Grįžta Troilas

TROILAS

Sveiki. Ar kas nutiko?

ENĖJAS

Nè pasisveikint, prince, nèr kada

Kaip dera. Reikalas skubus. Tuo pat

Čia pasirodys Paris, tavo brolis,

Deifobas, graikas Diomedas,

Ir mūsų Antenoras – iš nelaisvės
Išlaisvino jį graikai, bet už tai
Turėsime Diomedui atiduot
Kresidą.

TROILAS

Kieno paliepimu?

ENĖJAS

Taip liepė Priamas ir valdovai Trojos.
Jie šio sprendimo vykdyti ateina.

TROILAS

Manoji laimė šaipos iš manęs!
Aš pasitiksiu juos, tačiau, Enėjau,
Manęs čia nematei. Netyčia susitikom.

ENĖJAS

Neabejoki, paslaptis Pandaro
Išsaugosiu geriau už pačią tylą.

Troilas ir Enėjas išeina.

PANDARAS

Ar taip gali būti? Tik spėjau pačiupti ir jau nebeturiu? Kad tas Antenoras skradžiai žemę
nugarmėtų! Jaunasis princas pasius. Kad tą Antenorą maras griebtų! Kad jam būtų kas
nors sprandą nusukęs.

Grįžta Kresida.

KRESIDA

Kas atsitiko? Kas atėjęs buvo?

PANDARAS

Ak, ak!

KRESIDA

Kodėl taip dūsauji? Kur mano princas?

Nėra? Sakyk, kas atsitiko, dėde?

PANDARAS

O kad mane prarytų žemė!

KRESIDA

Dievai! Kas atsitiko?

PANDARAS

Prašau tavęs, eik namo. Ak, geriau iš viso nebūtum gimęs! Žinojau, kad jis pražus dėl tavęs! O vargšas jaunuolis! Kad tą Antenorą maras griebtų!

KRESIDA

Gerasis dėde, meldžiu, meldžiu parkritusi ant kelių, sakyk, kas atsitiko?

PANDARAS

Tave išsiveš, balandėle, išsiveš, tave iškeitė į Antenorą, tu grįši pas savo tėvą, tave atskirs nuo Troilo. Ir tai jam bus nelaimė, ir tai jam bus pražūtis. Jis nepakels to.

KRESIDA

Dievai nemirtingieji! Niekur neisiu!

PANDARAS

Privalai.

KRESIDA

Ne, dėde, ne. Aš tėvą pamiršau.
Man kraujo giminystė neberūpi.
Nėra žmogaus man nei krauju, nei siela
Brangesnio už Troilą. Ak, dievai,
Lai Kresida bus išdavystės vardas,
Jei kada nors paliksiu jį. Nei laikas,
Nei prievarta, nei pražūtis šį kūną
Kankindami atsisakyti savo meilės
Neišgalės – jina kaip žemės centras
Visų dalykų pamatas. O vargas man!

PANDARAS

Raudok, Kresida.

KRESIDA

Aš žnaibysiu sau skruostus, plaukus rausiuos,
Ir balsą skaidrų raudomis draskysiu.

Širdis teplyšta šaukdama Troilą,
Iš Trojos niekur nesitraukiau.

Išeina.

KETVIRTAS VEIKSMAS

III SCENA

Troja. Gatvė priešais Pandaro namus.

Jėina Paris, Troilas, Enėjas, Deifobas, Antenoras ir Diomedas.

PARIS

Sulaukėm didžio rytmečio, ir valanda,
Kai turim perduot ją šiam graikų kariui,
Artėja nenumaldomai. Brolau Troilai,
Kresidai pasakyk, kad laukiam jos
Ir paskubėt paragink.

TROILAS

Užėikite į jos namus.
Atvesiu ją ir, kaip nuspręsta, graikui
Įduosiu į rankas. Tačiau atmink,
Troilas, tavo brolis, kaip žinys
Ant šio altoriaus savo širdį paaukos.

Išeina.

PARIS

Žinau, ką reiškia meilė.

O kad padėt galėčiau... Negaliu!

Eime į vidų, ponai.

Išeina.

KETVIRTAS VEIKSMAS

IV SCENA

Troja. Pandaro namai.

Įeina Pandaras ir Kresida.

PANDARAS

Nurimk, nurimk.

KRESIDA

Kodėl apie ramybę man kalbi?

Mane apėmęs sielvartas – didus,

Beribis, tobulas, aštrus, jis veria

Taip pat be gailesčio, kaip priežastis,

Pagimdžius jį. Kaip tokį numalšinsi?

Jei savo aistrą išblėsint galėčiau

Arba lyg kokį gėrimą atšaldyt,

Tada ir sielvartas menksnis būtų.

Bet mano meilės žodžiai neužgydys:

Koks skausmas, toks ir praradimas didis.

Įeina Troilas.

PANDARAS

Štai, štai jis ateina. Ak, vargšai balandėliai!

KRESIDA

O Troilai! Troilai!

Apkabina jį.

PANDARAS

Negaliu atsigėrėti, kokia pora! Leiskite, ir aš jus apkabinsiu. „O širdie“, – kaip gražiai sakoma vienoje dainoje:

O širdie, sunki širdie,
Kodėl taip dūsauji, kad, rodos, plyši?

O ši atsako:

Todėl, kad mano sielvarto nenuramins,
Nei gailesčiu, nei žodžiais.

Niekad nesu girdėjęs teisingesnių eilių. Nieko nevalia išmesti iš galvos, žiūrėk, kurią dieną ima ir prireikia tokių eilučių. Patys matot, patys matot. Na, kaip jūs, ėriukai mano?

TROILAS

Toks tyras mano jausmas tau, Kresida,
Kad net dievai supyko, kad uoliau
Aš garbinu tave, nei šaltos maldos
Apgieda juos pačius. Ir mus išskyrė.

KRESIDA

Argi dievai pavydi?

PANDARAS

Taip, taip, taip. Juk aiškiai matyti.

KRESIDA

Vadinasi, turiu palikti Troją?

TROILAS

Deja, skaudi tiesa.

KRESIDA

Nejaugi ir Troilą?

TROILAS

Ir Troją, ir Troilą.

KRESIDA

Ar tai įmanoma?

TROILAS

Ir kuo greičiau. Šiurkštus likimas delsti
Nėmaž neleidžia, ragina mus skirtis,

Beširdiškai mūs lūpoms bučinį
Užgynęs, mudviejų išardo glėbį,
Užgniaužia mūsų priesaikas karštas,
Nė atsikvėpt neduoda dviem širdims.
Ir mudu, tūkstančiais atodūsių švelnių
Viens kitą gavę, turime dabar
Taip apgailėtina vienu kartu
Nutraukti meilės saitą. Kaip vagis
Begėdis laikas skuba, brangenybes
Prisigrobtas mėgindamas paslėpt.
Mūs atsisveikinimo bučinių saldžių,
Atodūsių ir ašarų – daugiau
Negu žvaigždžių danguj, bet laikas juos
Tik paverčia blyškiu „sudie“, teduoda
Varguolį vieną bučinį, atmieštą
Aitria kartėlio ašarų druska.

ENĖJAS (*viduje*)

Ar Kresida jau pasirengus, pirnce?

TROILAS

Klausyk! Tave jau šaukia. Sako šitaip
Mirtis „Ateik!“ surinka pasmerktajam.
Kantrybės dar. Jinai tuojau ateis.

PANDARAS

Kurgi mano ašaros? Liekitės lietumi, nuplaukite, nuneškite šalin šią audrą, antraip ji
mano širdį su šaknimis išraus.

Išeina.

KRESIDA

Turiu pas graikus grįžti?

TROILAS

Pasirinkimo nėra.

KRESIDA

Kresidai sielvartas, o graikams – džiaugsmas!

Kada pasimatysim vėl?

TROILAS

Būk man ištikima širdim, mieloji.

KRESIDA

Ištikima? Nejau taip bjauriai abejoji?

TROILAS

Ne, ne, bet priekaištai lai švelniai glosto –

Ir jais jau tariame sudie.

Aš tau sakau: „Būk man ištikima“

Juk ne todėl, kad netikiu tavim.

Priimčiau pirštinę pačios mirties,

Laiduodamas už tavo tyrą širdį.

Sakau: „Būk man ištikima“, kad skambiai

Patvirtinčiau – tik man skirta paliksi.

Ir mes dar susitiksim.

KRESIDA

Tau grės daugybė didelių pavojų,
Bet, prince, liksiu aš ištikima.

TROILAS

Aš pavojus kaipmat prisijaukinsiu.
Štai imk apyranę. Dėvėk ją.

KRESIDA

O tau štai pirštinė. Kada pasimatysim?

TROILAS

Sargybinius papirksiu ir kasnakt
Ateisiu aplankyti tavęs.
Bet būk ištikima man.

KRESIDA

Dangau! Ir vėl „ištikima“!

TROILAS

Mieloji, štai kodėl kartoju vis:
Jaunuoliai graikų – dailūs ir tvirti,
Gražiai nuaugę. Jie mylėti moka,

Mankština kūną ir išmano meną.
O tai, kas nauja, traukia visada.
Deja, pavydas man įvarė baimės.
Tačiau už ydą šią nekaltą,
Meldžiu, atleisk.

KRESIDA

Troilai, tu manęs nemyli!

TROILAS

Kad aš prasmegčiau, jeigu būtų taip!
Ne tavo dorumu suabejojau,
Bet savo nuopelnais. Dainuot nemoku,
Nei saldžiai sukti, nei lavoltos šokti,
Nei žaisti įmantrių gudrių žaidimų.
O graikai visa tai išmano puikiai.
Tačiau, žinok, šiuos malonumus glūdi
Piktybės sėkla – tūno patyliukais
Ir klastingiausiai gundo. Būk budri.

KRESIDA

Ar abejoji manimi?

TROILAS

Ne.
Bet kartais elgiamės prieš savo valią,
Ir būnam patys sau lyg nelabieji –
Mėginame, kiek tvirtos mūsų galios

Lengvu būdu pasitikēdami jomis.

ENĒJAS (*namo viduje*)

Prince!

TROILAS

Ateik, pasibučiuokim, ir sudie!

PARIS (*namo viduje*)

Brolau Troilai!

TROILAS

Ateiki, mielas broli, čia.

Drauge Enējā atsivesk ir graikus.

KRESIDA

Ar būsi ištikimas man, mielasis?

TROILAS

Ar aš? Deja, tai – mano trūkumas, yda.

Kiti medžioja garbę gudrumu,

O aš tiesa pagaunu paprastumą.

Kiti apgaule vario karūnas auksuoja,

O aš vienplaukis vaikštau atvirai.

Jēina Enējas, Paris, Antenoras, Deifobas ir Diomedas.

Manim neabejoki – mano šūkis:
„Ištikimybė ir tiesa“. Kaip paprasta.
Sveiki atvykę, Diomedai! Štai dama,
Kurią už Antenorą atiduodam.
Prie vartų tiesiai į rankas ją gausi.
Kaip dera kelyje ja pasirūpink
Ir elkis pagarbiai, kilnysis graike.
Prisiekiu nuo širdies, jei mano kardas
Tau mūšyį grės, primink Kresidą,
Ir būsi ne mažiau saugus bei sveikas
Kaip Priamas Iljone.

DIOMEDAS

Kresida prakilnioji,
Nepulk karštai dėkoti, kaip laukia princas.
Gaivumas skruostų ir akių žydrynė –
Tvirta sargyba tavo. Diomedui
Tu būsi kaip valdovė tarnui.

TROILAS

Pasielgei akiplėšiškai, graike,
Supeikęs mano prašymą ir liaupsėm
Iškėlęs jos dailumą. Paklausyk,
Ji tavo pagyras tiek pat pranoksta,
Kiek tu nevertas jai tarnauti esi.
Tai aš tau įsakau – ja pasirūpink,
Kitaip, Plutonas regi, pats Achilas
Tavęs apginti nesugebės – ir gerklę
Tau perrėšiu durklu.

DIOMEDAS

Nesikarščiuok, Troilai, šitaip.
Aš pasiuntinio pareigą tevykdau.
Kaip vyrai pakalbėsime mūšij.
Tačiau atmink, niekas tenedrįs
Įsakinėti man. Kresidą gerbsiu
Todėl, kad ji šios pagarbos verta.
O jeigu paliepimais pykdysi mane,
Išgirsi aiškų ir ryžtingą „Ne!“

TROILAS

Na, Diomedai, einame prie vartų
Priminsiu šiuos žodžius tau kardui.
Kresida, mylimoji, duok man ranką,
Pasikalbėkim mudu paskutinį kartą.

*Troilas, Kresida ir Diomedas išeina.
Skamba trimitas.*

PARIS

Klausykit, Hektoro trimitas!

ENĖJAS

Kaip greit prabėgo rytmetys!
Jis pamany, kad aplaidus esu.
Žadėjau pirmas atskubėti į mūšio lauką..

PARIS

Troilas kaltas. Na, nedelskim.

DEIFOBAS

Eime tenai nelaukę nieko..

ENĖJAS

Jaunavedžio veržlumo įkvėpti
Iš paskos Hektorui skubėkim.
Lemtinga Trojos šlovei ši diena,
Jei ją apgins jisai – visi apginsim.

Išeina.

KETVIRTAS VEIKSMAS

5 SCENA

Graikų stovykla. Šalia mūšio lauko.

Įeina apsiginklavęs Ajaksas, Agamemnonas, Achilas, Patroklas, Menelajas, Ulisas, Nestoras ir kiti.

AGAMEMNONAS

Matau, jau čia esi. Žvalus, ryžtingas,
Pirm laiko atvykai, kary bebaimi.
Tai žadink.Troją trimitu, Ajaksai.
Tegu iš siaubo sudrebėjęs oras
Nusvilina ausis galingo priešo
Ir kviečia jį kovon.

AJAKSAS

Trimite, štai tau mano pilnas kapšas!
Sprogdink plaučius, kad varis skilinėtų!
Skardėk, nenaudėli išpūtęs žandus
Smarkiau nei atšiaurusis Akvilonas⁵.
Tegu krūtinė plyšta ir krauju
Pasrūva akys tau – žinok, kvieti
Į kovą patį Hektorą.

Skamba trimitas.

ULISAS

Atliepiančio trimito negirdėt.

ACHILAS

Per daug anksti.

Įeina Diomedas ir Kresida.

AGAMEMNONAS

Ar tik ne Diomedas ten ateina
Su Kalcho dukterim?

ULISAS

⁵ Romėniškas Borėjo atitikmuo.

Tai jis. Iš eisenos pažįstu puikiai:
Galiukais pirštų žengia – jo dvasia
Mat veržias atsiplėšt nuo žemės.

AGAMEMNONAS

O toji mergina – tai Kresida?

DIOMEDAS

Taip, ji.

AGAMEMNONAS

Sveika į Graikiją sugrįžusi, mieloji.

NESTORAS

Tave karalius bučiniu pasveikint nori.

ULISAS

Kilnu, bet skirta tik vienam, o šitaip –
Karališkai – pasveikint trokštame visi.

NETORAS

Tai būkime mandagūs! Aš pradėsiu:
Nuo Nestoro štai bučiny.

ACHILAS

Šį šerkšną leisk tau nutirpdyt nuo lūpų.

Achilas sveikina tave atvykus.

MENELAJAS

Ne sykį progą bučiniui esu turėjęs.

PATROKLAS

Bet ši proga, deja, skirta ne tau.

Per palaidūno Pario įžūlumą

Nebeturi progos šiam malonumui.

ULISAS

Ragai jo pašaipom seniai apaugo,

Bet juos auksuodami mes klojam galvas.

PATROKLAS

Už Menelają buvo pirmas bučinys –

Bučiuoja ją dar kartą.

O šitas mano – nuo Patroklo.

MENELAJAS

Ak, kaip gražu..!

PATROKLAS

Su Pariu mes bučiuojame už jį kartu.

MENELAJAS

Kresida, man paliki bučinio paguodą.

KRESIDA

Nesuprantu, ar bučiniu imi ar duodi?

PATROKLAS

Ir ima jis, ir duoda.

KRESIDA

Paimtum iš manęs daugiau nei duotum.

Man prie širdies – lygi mainų vertė,

Todėl be bučinio sudie.

MENELAJAS

Pridėsiu magaryčių. Duosiu tris už vieną.

KRESIDA

Duok lygiai pagal vertę arba nieko.

MENELAJAS

O kas lygios vertės? Pora.

KRESIDA

Na, ne, parodė princas svečias
Kai vienas lygus, kitas – trečias.

MENELAJAS

Na, sprigtą man davei.

KRESIDA

Ne, ne, prisiekt galiu!

ULISAS

Ir vėl nelygu – sprigtas prieš ragus.
Ar man bus leista pabučiuot tave?

KRESIDA

Na, tai prašyk leidimo.

ULISAS

Aš trokštu pabučiuot tave.

KRESIDA

Tai bučinio prašyti reikia.

ULISAS

Matyt, sulauksiu jo, kaip regi Venera,
Kai Elena namo grįš nekalta.

KRESIDA

Lieku skolinga. Lauksime Elenos.

ULISAS

Neberegės to mano akys senos.

DIOMEDAS

Eime, Kresida, tavo tėvas laukia.

Išeina su Kresida.

NESTORAS

Aštraus liežuvio mergina.

ULISAS

Lai susigėsta! Gėda! Gėda!
Jos akys kalba, skruostai, lūpos kalba,
Nestygsta kojos. Palaida dvasia
Kiekvienu judesiu ir mostu liejas.
Kai pilasi vos susitikus gražbylostės,
Atsiveria lyg knygos lapai mintys,

Ir jas prieiti gali bet kuris
Smalsus skaitovas. Pasitaikius progai
Šios kalbos ištvirkimo glėbin
Įpuola tartum mergšės.

Skamba trimitas.

VISI

Trojiečiai trimituoja.

Įeina Hektoras, Enėjas, Troilas, Paris, Helenas ir kiti trojiečiai su tarnais.

AGAMEMNONAS

Ateina Trojos vyrai.

ENĖJAS

Lenkiuosi Graikijos vadams! Sutarkim,
Kaip nugalėtoją pagerbsime ir ką
Laikysim pergale. Ar karžygiai lig galo
Kovoti turi, ar išskirsim juos
Kokiu nors ženklų verdant kovai?
To Hektoras teiraujas.

AGAMEMNONAS

O ko jis pats norėtų?

ENĖJAS

Kaip bus nuspręsta, taip jam tiks.

ACHILAS

Pažįstu Hektorą, jis nenuskriaus savęs,
Vyrutis mažumėlę pasipūtęs
Ir baisia priešininką peikia.

ENĖJAS

Tu, rodosi, vardu Achilas?

ACHILAS

Achilas, kas gi kitas?

ENĖJAS

Na, tarkime, Achilas. Tai žinok:
Didžiam jis didis, mažulėliui – mažas.
Jam prigimta narsa bei išdidumas.
Su Hektoru nesusilygins niekas,
Bet niekam to parodyta nebus.
Jo tariamas pasipūtimas viso labo –
Tik atidumas. O Ajaksas –
Iš pusės kraujo vyro šio nutėkštas.
Tad lieka pusė Hektoro namie.
Perpus širdis, per pusę rankos,
Tik pusė Hektoro į mūsų stas:
Matysim pusę karžygių kovos.

ACHILAS

Tai laukt mergelių mūšio? Suprantu!

Grijta Diomedas.

AGAMEMNONAS

O štai ir Diomedas. Eik, kary,
Ir už Ajaksą su Enėju tarkis
Dėl mūšio sąlygų. Kaip dera kautis:
Ar lig mirties, ar ligi pirmo kraujo?
Varžovai šie abu kone vienodi –
Nesusikibę dar, prarado pusę svorio.

Ajaksas ir Hektoras žengia į mūšio vietą.

ULISAS

Jie pasirengę. Galime pradėti.

AGAMEMNONAS

O kas tasai trojietis susikrimtęs?

ULISAS

Jaunėlis Priamo, karžygys puikus,
Dar jaunas, bet narsus ir laikos žodžio,
Ne liežuviu kovoja – kalba žygiais.
Jo rankos dosnios, atvira širdis,
Ką turi, duoda, sako, ką galvoja.

Bet duoda pasitaręs su protu,
O žodį suteikia vien dorai minčiai.
Kaip Hektoras bebaimis jis, tačiau
Jo saugotis labiau derėtų.
Mat Hektoras rūstybės sūkuryj
Pasigaili bejėgių, o jaunėlis
Įkaitintas kovos nuožmesnis tampa
Negu pavydo apimtas meilužis.
Jisai vardu Troilas. Viliasi visi,
Antru šauniuoju Hektoru jį tapsiant.
Taip sakė man Enėjas Iljone –
Jisai jaunuolį nuo mažens pažįsta.

Skamba trimitas. Hektoras ir Enėjas kaunasi.

AGAMEMNONAS

Jie susikovė.

NESTORAS

Parodyk jam, Ajaksai!

TROILAS

Ar miegi, Hektorai? Pabusk!

AGAMEMNONAS

Jo smūgiai taiklūs. Taip, Ajaksai!

Trimitai nutyla.

DIOMEDAS

Pakaks.

ENĖJAS

Pakaks jau, princai.

AJAKSAS

Aš dar nesusilau. Kovokime toliau.

DIOMEDAS

Kaip pageidauja Hektoras.

HEKTORAS

Na ką, tada pakaks.

Juk tu man giminė, Ajaksai.

Valdovo Priamo sesės atžala.

Ir giminystės saitas liepia mums

Per šį kivirčą vengti kraujo.

Esi tiek pat trojietis, kiek ir graikas.

Bet skirstyti neskirstai – graikams kojos,

Trojiečiams rankos, kairį žandą

Manysiu esant tėvo, dešinys

Telieka motinai. Jupiteris neleis

Meluoti – patikėk, ant tavo kūno

Nelikty graikiško raumens nė vieno,

Kurio nebūčiau kardu pažymėjęs.

Bet man dievai teisuoliai gina
Mirtingojo ginklu praliet nors lašą
Menkutį kraujo moters tos, kuri
Mane su tavo motina sugiminiavo!
Ajaksai, leisk man apkabint tave.
Žaibų valdovas regi – tvirtos rankos
Su Hektoru sumanė susiimt.
Lenkiuosi tau, brolau!

AJAKSAS

Dėkoju, Hektorai, brolau.
Matau, esi kilnus ir pernelyg dosnus.
Aš atėjau čia nužudyt tavęs
Ir apsiskelbt tave nukovęs troškau.

HEKTORAS

Na ne, net pats Neoptolemas⁶
Vargu ar tikis dar šlovės pelnyt
Nurungęs Hektorą, nors jį garbė
Jau vainikavo karūna skaisčia.

ENĖJAS

Ir graikai, ir trojiečiai laukia
Žinios, kaip baigės mūšis.

HEKTORAS

Štai mūsų žodis:

⁶ Taip Shakespeare'as klaidingai vadina Achilą. Iš tiesų Neoptolemas – Achilo sūnus.

„Apsikabino jie“. Sudie, Ajaksai.

AJAKSAS

Jei būčiau meistras paprašyt gražiai,
Nors tai labai retai nutinka, kviesčiau
Narsuolį Hektorą į graikų palapinę.

DIOMEDAS

Ir Agamemnonas pats, ir Achilas
Norėtų Hektorą be ginklų pamatyt.

HETORAS

Enėjau, tuoj pašauk čionai Troilą,
Ir šią džiaugsmingą žinią Trojos vyrams
Nedelsdamas pranešk – lai išsiskirsto.
Na, duok man ranką, giminaiti, einam,
Mes graikų karžygius puotoj pagerbsim.

Agamemnonas ir kiti graikai išeina jų pasitikti.

AJAKSAS

Pats Agamemnonas mus pasitinka.

HEKTORAS

Garsiausiuosius išvardyk iš eilės.
Štai ten regiu Achilą stovint, rodos,
Pažinti jį gali iš drūto stoto.

AGAMEMNONAS

O priešė, būk pasveikintas kaip tas,
Kurio atsikratyti troškom aršiai.
Bet nesuprask klaidingai žodžių šių:
Kas buvo ir kas bus, tegu dabar
Nugrimzta upėn užmaršties beveidės.
Ir šių akimirką kuo nuoširdžiausiai,
Į šalį metę nuoskaudas visas,
Kaip kūdikiai slapčias mintis pamiršę,
Tau sakom: „Sveikas!“ – Hektorai didysis.

HEKTORAS

Dėkoju tau, valdove Agamemnonai.

AGAMEMNONAS (*Troilui*)

Ir tu būk sveikas, prince Trojos!

MENELAJAS

Ir man tegu bus leista, karo broliai,
Pasveikint savo brolio žodžiais jus.

HEKTORAS

Kas kreipiasi į mus?

ENĖJAS

Kilnysis Menelajas, pone.

HEKTORAS

Ak tu? Kad priesaika tuščia nebūtų,
Prisiekiu Marso pirštine sunkia,
Kaip tavo buvusi žmona prisiekia
Veneros pirštinaite, – Elena
Gyvuoja puikiai, bet, deja,
Linkėjimų tau perduoti neprašė.

MENELAJAS

Neužsimink man apie ją.

HEKTORAS

Atleisk man, kaltas.

NESTORAS

Tave, narsus trojieti, aš nesyk
Esu regėjęs bandantį likimą
Ir nuožmiai skinantį sau platų kelią
Pro Graikijos jaunuomenės gretas.
Ristūną Frigijos į priekį gynei,
Įkaitęs kaip Persėjas, betgi kurčias
Gausybei pagyrų, kurių pelnei.
O tavo kardas, priešakyj iškeltas,
Parpuolusiojo niekad nepražudė.
Nekart esu tave bičiuliams rodęs:
„Štai, pats Jupiteris, gyvybę teikia!“

Regėjau, kaip apgultas būrio graikų,
Lyg šurmulyj olimpinių žaidynių,
Ramiai ilsėjais. Bet lig šios dienos
Tavęs be antveidžio matyt neteko.
Esu su tavo seneliu kovojęs,
Kaip karį jį pagirt galiu, tačiau,
Vyriausias mūsų vadas Marsas regi,
Tau niekas neprilygs, tad leiski seniui
Tave, kary garbingas, apkabint
Ir palydėt į mūsų palapinę.

ENĖJAS

Senasis Nestoras tau lenkias.

HEKTORAS

Ir aš, senasis metrašti tautos,
Džiaugiuos tave apglėbęs. Su laiku
Tu jau seniai žingsniuoji koja kojon.

NESTORAS

Mielai jėgom su tavimi pasimatuočiau,
Kaip rungiamės dabar mandagumu.

HEKTORAS

Neprieštaraučiau.

NESTORAS

Cha!

Žila barzda prisiekiu, kuo mieliausiai
Rytoj tave pakviesčiau susirungt,
Jei su laiku podraug nebūčiau tiek nuėjęs.

ULISAS

Stebiuosi, kaip dar Trojos sienos stovi,
Jei jos tikrieji pamatai pas mus.

HEKTORAS

Man tavo gražbylostės žinomos, Ulsai.
Ak, krito daugel graikų ir trojiečių
Nuo tol, kai Iljone tave ir Diomedą
Kaip graikų pasiuntinius pamačiau.

ULISAS

Nuspėjau aš tada, kas mūsų laukia.
Kol kas manosios pranašystės pusė
Teišsipildė. Bet ateis toks metas,
Kai baltos Trojos sienos ir padangę
Parėmę bokštai dulkėmis pavirs.

HEKTORAS

Aš netikiu tavim.
Dar stovi mūsų sienos. Bet manau,
Kad už kiekvieną akmenį frigiečių
Turės krauju atlyginti graikai. Laikas,
Nešališkas teisėjas, pagaliau

Parodys, kas ko vertas.

ULISAS

Tad ir palikim jam nuspręsti tai.
Dar kartą sveikas, Hektorai narsusis.
Eime pas mūsų vadą, o paskui
Kviečiu į puotą savo palapinėj.

ACHILAS

Na, ne, Ulsai, pas save pirmiau
Pakviest jį noriu. Hektorai, tave
Akim nuo kojų lig galvos ištyrinėjau,
Įsiminiau gerai

HEKTORAS

Ar tai Achilas?

ACHILAS

Achilas.

HEKTORAS

Prieik, aš noriu pažiūrėti į tave.

ACHILAS

Žiūrėk kiek tinkamas.

HEKTORAS

Pakaks. Prisižiūrėjau.

ACHILAS

Taip greit? O aš štai lyg smalsus pirklys
Tave gerai dar sykį apžiūrėsiu.

HEKTORAS

Na tai skaityk mane kaip šaunią knygą,
Deja, bijau, kad daug ko nesuprasi.
Kodėl taip spygsai akimis?

ACHILAS

Dievai, sakykite, kur rast šio kūno
Pažeidžiamiausią vietą. Čia ar čia?
Kaip tarp žaizdų man pasirinkti tokią,
Kuri kaip vartai Hektorui didžiajam
Atvertų kelią tiesiai į dausas.

HEKTORAS

Į tokį klausimą atsakę, išdiduoli,
Dievai sau gėdą užsitraukty. Liaukis.
Nejau manai, kad man atimt gyvybę
Ne ką sunkiau negu nuspėt be vargo,
Kaip Hektoro atsikratyt?

ACHILAS

Neabejoju.

HEKTORAS

Net jeigu kaip žynys sakytum tai,
Tavim nepatikėčiau. Pasisaugok.
Aš nesirinksiu, kur sužeist tave,
Ar čia, ar ten, prisiekiu Marso šalmu, –
Pražūsi nuo baisios žaizdų gausybės.
Atleiskit man, kad puoliau girtis, graikai,
Dėl jžūlumo jo nesuvaldžiau liežuvio.
Kaip gyvą mane regit, šiuos žodžius
Aš žygiais vainikuosiu.

AJAKSAS

Nesikarščiuok, brolau, o tu, Achilai,
Tuščiai jam negrasink, jei nori,
Kiekvieną dieną Hektoro lig soties
Prisižiūrėt galėsi, kol viens kitą
Sutiksit mūšy tyčiom ar netyčiom,
Deja, bijau, kad mūs vadų valia
Su Hektoru kovoti tau užginta.

HEKTORAS

Tai susitikim mūšyje, Achilai.
Nuo tol, kai graikų reikalus pamynei,
Nestojam niekas vienas priešais kitą.

ACHILAS

Jei, Hektorai, prašai,
Tai ryt tau mūšis pasibaigsi mirtim.
O šiandien likime draugai.

HEKTORAS

Na ką, paspauskime rankas.

AGAMEMNONAS

Pirmiausia, Graikijos kariai, kviečiu
Į savo palapinę. Kelsim puotą,
Paskui, jei Hektorui ir jums bus miela,
Kiekvienas pasikviesti jį galėsit.
Sugauskite trimitai, muškit būgnai,
Pagerbsime kaip derą šį galiūną.

Išeina visi, išskyrus Troilą ir Ulią.

TROILAS

Meldžiu Ulisai, gerbiamasis, pasakyk,
Kur man ieškoti Kalcho?

ULISAS

Jį rasi Menelajaus palapinėj, prince.
Su juo šįvakar Diomedas švenčia.
Jam neberūpi nei dangus, nei žemė,
Tik Kresida – nuo jos atplėšt negali

Jis meilės kupinų akių.

TROILAS

O jei kuo nuolankiausiai paprašyčiau,
Kai Agamemnonui sudie ištarsim,
Mane tenai nuvest?

ULISAS

Klausau ir vykdau, prince.
Sakyki man, ar Trojoj Kresida
Sulaukė dėmesio, ar tokį rasi,
Kuris dėl jos kankinas?

TROILAS

Juokingas tas, kuris žaizda gilia
Norėtų pasigirt. Eime, Ulsai.
Ji mylima, ji myli, ji kankinas,
Bet meilė užgaidi kaip pats likimas.

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS.

I SCENA

*Graikų stovykla. Priešais Achilo palapinę.
Įeina Achilas ir Patroklas.*

ACHILAS

Sušildysiu vynu šiąnakt tą kraują,
Kurį ryt savo kardu atvėsinsiu.
Patrokilai, pavaišinkim jį kaip dera!

PATROKLAS

O štai Tersitas pasirodė.

Įeina Tersitas.

ACHILAS

Na kaip laikais, šerdie pagiežos?
Kas naujo, kerplėša tulžies?

TERISTAS

Nagi, atvaizde to, kuo ir atrodai esąs, puskvaišių garbintojų pusdievi, atnešiau tau laišką.

ACHILAS

Nuo ko gi, kvailio nuograuža?

TERSITAS

Iš Trojos, visutėli liurbi.

PATROKLAS

Na, ar matei, kas saugo vado palapinę?

TERSITAS

Ir po lapais, ir ant lapų – kas saugo, tas ir gaudo.

PATROKLAS

Ak, vaikščiojanti nelaime, ir kam gi tos gražbylostės?

TERSITAS

Užsičiaupk, berneli. Nėra man ko su tavim burną aušinti. Visi juk žino, kad tu tik Achilo paklodė.

PATROKLAS

Aš – Achilo paklodė, nenaudėli? Ką tai reiškia?

TERSITAS

Na, tai reiškia, kad tu – vyriškos padermės šliundra. Kad jus šlykščiausios pietų ligos griebtų, kad jums žarnos apsisuktų, katarakta užpultų, akmenligė susuktų, letargija podraug su paralyžium ištiktų, kad jums akys išlašėtų, kepenys supūtų, plaučiai prakiurtų, šlapimo pūslė susprogtų ir pelenai iš subinės pabirtų, kad jums skausmai kaulus išsukiotų ir dedervinė marmūzes išgražintų, ir taip be galo be krašto.

PATROKLAS

Ko gi taip keikiesi, velnio pipirine?

TERSITAS

Argi aš tave keikiau?

PATROKLAS

Aišku, kad ne, pražūtinga atmata, mišrūne kalės vaike, ne!

TERSITAS

Ne! Tai ko gi čia putojiesi, permatomas dvokiančių draiskanų gniužulėli, pažaliavęs glitus varvančios akies tvarsti, švaistūno kapšo spurgeli? Ak, ir kodėl gi šį varganą pasaulį apsėdo tokie gamtos nuskriausti menkučiai mašalėliai?

PATROKLAS

Lauk, tulžies pūsle!

TERSITAS

Supuvęs kiaušinis!

ACHILAS

Patroklai mielas, savo didžio tikslo
Aš vykdyt ryt nemaž neketinu
Štai man laiškelį atsiuntė Hekubė,
Ir mylimoji mano – jos duktė.
Abi maldauja, kad tesėčiau tai,
Ką joms esu prisiekęs. Negaliu
Sulaužyt priesaikos. Težūva graikai,
Šlovė teblėsta, man pakaks garbės –
Ji buvus ar nebuvus, bet išties
Laikysiuos žodžio. Na, eime, Tersitai,
Papuošim palapinę, švęsim lig ryto,
Pirmyn, Patroklai.

Išeina su Patroklu.

TERSITAS

Taip, kai karšto kraujo per daug, o smegenėlių – per mažai, nenustebčiau, jei šiedu kuoktelėtų, kas kita, jeigu smegenų būtų per daug, o kraujo – per mažai, tokius pamišėlius gal ir sugebėčiau išgydyti. Štai Agamemnonas, tiesus vyras ir pupytės myli, bet protelio teturi tiek, kiek sieros ausyse. O štai jo brolelis, savotiška Jupiterio atmaina, tikras patinas, visų raguotųjų pasididžiavimas ir atminimas, batų šaukštas, parištas prie brolio kojos, prisitaiko prie bet kokios formos, tik ne tokios, kokios yra pats, na kas gi galėjo išeiti iš proto, prikimšto pagiežos, ir pagiežos su proto priedėliu? Asilas, ir niekas daugiau. Bet jis ir asilas, ir jautis. Bet ir tai dar ne viskas – jis pusiau jautis, pusiau asilas. Sutikčiau būti šunimi, mulu, katinu, šešku, rupūže, driežu, pelėda, pesliu ar net supuvusia silke, bet tik ne Menelaju. Būdamas Menelaju, pakelčiau maištą prieš patį likimą. Neklauskite, kuo aš norėčiau būti, jei nebūčiau Tersitas. Bet jau tikrai geriau būti utėle ant raupsuotojo kūno nei Menelaju. Oho! Artinasi klaidžiojančios pelkių ugnys!

Įeina Hektoras, Troilas, Ajaksas, Agamemnonas, Ulisas, Nestoras, Menelajas ir Diomedas su deglais.

AGAMEMNONAS

Mes pasiklydom, pasiklydom.

AJAKSAS

Ne, ne, štai ten,
Kur šviečia žiburiai.

HEKTORAS

Tik rūpesčių sukėliau jums.

AJAKSAS

Nėmaž.

Grįžta Achilas.

ULISAS

O štai Achilas palydės mus.

ACHILAS

Džiugu tave matyti, Hektorai.

Sveiki atvykę, princai.

AGAMEMNONAS

Na tai labanakt, Trojos prince.

Paskui Ajaksas palydės tave.

HEKTORAS

Dėkoju ir linkiu labos nakties,

Valdove graikų.

MENELAJAS

Labanakt, pone.

HEKTORAS

Labos nakties, mielas Menelajau.

TERSITAS

Na jau „mielasis“. Rado ką pavadinti „mieluoju“. Mielasis kloakos latake, mielasis srutų kubile!

ACHILAS

Sudie išeinantiems. Ateinantiems – sveiki atvykę!

AGAMEMNONAS

Sudie.

Agamemnonas ir Menelajas išeina.

ACHILAS

Senasis Hektorai, ir tu, jaunasis Diomedai,
Pabūkite su Hektoru nors valandėlę.

DIOMEDAS

Deja, nė minutėlei negaliu
Į šalį atidėti reikalo svarbaus.
Lik sveikas, Hektorai didysis!

HEKTORAS

Duok ranką.

ULISAS (*patylom Troilui*)

Pasek jo deglą. Jis pas Kalchą eina.

Jei nori, palydėsiu.

TROILAS

Man bus garbė, Ulisai.

HEKTORAS

Sudie. Geros nakties!

Išeina Diomedas. Ulisas ir Troilas nuseka įkandin.

ACHILAS

Sveiki atvykę mano palapinė.

Išeina visi, išskyrus Tersitą.

TERSITAS

Tasai Diomedas – šlykštus veidmainis, pats niekšingiausias apgavikas, aš jo klatingom kalbom tikiu ne ką daugiau nei gyvatės šnypštimu. Pažadų tai jis tikrai nešykšti, loja kaip pasiutęs skalikas, bet kada juos įvykdys, tik astrologai nežino, jau tai būtų tikras stebuklas. Jau greičiau mėnulis ims šviesti kaip saulė, nei Diomedas tęsės savo žodį. Jau mieliau atsisakysiu malonumo pasilikti su Hektoru, bet jį paseksiu. Sklinda kalbos, kad jis įsitaisė kažkokią Trojos šliundrą ir naudojami išdaviko Kalcho palapinė. Pašniukštinėsiu. Visur vien ištvirkavimas! Visur tik nepasotinami pasileidėliai!

PENKTAS VEIKSMAS

2 SCENA

Graikų stovykla. Priešais Kalcho palapinę.

Įeina Diomedas.

DIOMEDAS

Ei, ar tu čionai? Atsiliepk!

KALCHAS (*viduje*)

Kas ten?

DIOMEDAS

Diomedas, Kalchai, ne kas kitas. O kur tavo duktė?

KALCHAS (*viduje*)

Tuojau ateis pas tave.

Atokiau įeina Troilas ir Ulisas. Po jų pasirodo Tersitas.

ULISAS

Toliau nuo deglo atsistokim.

Įeina Kresida.

TROILAS

Žiūrėkit, Kresida pas jį ateina.

DIOMEDAS

Sveika, globotine manoji!

KRESIDA

Sargybini mielasis, tik žodelį!

Šnibžda jam į ausį.

TROILAS

Ak, kaip intymiai!

ULISAS

Sutiko vyrą – tuoj čiulbėti ima!

TERSITAS

Tokį čiulbuonėlį kiekvienas vyras gali pasigauti, tik jauko paberk.

DIOMEDAS

Ar atsiminsi?

KRESIDA

Ar atsiminsiu? Taip!

DIOMEDAS

Na tai žiūrėk, kad tavo žodžiai

Neprasilenktų su darbais.

TROILAS

Ką ji atminti turi?

ULISAS

Tylos! Klausyk!

KRESIDA

Ak, mielas graike, aš pamesiu galvą!

TERSITAS

O kokia niekšybė!

DIOMEDAS

Ir vis dėlto..?

KRESIDA

Ak, paklausyk...

DIOMEDAS

Na, na, tu melagėlė!

KRESIDA

Aš negaliu... Tikrai... Ko nori?

TERSITAS

Jis tau sako: eime į nuošalią vietelę, aš tau fokusą parodysiu.

DIOMEDAS

Ką prisiekei man ištesėti?

KRESIDA

Meldžiu, šia mano priesaika nesinaudok,
Prašyk ko kito, mielas graike.

DIOMEDAS

Labanakt.

TROILAS

Ramiai, kantrybės.

ULISAS

Na ką, trojieti, pasakysi?

KRESIDA

Diomedai!

DIOMEDAS

Ne, ne, sudie. Manęs nebeapgausi.

TROILAS

Apgavo už tave geresnį.

KRESIDA

Palauk, dar žodelytį.

TROILAS

O prakeikimas!

ULISAS

Tu, prince, įširdai, prašau, eime,
Kol tavo įtūžis rūstingais žodžiais
Plačiai neišsiliejo. Šičia nesaugu.
Netikęs metas. Einame, meldžiu.

TROILAS

Dar palūkėkime, maldauju.

ULISAS

Pakaks jau, einame greičiau,
Esi suirzęs baisiai, prince.

TROILAS

Palaukime, meldžiu.

ULISAS

Tu netekai kantrybės, einam.

TROILAS

Palauk, prisiekiu pragaro kančiom,
Daugiau nė žodžio nepratarsiu.

DIOMEDAS

Na tai labanakt.

KRESIDA

Ne, ne, tu išeini supykęs.

TROILAS

O tau tai rūpi? Neištikimoji!

ULISAS

Ką pažadėjai, prince?

TROILAS

Jupiteriu prisiekiu, susiimsiu.

KRESIDA

Sargybini! Ak, graike!

DIOMEDAS

Ne, ne, sudie. Užteks gudrauti.

KRESIDA

Aš negudrauju, na, prieik arčiau.

ULISAS

O prince, tu drebi, eime.

Neišlaikysi.

TROILAS

Jinai jam glosto skruostą.

ULISAS

Eime, eime.

TROILAS

Ne, dėl Jupiterio, daugiau nè žodžio.

Tarp nuoskaudos ir mano norų stojo

Kantrybės siena. Palūkėk.

TERSITAS

Ak, kaip geidulio kipšas kutena šią porelę riebia uodega ir putliais pirštukais. Nagi, ištvirkėliai, nagi!

DIOMEDAS

Tai sutinki?

KRESIDA

Ak, taip, neabejok daugiau manim.

DIOMEDAS

O kur tikrumo laidas?

KRESIDA

Atnešiu.

Išeina.

ULISAS

Žadėjau būt kantrus.

TROILAS

Nėra ko baimintis, Ulisai.

Aš nebe aš, nebesugaudau, ką jaučiu,

Esu gryna kantrybė.

Grįžta Kresida.

TERSITAS

Nagi, duok užstatą, duok, duok!

KRESIDA

Štai, Diomedai, ši apyrankė bus laidas.

TROILAS

Gražuole! Kurgi tavo meilės pažadai?

ULISAS

Troilai!

TROILAS

Žinau, esu kantrus. Jausmų nerodau.

KRESIDA

Apyrankę šią saugok akylai.

Ak, jis mane mylėjo... Išdavikė... Atiduok.

DIOMEDAS

Kieno jinai?

KRESIDA

Ar tai svarbu? Dabar ją vėl turiu
Ir nebelauk manęs ryt vakare.
Pamiršk, kas buvo, Diomedai.

TERSITAS

Oi, kaip aštrina padėtį!. Ne mergina, o skustuvas!

DIOMEDAS

Atimsiu ją.

KRESIDA

Apyrankę?

DIOMEDAS

Taip, ją.

KRESIDA

Dangau! O mano meilės laide!
Jisai dabar nemiega ir svajoja,
Prisimena tave, prisimena mane,
Ir atsidusęs glaudžia pirštinę prie lūpų,
Bučiuoja saldžiai – tartum aš tave.
Tasai, kuriam jis skirtas bus,
Turės ir mano širdį pasiimt.

DIOMEDAS

Širdis jau mano, laukiu laido.

TROILAS

Žadėjau būt kantrus.

KRESIDA

Ne, Diomedai, tu negausi jo.

Padovanosiu tau ką kita.

DIOMEDAS

Jis mano bus. Sakyk, kieno jisai?

KRESIDA

Ar tau svarbu?

DIOMEDAS

Na pasakyk, kieno gi jis?

KRESIDA

Jis to, kuris mane labiau mylėjo

Nei kada nors mylėsi tu. Tačiau

Jis tavo. Imk.

DIOMEDAS

Kieno gi jis, sakyk.

KRESIDA

Prisiekiu tau visa Dianos palyda,
Iš mano lūpų neišgirsi.

DIOMEDAS

Rytoj prisikabinsiu jį prie šalmo,
Patikrinsiu gerbėjo tavo drąsą.

TROILAS

Nors būtumei pats velnias ir ant rago
Šį laidą užsimautum, nepabūgčiau.

KRESIDA

Kaip sakoma, kas buvo, tas pražuvo,
Aš tai, ką pasakiau, atsiimu atgal.

DIOMEDAS

Na ką, tada sudie.
Pakaks iš Diomedo juoktis.

KRESIDA

Ne, palūkėk. Vos ištariu žodelį,
Išsyk ir paklausai.

DIOMEDAS

Man pašaipos ne prie širdies.

TERSITAS

Ir man taip pat, Plutonas regi.

Tačiau kai pats šaipaus – taip miela.

DIOMEDAS

Tai man ateiti?

KRESIDA

Ateik, Jupiteri valdove! Lauksiu,

Ak, bėda užsitraukiau.

DIOMEDAS

Sudie. Iki.

Diomedas išeina.

KRESIDA

Labanakt. Tik ateik.

Sudie Troilai. Viena akimi

Teberegiu tave, bet širdimi

Kitur nukreipti trokštu kitą.

Lytie silpnoji, tavo didžią ydą

Paklyst pagimdė tai, kad mūsų protas

Vaizduotei tartum žaislas atiduotas.

Kai žvitrios akys – išminties valdovės,
Nelauki iš paklydėlių dorovės.

TERSITAS

Geriau sau būtų tarus atvirai:
„Kresida, tu į kekšę pavirtai“.

ULISAS

Na, viskas baigta, prince.

TROILAS

Taip, baigta.

ULISAS

Tai ko gi delsiam?

TROILAS

Kiekvieną skiemenį čionai girdėtą
Aš noriu siela iki galo perprast.
Jų švelnų pokalbį atminęs klausiu:
Ar tai tiesa? O gal tik sapnavau?
Širdyj vilties dar kibirkštėlė žiba
Ir trokšta atkakliai paneigti tai,
Ką matė akys, ką girdėjo ausys.
Lyg būtų mūsų joslės apgaulingos
Sukurtos vien tik tam, kad šmeižtų.
Ar Kresida tai buvo?

ULISAS

Kerėt nemoku aš, trojieti.

TROILAS

Tikrai ne ji.

ULISAS

Tikrų tikriausiai ji.

TROILAS

Juk man nepasimaišė protas?

ULISAS

Ir man nepasimaišė. Ją matei.

TROILAS

Nepatikėsiu, moterų vardu prisiekiu
Ir mūsų motinų garbe – nepulkim
Pritart šmeižikų palaidiems liežuviams,
Pagal Kresidą moterų nepeikim.
Mieliau manykim, kad ne ji čia buvo.

ULISAS

Bet argi mūsų motinas ji gali
Apjuodint paklydimais savo?

TROILAS

Negali. Nes ne ji čia buvo.

TERSITAS

Jis savo akimis pasitikėt nelinkęs.

TROILAS

Tai buvo Diomedo Kresida – kita,
Ne mano, ne, jei grožis turi širdį.
Jei laikos siela priesaikos šventai,
Jei pažadą palaimino dievai
Ir jei ištikimybė turi prasmę –
Ne ji tai buvo. Kokios paikos kalbos,
Ir taip, ir ne tuo pat metu teigiu!
Sudvejinta tikrovė! Protas gali
Joj prieš save sukilt ir nepražūt,
Ir pasiduot be sukilimo beprotybei:
Tai buvo Kresida, ne, ne, ne ji!
Kova didžiulė mano sieloj verda:
Tai, ko atskirti niekad negalėjai,
Išsiskiria labiau nei žemė ir dangus.
Tačiau atotrūkis tarp jų toks menkas,
Kad net pačios Arachnės staklės
Plonesnio siūlo austi neišaus.
Tikiu, tikiu tvirtai, tvirčiau nei stūkso
Plutono vartai – mus dangus sujungė!
Žinau, žinau, kaip regi pats dangus –
Šis dangiškas ryšys nutrauktas, išardytas!

Dabar jinai iš jo šykščių likučių,
Iš meilės šukių, priesaikų skeveldrų,
Iš netesėtų pažadų mazgelį naują
Sumazgė – prisirišo Diomedą.

ULISAS

Ar pusę to, ką pasakei, Troilai,
Išties širdyj pajėgtum išgyvent?

TROILAS

Taip, graike! Ir įrėšiu savo kančią
Rašmenimis kraujuojančiais lyg Marso širdį
Sužeidusi aistra Venerai. Niekas
Dar savo meilės taip nėra branginęs.
Kresidą, graike, myliu aš tiek pat,
Kiek Diomedui neapykanta degu.
Apyrankė, prie šalmo jo segėsima
Priklauso man, ir lai paties Vulkano
Nukaltas šitas šalmas būtų – jį
Sutrupins mano kardas. Vėtra,
Kurį uraganu vadina jūroj,
Įsukęs skaisčią saulę vėjo stulpas,
Praskrieja žeisdamas Neptūno ausį
Lėčiau nei mano lenktas kardas kris
Ant Diomedo.

TERSITAS

Na, šitas tai jau pakutens jį už gašlumą!

TROILAS

Melagė mano Kresida! Melagė!
Tegu prieš tavo negarbingą vardą
Nublanksta visos nedorybės!

ULISAS

Valdykis, prince.
Atkreipsi dėmesį tūžmastimi.

Jeina Enėjas.

ENĖJAS

Visur tavęs ieškojau, prince. Metas.
Jau Hektoras ginkluotas Trojon vyksta.
Ajaksas palydės tave namo.

TROILAS

Einu, Ajaksai. Na, sudie, Ulisai.
Sudie paklydėle! O Diomedas
Tegu tvirtovę renčias ant galvos.

ULISAS

Lig vartų palydėsiu.

TROILAS

Nors paskubom dėkoju tau

Troilas, Enėjas ir Ulisas išeina.

TERSITAS

O, kad aš galėčiau pamokyti tą niekšėlį Diomedą! Kaip varnas jam iškrankčiau nelaime, oi iškrankčiau. Patroklas man duos ką tik pageidausiu, jei papasakosiu jam apie šitą kekšę, jis tokias šliundras mėgsta labiau nei papūga migdolus. Paleistuvystė, paleistuvystė! Karai ir paleistuvystė! Daugiau niekas paklausos neturi. Kad juos nelabasis gerai pasvilintų!

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

3 SCENA

Troja. Priešais Priamo rūmus.

Ieina Hektoras ir Andromachė.

ANDROMACHĖ

Nejaugi mano vyras taip įtūžo,
kad mano prašymams paliko kurčias?
Maldauju, šiandien neik į mūšį.

HEKTORAS

Prašaisi, kad įskaudinčiau tave?
Visais dievais prisiekiu – apsisprendžiau.

ANDROMACHĖ

Negerą sapną šiųnakt sapnavau.

HEKTORAS

Pakaks, nutilk.

Jeina Kasandra.

KASANDRA

Kur mano brolis Hektoras?

ANDROMACHĖ

Jis čia. Į kovą nuožmiai veržias.

Prašykime abi jo nuolankiai,

Parkritusios ant kelių melskim neiti.

Vien kraują sapnavau pernakt, vien šmėklos

Be perstogės kapojosi ir pjovės.

KASANDRA

Ak, pranašiškas sapnas!

HEKTORAS

Skambėk, trimite!

KASANDRA

Pražūsi, mielas broli, dėl dangaus!

HEKTORAS

Nutilk! Aš prisiečiau dievams!

KASANDRA

Dievai negirdi priesaikų tūžmingų.

Jie bjaurios jom ne ką mažiau

Nei kepenų pašvinkusių auka.

ANDROMACHĖ

Ak, paklausyk! Negali būti šventa tai,

Kuo ketini pakenkti. Juk smurtu

Įgytą daiktą paaukoję, niekad

Mes neatpirksime blogų darbų.

KASANDRA

Stiprybė priesaikos – protingas tikslas.

Jomis švaistytis bet koku tikslu

Neverta. Hektorai, nusiginkluok.

HEKTORAS

Pakaks kalbų, pakaks.

Pirmiau garbė, paskui – kaip duos lemtis.

Gyvenimas visiems brangus, bet kai kuriems

Už jį garbė daug syk brangesnė.

Įeina Troilas.

Jaunuoli, ar ir tu kovon?

ANDROMACHĖ

Kassandra, kvieski mano tėvą.

Kassandra išeina.

HEKTORAS

Ne, ne, Troilai, nusiimk šarvus.

Jaunuoli, aš šiandieną kausiuos pats.

Kol tavo raumenys nesutvirtėjo,

Į karo sūkurį dar nesiskubink.

Nusiginkluok, drąsuoli, nesirūpink,

Apginsiu šiandien ir tave, ir Troją.

TROILAS

Brolau, tave viena yda apnikus,

Kuri labiau nei žmogui dera liūtui.

HEKTORAS

Sakyk, kokia gi ta yda, Troilai?

Pabark mane.

TROILAS

Kai tavo kardas tartum vėtra taikos

Nušluot kovoj parklupusius graikus,
Liepi jiems keltis ir gyvent toliau.

HEKTORAS

Manau, elgiuos dorai.

TROILAS

Elgiesi kaip kvailys, brolau.

HEKTORAS

Kodėl gi, pasakyk?

TROILAS

Dievai gerieji regi,
Lai mūsų motinoms gailestingumas lieka,
O patys, sagtimis šarvus suveržę,
Vien keršto nuodą neškim ant kardų
Ir jais mažiausią gailestį pakirskim.

HEKTORAS

Gėdinga ir žiauru!

TROILAS

Tai karas, Hektorai brolau.

HEKTORAS

Troilai, šiandien kautis tau draudžiu.

TROILAS

O kas gi sulaikys mane? Nei Marsas
Delnais ugniniais, nei patsai likimas,
Nei Priamas su Hekube atsiklaupę,
Su ašarom maldaudami manęs,
Nei tu, brolau, iškėlęs aštrų kardą,
Manęs nesulaikysit. Niekas kelio
Man nepastos – nebent mirtis.

Grįžta Kasandra, vedina Priamu.

KASANDRA

O Priamai, įkalbėk jį, sulaikyk.
Jis tavo ramstis, jei prarasi jį,
O Trojos atrama visos, žinok,
Sužlugęs ir Troja.

PRIAMAS

Nurimki, Hektorai, eime namo,
Ir tavo motiną, ir žmoną šiųnakt
Pikti sapnai kankino, ir Kasandra
Tau pranašauja žūtį, net mane
Apėmus nuojauta tamsi, kad šiandien
Nelaimė tyko. Grįžk namo.

HEKTORAS

Enėjas jau kovos lauke.
Pasižadėjau graikams susigrumt
Ir, jeigu kario pažadą gerbiu,
Turiu šį rytą kautis.

PRIAMAS

Taip, suprantu, bet neik tenai.

HEKTORAS

Aš savo žodžio laužyt negaliu.
Man, tėve, pareiga – šventa, todėl
Neversk patirti gėdos ir balsu,
Kuriuo dabar smerki, mane palaimink
Ir sutikimą duok, karaliau Priamai.

KASANDRA

O Priamai, neklausyk jo!

ANDROMACHĖ

Nenusileisk jam, mielas tėve!

HEKTORAS

Mane supykdei, Andromache.
Jei tau ištis brangus esu, išeik.

Andromachè išeina.

TROILAS

Ak, ši kvaila apsisapnavusi merga
Įgriso savo pranašystėm!

KASANDRA

Sudie, mielas Hektorai!
Regiu, kaip miršti, kaip tavo akys bėla,
Kaip kraujas liejas iš gausių žaizdų,
Girdžiu, kaip Troja gaudžia, kaip Hekubė
Rauda pratrūksta, Andromachè klykia.
Visur vien nuostaba, vien sumaištis,
Aplink trojiečiai malas lyg apduję
Ir šaukia: „Hektoro nebėr. Nebėr!“

TROILAS

Šalin, šalin!

KASANDRA

Sudie, mielas broli. Išeinu.
Ir pats save, ir Troją apgavai.

Išeina.

HEKTORAS

Valdove, nuostabą jos žodžiai kelia!

Pradžiugink miestą, mes kovosim narsiai
Ir vakare šlove pasidalysim.

PRIAMAS

Sudie. Telaimina tave dievai.

Priamas ir Hektoras išeina į skirtingas puses. Pavojaus signalas.

TROILAS

Prasideda! Laikykis, Diomedai,
Be rankos liksiu, bet apyranę atgausiu.

Įeina Pandaras.

PANDARAS

Tik paklausyk! Tik paklausyk!

TROILAS

Na kas nutiko?

PANDARAS

Tau laiškas nuo vienos vargšės mergaitės.

TROILAS

Duok jį man.

PANDARAS

Toji sumauta džiova, ak, kaip mane kamuoja ta sumauta prakeikta džiova, ir dar tos nelemtos mergaitės likimas, tai viena bėda, tai kita, oi vieną dieną pasimirsiu jums, ir akis katarakta traukia, o jau kaulus taip sopa, lyg būtų pats nelabasis apsėdęs, nežinau, ką ir manyti. Na, ką ji rašo?

TROILAS

Vien žodžiai, žodžiai, o širdies nėra,
Ne taip juk viskas buvo.

Plėšo laišką.

Tegu pavėjui skrenda, tepranyksta,
Ji mano meilę vis dar peni žodžiais,
O kitą džiugina meiliais darbais.

Troilas ir Pandaras išeina į skirtingas puses.

PENKTAS VEIKSMAS

4 SCENA

Laukas tarp Trojos ir graikų stovyklos. Vyksta grumtynės.

Įeina Tersitas.

TERSITAS

O kaip jie talžo ir tąso vienas kitą! Eisiu pažiūrėsiu iš arčiau. Žiū, veidmainis šlykštus niekšelis Diomedas prisitvirtino prie šalmo to įsimylėjusio bjauraus trojiečio pienburnio apyrankę! Ak, kad jiedu susieitų, o kad tasai jaunas, šliundrą įsimylėjęs Trojos asilėlis taip pamaigytų tą gašlų graikų pajodžargą, kad šis grįžtų pas savo melagę išsipusčiusią kekšę kaip apipešiotas gaidys be skiauterės. Beje, ir tų suktų nepraustaburnių, apipelijusių kaip pelių apgraužtas sūris niekdarių gudrybės nieko vertos – nei Nestoro, nei to lapino Uliso, nevertos nė sumauto skatiko. Supjovė mišrūną šunėką Ajaksą su ne ką geresniu šunpalaikiu Achilu, ir dabar štai jums – šunsnukis Ajaksas pasipūtė labiau už

šunsnukj Achilą ir nusprendė šiandien nesikauti, todėl graikai metė visas diplomatijos subtilybes ir nutarė elgtis kaip barbarai. Puikumėlis!

Jėina Diomedas, jam iš paskos atseka Troilas.

O, žiūrėk, štai ir apyrankėlė, ir anas iš paskos.

TROILAS

Nebėk, net jei į patį Stiksą šoktum,
Aš pulčiau iš paskos tau.

DIOMEDAS

Aš traukiuos, o ne bėgu,
Ieškodamas, kur kautis patogiau
Toliau nuo sumaišties skubu.
Laikykis!

TERSITAS

Gink savo šliundrą, graike, o tu, trojieti, savąją, na, už apyrankę, už apyrankę!

Troilas ir Diomedas kaudamiesi išeina.

Jėina Hektoras.

HEKTORAS

Ei, kas tu, graike? Hektoro varžovas?
Aukštos kilmės garsus karys?

TERSITAS

Ne, kur jau ten, aš niekdarys, bjaurus nepraustaburnis niekšas, šlykštus pasaulio perėjūnas.

HEKTORAS

Tikiu tavim. Gyvenk.

Išeina.

TERSITAS

Tegu tave dievai palaimina už tai, kad manim patikėjai, bet už tai, kad mane nugąsdinai – nusisuk sprandą! Na, įdomu, kas nutiko tiems dviem paleistuviams? Turbūt surijo vienas kitą. Tai pasijuokčiau iš tokio stebuklo! Na, taip, tam tikru atžvilgiu paleistuvystė surija pati save. Einu, paieškosiu jų.

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

5 SCENA

Kita mūšio lauko vieta.

Įeina Diomedas ir tarnas.

DIOMEDAS

Eik, mano tarne, ir Troilo žirgą
Nuveski mano brangiajai Kresidai.
Sakyk, kad grožiui jos tarnauju uoliai,
Ir nubaudžiau įsimylėjęlį trojietį.
Nuo šiolei – aš jos karžygys!

TARNAS

Tuoj pat skubu.

Išeina.

Įeina Agamemnonas.

AGAMEMNONAS

Pirmyn, pirmyn! Žiaurusis Polidamas
Menoną užmušė, o Margarelonas,
Tas išpera, Dorėją į nelaisvę paėmė.
Ir stūkso lyg kolosas, ietį krato
Virš nukautų karalių Kedijo
Ir Epistrofo kūnų. Mūsų Poliksenas
Taip pat nukautas. Amfimakas
Ir Tojas vaduojas mirtimi. Patroklas –
Nelaisvėj ar pražuvęs, Palamedas
Baisiausiai sužalotas. Šaulio tūžmastis
Įvarė siaubo graikams, Diomedai,
Skubėkim į pagalbą, arba žūsim.

Įeina Nestoras.

NESTORAS

Achilui neškite Patroklo kūną
Ir gėdinkit apsnūdėlį Ajaksą.
Už šimtą vyrų Hektoras kovoja,
Žiūrėk, tai raitas ant eiklaus Galačio,
Tai vėlei pėsčias suka kardą,
Ir graikai išsisklaido lyg žuvelės,

Pabūgusios įniršusio banginio,
Ar gula tartum pjaunami javai.
Ir šen, ir ten jis mikliai sukas,
Įsismarkavęs šitaip, kad atrodo,
Bet ką įstengtų padaryt, net tai,
Kas neįmanoma kitiems.

Įeina Ulisas.

ULISAS

Drąsiau, drąsiau, kariai, Achilas
Raudodamas ginkluojas, šaukias keršto.
Iš snūdo jį pažadino Patroklo kūnas
Ir mirmidonų sumuštų pulkai –
Be nosių, rankų, žaizdomis aptekę
Jie Hektorą vis keikdami pas jį suplūdo.
Ajaksas, draugui kritus, kaip pašėlęs
Putojas, griebęs ginklą, ir Troilo
Ieškodamas riaumoja – šiandien šis
Pranoko pats save,
Be pastangų parodė tokią galią,
Lyg būtų be klastos pati lemtis
Jam nugalėti skyrus.

Įeina Ajaksas.

AJAKSAS

Troilai, ei baily, Troilai!

Išeina.

DIOMEDAS

Štai jis, štai.

Išeina.

NESTORAS

Taip, taip, eime kartu.

Išeina.

Ieina Achilas.

ACHILAS

Kur Hektoras?

Ei, pasirodyk, nekaltų vaikų žudike.

Tuoj sužinosi, kaip Achilas tūžta.

Kur Hektoras, aš ieškau Hektoro!

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

6 SCENA

Kita mūšio lauko dalis.

Ieina Ajaksas.

AJAKSAS

Troilai, ei baily Troilai, pasirodyk!

Įeina Diomedas.

DIOMEDAS

Troilai, kur Troilas?

AJAKSAS

Kodėl jo ieškai?

DIOMEDAS

Pamokyt noriu.

AJAKSAS

Jei būčiau karvedys, tau visą valdžią
Galėčiau perleisti, bet Troilas mano!
Na kurgi jis?

Įeina Troilas.

TROILAS

O išdavikas Diomedas! Atsigręžk!
Už žirgą man gyvybė sumokėsi.

DIOMEDAS

Ak, štai kur tu!

AJAKSAS

Į šalį, Diomedai!

Su juo aš vienas kausiuos!

DIOMEDAS

Jis mano. Neužleisiu.

TROILAS

Tai pulkite abu, melagiai graikai!

Išeina kaudamiesi.

Įeina Hektoras.

HEKTORAS

Puiku, Troilai! Pulk, jaunėli!

Įeina Achilas.

ACHILAS

Ak štai kur tu! Na, pulk!

HEKTORAS

Pirmiausia atsikvėpk.

ACHILAS

Įgriso tavo mandagumas man, trojiet!

Deja, seniai jau mūšio mano rankos
Nėra ragavusios, tad pasidžiauk,
Pasitarnavo mano aplaidumas tau,
Tačiau atmink – netrukus susitiksime,
O lig tol, keliauk sau sveikas.

Išeina.

HEKTORAS

Laimingo kelio.
Nors būčiau kaulus pramankštinęs
Mielai su tavimi.

Grįžta Troilas.

Kas atsitiko, broli?

TROILAS

Ajaksas į nelaisvę paėmė Enėją!
Visais dangaus žaibais prisiekiu,
Pakliūsiu į nelaisvę pats, bet jį
Išlaisvinsiu, atminki šiuos žodžius,
Gyvenimas nėra man nebrangus.

Išeina.

Įeina puošniais šarvais pasipuošęs karys.

HEKTORAS

Stok, graike! Kaip regiu, esi kilmingas.
Išsigandai? Kokie šarvai nuostabūs!
Prakiurdysiu juos, išlukštensiu,
Ir pasiimsiu. Ne? Bijai, slepies?
Na, bėk, bet tau jau niekas nepadės.

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

7 SCENA

Kita mūšio lauko vieta.

Įeina Achilas, lydimas mirmidonų.

ACHILAS

Klausykit, mirmidonai, ir atminkit,
Visur man sekite iš paskos, bet kautis
Nepulkit, būkite jėgas sutelkę.
O kai surasiu Hektorą nelemtą,
Visi sugriūkime ant jo su ginklais,
Ir negailėkim, kirskim iš peties.
Pirmyn, lai taps mūs siekis kūnu,
Tegu didysis Hektoras pražūna.

Išeina.

Kaudamiesi įeina Menelajas ir Paris, paskui pasirodo Tersitas.

TERSITAS

O, susikibo raguotasis ir tas, kuris tuos ragus jam įtupdė. Na, jautuk! Na, šunie! Pulk, Pari, pulk, dviragi spartieti! Pulk, Pari, pulk! Jautukas ima viršų! Saugokis jo ragų!

Paris ir Menelajas išeina.

Ieina Margarelonas.

MARGARELONAS

Stok, verge! Kaukis!

TERSITAS

O tu kas toks?

MARGARELONAS

Nesantuokinis Priamo palikuonis.

TERSITAS

Aš ir pats pavainikis, man patinka pavainikiai. Aš ir pradėtas kaip pavainikis, ir auklėtas kaip pavainikis, ir protu esu pavainikis, ir narsa – pavainikis, visas mano gyvenimas – vienas neteisėtumas. Toks tokiam nekanda, tai kodėl pavainikis turėtų kęsti pavainikiui? Pasisaugok, kivrčytis mums pražūtinga – kai kekšių vaikai susipeša dėl kekšės, lauk nelaimės. Todėl sudie, išpera!

Išeina.

MARGARELONAS

Kad tu, baily, prasmegtum skradžiai!

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

8 SCENA

Kita mūšio lauko vieta.

Jeina Hektoras.

HEKTORAS

Gražus iš išorės, viduj – supuvęs,
Gyvybę jam kainavo žibantys šarvai.
Pakaks šiai dienai nuveiktų darbų,
Nuo kraujo, karde, pailsėk ir tu.

Nusivelka šarvus.

Jeina Achilas su mirmidonais.

ACHILAS

Pažvelki, Hektorai, kaip leidžias saulė,
Kaip sliūkina grasi naktis jos pėdomis.
O sulig gęstančia diena mirtis
Užmerkti rengiasi ir tau akis.

HEKTORAS

Beginklis, graike, aš, o tu – ginkluotas.

ACHILAS

Vyručiai, pulkit! Šio žmogaus ieškojau!

Hektoras parkrenta.

Dabar eilė Iljonui! Žluki, Troja!

Štai tavo kaulai, kraujas ir širdis!
O mirmidonai, teišgirsta žmonės:
Achilas didį Hektorą nukovė.

Skamba pasitraukimo signalas.

Klausykit, trimituoja! Graikai atsitraukia.

MIRMIDONAS

Trojiečiai irgi atsitraukia, vade.

ACHILAS

Naktis lyg slibinas juodais sparnais
Užklojo žemę, armijas išskyrė.
Ilsėkis, karde, tu beveik sotus,
Skanėsto paragavęs, snausk ramus.

Jkiša kardą į makštis.

Dabar prie mano žirgo uodegos
Pririškite trojietį – vilksiu iš paskos.

Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

9 SCENA

Kita mūšio lauko vieta.

Skamba atsitraukimo signalas. Riksmi. Įeina Agamemnonas, Ajaksas, Menelajas, Nestoras, Diomedas ir kiti.

AGAMEMNONAS

Klausykit! Koks ten triukšmas?

NESTORAS

Tai būgnai!

KAREIVIAI (*už scenos*)

Achilas! Achilas! Hektoras nukautas! Achilas!

DIOMEDAS

Jie šaukia, kad Achilas Hektorą nukovė.

AJAKSAS

Ir ko čia girti – Hektoro šaunumo
Tiek pat kiek ir Achilo buvo.

AGAMEMNONAS

Kantrybės. Mūsų pasiuntiniui liepkit
Achilą į svečius pas mus pakviesti.
Jei, dangui panorėjus, didvyris jų žuvo,
Nuo šiol kivirčams galas, Troja – žlugo.
Išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

10 SCENA

Kita mūšio lauko vieta.

Jeina Enėjas, Paris, Antenoras ir Deifobas.

ENĖJAS

Sustokit! Esam padėties valdovai.

Namo negrįšime, nakvosim čia.

Jeina Troilas.

TROILAS

Nelaimė, Hektoras negyvas!

VISI

Negyvas? Hektoras? Apsaugokit dievai!

TROILAS

Jis mirė. Ir žudikas jo lavoną,

Prie arklio uodegos pririšęs,

Gėdingai valkioja po mūšio lauką.

Dangau, ko lauki? Tūžmastim pratrūk!

Dievai, valdovai, pagailėkit Trojos!

Užgriūkite ją pražūtim staigia,

Kad gėda mūsų užkankint nespėtų.

ENĖJAS

Troilai, baugini kariauną visą.

TROILAS

Nesupranti manęs, jei taip kalbi.
Aš sprukt neraginu, negąsdinu mirtim.
Manęs jokia bausme jau nebegali
Išgąsdinti nei žmonės, nei dievai.
Negyvas Hektoras. Kas drįs pranešt
Tai Priamui ar Hekubei? Kas į Troją
Nulėkęs kaip apuokas sudejuos:
„Pražuvo Hektoras“? Nuo šios žinios
Pavirs į uolą Priamas, o mūs žmonos,
Ir dukterys raudodamos sustings
Iš skausmo kaip Niobė. Žodžiai šie
Paliks be žado Troją. Na, eime,
Negyvas Hektoras, daugiau nėra
Ką pasakyti, bet žiūrėkit, štai
Ant Frigijos laukų puikuoja tuntai
Šlykštaus niekšingo priešo palapinių.
Vos Helijas nubus, išsyk jas pulsiau
Be gailesčio. O tu, baily storsprandi,
Atmink, kad mes abu šioj žemėj
Neišsiteksim niekada. Tave
Sekiosiu tartum sąžinė juoda,
Kuri pagimdo kliedesio slogutį.
Tvirtybės, grįžkime į Troją drąsiai,
Ryt kruvinu kerštu paguodą rasim.

Išeina Enėjas ir trojiečiai.

Troilui išeinant, iš kitos scenos pusės pasirodo Pandaras.

PANDARAS

Palauk, palauk!

TROILAS

Niekingas sąvadautojau, šalin!

Lai tavo vardą amžiais gėda temdo!

Visi išeina, išskyrus Pandarą.

PANDARAS

Še tai tau, puikus vaistas mano sopantiems kaulams! Ak, žmonės, žmonės! Kaip jie nekenčia savo vargšų tarpininkų. Ak, išdavikai ir sąvadautojai, kaip neteisingai jums atlyginama už sąžiningą triūsą! Kodėl taip vertinamos mūsų paslaugos, bet šitaip nekenčiamas amatas? Reikėtų apie tai sukurti eilėraščių. Na, tarkim:

Kukli bitutė dūzgauja linksmai,

Kol varva medumi namai.

Bet vos geluonio ji netenka,

Nutyla dūzgesys, korys užanka.

Visiems prekijams, prekiaujantiems žmogaus kūnu, derėtų užsirašyti šiuos žodžius ant savo rūmų sienų.

Regiu – čia sąvadautojų apsčiai!

Pandaro dalią apraudokime karčiai.

Jei verkt nemokat, padejuokit gailiai,

Ne dėl manęs, tegu, dėl savo kailio.

Bičiuliai amato, ausis ištempkit,

Netrukus testamentą jums paskelbsiu.

Na ne, man šičia kiek baugu prabilti,

Tulžis šioms damoms gali tuoj sukilti!

Kol kas triūsu kitiems ir sau įtiksiu,

O jums testamentu ligas paliksiu.

Išaina.